

ОДБРАНА

На крилима
галеба
Сандра и
Александар

Интервју

Генерал-потпуковник
Милоје Милетић

Никада против својих уверења

ВОЈСКА СРБИЈЕ

КО СМЕ ТАЈ МОЖЕ...
БУДИ ПРОФЕСИОНАЛАЦ

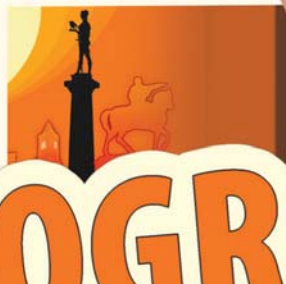
Пријави се! 011 20 63 432

www.mod.gov.rs

www.budiprofesionalac.rs

Najbolji deo dana

**BEOGRADE
DOBRO JUTRO**

www.studiob.rs

ROADSTAR RADIO

98,5 MHz

Za sve vozače i za one koji to nisu!

www.roadstar.rs

MIROSLAV
DRAGANJAC

UVOD U
ESTETIKU U
СТОМАТОЛОШКОЈ
ПРОТЕТИЦИ

НАРУЏБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, тел./факс 011/3241-009
Жиро-рачун: 840 - 49849 - 58

Овим наручујем _____ примерака књиге

**„ УВОД У ЕСТЕТИКУ У СТОМАТОЛОШКОЈ
ПРОТЕТИЦИ“**

Мирослава Драгањца
од 540.00 динара

Наруџбеницу и доказ о уплати послати на наведену адресу
МЦ „Одбрана“.

Купац _____

(име, очево име и презиме)

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Датум _____

„Одбрана“ наставља традицију „Ратника“, првог војног листа у Србији, чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавашић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, мајор

Уредници

Мира Шведић
Душан Глишић
Александар Петровић, поручник

Стални сарадници

Станислав Арсић, мр Себастијан Балаш,
мр Славиша Влацић, Милосав Џ. Ђорђевић,
Владика Крстић, др Милан Мијалковски,
мр Зоран Милодиновић, мр Миљан Милкић,
Крсман Милошевић, др Милан Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Иштван Пољанац,
Будимир М. Поподић, Влада Ристић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски,
Марија Марић и Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Даримир Банда (уредник)
Горан Станковић и Јово Мамула (фоторепортери)

Језички редактор

Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@mod.gov.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs

Internet

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-49849-58 за МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ
месечно 160 динара.
За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
Македонска 29

ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

БРОЈ 129

На насловној страни:

Кадети Сандра Радовановић
и Александар Живак први пут су
самостално летели на борбеном
авиону *суйергалеб Г-4*

Снимио Душан АТЛАГИЋ

САДРЖАЈ

■ АКТУЕЛНО

6 Министар Шутановац примио делегацију ДР Конго

7 Генерал Милетић на састанку Војног комитета НАТО

8 Пливање за Часни крст

БОГОЈАВЉЕНСКИ ПОБЕДНИЦИ

■ ИНТЕРВЈУ

10 Генерал-потпуковник Милоје Милетић,
начелник Генералштаба

НИКАДА ПРОТИВ СВОЈИХ УВЕРЕЊА

У свакој професионалној војсци струка
јесте испред и изнад партикуларних и
личних интереса. То је суштина
професионализма, а када је реч
о суштини – нема компромиса!

■ У ФОКУСУ

16 Обележен Дан Медија центра „Одбрана“

ОБЈЕДИЊАВАЊЕ ФУНКЦИЈА

■ ОДБРАНА

Припрема јединица
за мировне операције

ПРЕД ОЧИМА СВЕТА

Припадници декларисане чете свесни
су значаја обуке, која представља
конкретизацију друге мисије Војске
Србије и долази одмах иза одбране
земље од спољњег угрожавања.

24 Обука за професионалне војнике
у 63. падобранском батаљону

ПОМЕРАЊЕ ГРАНИЦА

26 246. батаљон АБХО

РЕАКЦИЈА НА ИНЦИДЕНТЕ

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ

Бела књига одбране ПОГЛЕД У БУДУЋНОСТ

Први пут у својој историји као независна и самостална држава, Република Србија има *Белу књигу одбране*, као што то имају модерне и развијене земље света.

28

Љубав према војсци јача од предрасуда

ДАМЕ У УНИФОРМИ

30 Професионалци Прве бригаде на Копаонику ОБУКА У СКИЈАЊУ

■ СВЕТ

32 Енергетске перспективе СЛОЖЕНА ЗАВИСНОСТ

Један од најважнијих фактора за будућност света је енергетика. Ово је посебно значајно имајући у виду да се улази у период све већег дефицита и потражње за најважнијим енергентима. Стога је анализа предвиђања развоја потрошње и производње нафте и гаса у свету важна за откривање узрочности развоја геополитике у следећим деценијама

■ КУЛТУРА

36 Прво електронско издање *Војношехничког гласника*

НОВИ ИСКОРАК

■ СПОРТ

46 Стрелачки клуб „Академац“

ДАЈЕМО СВЕ – НЕ УЗИМАМО НИШТА

47 Цудиста Стеван Стојановић

ПИТОМАЦ ОД ЗЛАТА

реч уредника

ВИЗИЈА

5

Кадети на насловној страни, Сандра и Александар, будући пилоти који ће у септембру добити прве официрске звездице, весници су једне нове Војске Србије, која је од ове године професионална и гради се на чврстој вези традиције и савремених одлика оружане силе, која може да одговори на брзе и драматичне промене у регионалном и глобалном безбедносном окружењу.

Заштита и очување националних интереса основа су њене улоге и задатка. Али, у измењеним околностима мултиполарног света, ефикасност модерне армије све више мери се и спремношћу за супротстављање новим изазовима и претњама, које попримају транснационални карактер. Зато је укључивање у процесе сарадње неопходно да би се заштитиле суштинске националне вредности, а допринос у јачању безбедносних интеграција мерило је одговорности коју држава показују у изградњи безбедног окружења за живот својих грађана, развијање друштвених и привредних капацитета и културне надградње.

Недавно усвојена *Бела књига одбране*, чије основне делове дајемо у Специјалном прилогу овог броја, транспарентно, најширој домаћој али и иностраној јавности приближава процесе, достигнућа и пројекције у развоју система одбране. Визија система одбране заснива се на визији савремене и модерне Србије, чланице Европске уније, интегрисане у колективне системе безбедности, са Војском која својом снагом може да гарантује мир и стабилност у региону и учествује са својим капацитетима у очувању регионалног и глобалног мира, са војником који може пристојно да живи од свог рада и да се посвети свом послу без бриге за egzистенцију породице.

Таква војска, према речима начелника Генералштаба генерал-потпуковника Милоја Милетића, мора да буде професионална, јер је тако ефикаснија. Професионални војници су боље обучени и спремнији за извршавање задатака. У њих се више улаже, њихова обука је непрекидна и мора да прати савремене токове. Редовно служење војног рока имало је само једну предност – масовност. У условима савремених безбедносних изазова и употребе модерног наоружања, квалитет далеко превазилази квантитет. Наступило је време професионалних војски, што потврђују и земље у окружењу и савремене армије света, истиче у интервјуу „Одбрани“ генерал Милетић, поводом предстојећег Дана државности и Дана Војске Србије.

Војска Србије спремна је да испуни своје мисије и учествује у изградњи и очувању мира у свету и региону. Тиме доприноси стабилности безбедносног окружења, као предуслову за развој и просперитет и државе и система одбране. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Министар Шутановац примио делегацију ДР Конго

Министар одбране Драган Шутановац примио је 21. јануара у Београду делегацију ДР Конго коју је предводио потпредседник Владе и министар унутрашњих послова и безбедности Адолф Лиман Муленда Бвана Н'Сефу.

Саговорници су се сложили да Србија и Конго имају традиционално добре односе и да постоји висок ниво политичке сагласности за унапре-

ђење сарадње двеју земаља. Посебно је наглашена могућност проширења војно-економске сарадње, као и у областима војне медицине и војног школства.

Министар Шутановац је захвалио на принципијелном ставу ДР Конго по питању Косова и Метохије, а саговорници су се сложили о значају поштовања међународног права. ■

Посета алжирске делегације

У оквиру Плана билатералне војне сарадње, у Управи за стратегијско планирање Сектора за политику одбране Министарства одбране, одржани су дводневни стручни разговори са делегацијом Министарства народне одбране ДНР Алжира.

Делегацију Министарства одбране Србије предводио је начелник Управе за стратегијско планирање генерал-мајор др Божидар Форца, а у разговорима су учествовали представници Управе за стратегијско планирање, Управе за организацију, Управе за међународну војну сарад-

њу и Института за стратегијска истраживања.

Трочлану делегацију Министарства одбране Алжира предводио је пуковник Мохамед Бенмоусат, задужен за послове стратегијског планирања и међународне војне сарадње.

У разговорима су размењене информације о стратешком планирању у систему одбране и утврђене области и облици даље сарадње. Чланови делегација исказали су велико задовољство због унапређења развоја односа Републике Србије и ДНР Алжира, посебно у области одбране. ■

Нови програми Поверилачког фонда

Петнаестом састанку Управног одбора Пројекта НАТО Партнерство за мир – Поверилачког фонда за помоћ вишкуну војног кадра у Србији, 19. јануара, у Управи за традицију, стандард и ветеране, присуствовали су представници 18 земаља донатора, које предводи Норвешка, представници Министарства одбране и извршног агента пројекта Међународне организације за миграције (ИОМ).

Заступник помоћника министра одбране бригадни генерал Слађан Ђорђевић истакао је том приликом да је Програм ПРИСМА у више наврата оцењен као један од најуспешнијих у региону и да може бити пример за потенцијалну сарадњу када је реч о сличним активностима у региону.

О оствареним активностима, плановима за наредни период, као и финансијском плану говорили су изасланик одбране Норвешке пуковник Есбен Ос, шеф Мисије ИОМ Грегоар Гудстајн и руководилац пројекта Ђанлука Роко. ■

Б. М.

Генерал Милетић на састанку
Војног комитета НАТО у Бриселу

Унапређење партнерске сарадње

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић учествовао је 26. јануара на састанку Војног комитета Евроатлантског партнерства у Бриселу. Тема овогодишњег састанка односила се на војне импликације Новог стратешког концепта и одлука донетих на Самиту НАТО у Лисабону.

Састанком је руководио председавајући Војног комитета, адмирал Ди Паола. Указано је на потребу већег учешћа земаља партнера у процесу усаглашавања и доношења одлука, посебно равноправнијег односа оних који учествују у заједничким мисијама. Војнополитичка тела имаће за циљ да у наредном периоду овакав приступ учине ефикаснијим и применљивијим на терену.

На маргинама састанка генерал Милетић је разговарао са командантом Здружених снага НАТО у Напуљу адмиралом Локлиром, командантом КФОР-а генералом Билером, као и са својим колегама из региона. Том приликом размењена су мишљења о безбедносним питањима и будућим облицима сарадње.

Састанак Војног комитета Евроатлантског партнерства одржава се једном годишње, а следећи састанак заказан је за фебруар 2012. године. ■

Обележен Дан Војне болнице у Нишу

У Клубу Војске Србије у Нишу, 22. јануара, обележена је 133. годишњица од оснивања Велике нишке војне болнице за хиљаду рањеника и болесника.

– Војна болница у Нишу има славну прошлост и истакнуто место у систему војног здравства – рекао је управник пуковник др Славиша Ћирић. Посебно је истакао да болница прати достигнућа савремене медицинске науке и праксе, те да свакодневно унапређује услове рада.

Светосавска свечаност у Војној гимназији

7

Школска слава Свети Сава у част првог српског архиепископа и просветитеља, утемељивача школства у Србији, свечано је обележена у Војној гимназији у Београду. Свечаност већ традиционално заједно организују ђаци и професори Војне и Спортске гимназије.

Свечаности су присуствовали државни секретар у Министарству одбране Игор Јовичић, начелник Војне академије бригадни генерал др Младен Вуруна, представници Министарства одбране и Војске Србије, кадети Војне академије, ученици и бројни гости.

Након верске службе, епископ Атанасије (Ракита) са замеником директора Војне гимназије потпуковником Драганом Јовановићем и директорком Спортске гимназије Весном Муратовић-Дробац преломили су славски колач.

Ученици и професори двеју школа извели су пригледан културни програм посвећен делу првог српског просветитеља. ■

Њени припадници учествовали су у саставу медицинских тимова Министарства одбране и Војске Србије у мировним мисијама Уједињених нација. У Војној болници у последње три године модернизована је медицинска опрема и уведено неколико нових дијагностичких и терапијских процедура.

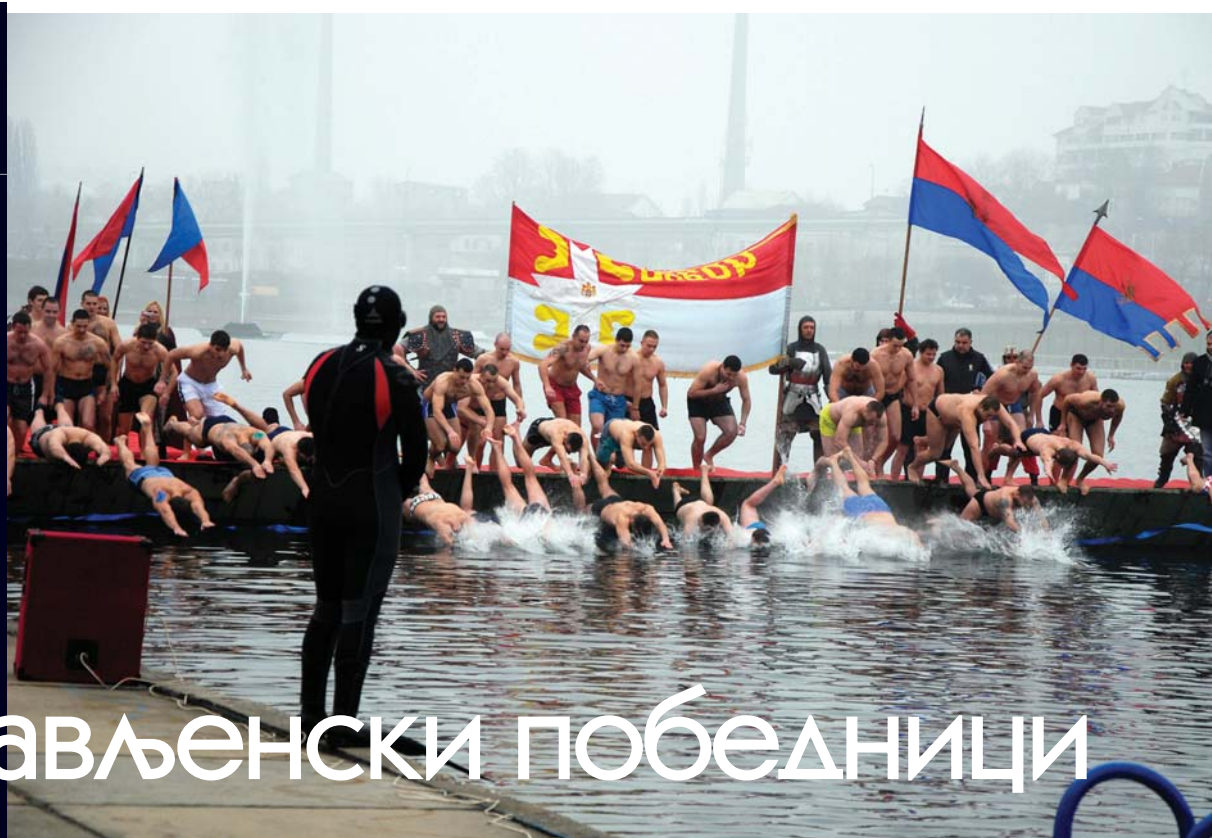
Прослави Дана Војне болнице у Нишу присуствовали су командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић, начелник Управе за војно здравство бригадни генерал доц. др Вељко Тодоровић и бројни гости. ■

З. М.

Пливање
за Часни
крст

Богојављенски победници

Патријарх Иринеј
уручио је Часни
крст од леда ученику
четвртог разреда
Гимназије
из Обреновца
Николи Банковићу
– победнику
у пливању на
Ади Циганлији

Припадници Министарства одбране и Војске Србије такмичили су се на традиционалном Богојављенском пливању за Часни крст у више градова Србије.

Победник у пливању за Часни крст на Ади Циганлији је ученик четвртог разреда Гимназије из Обреновца Никола Банковић. У надметању је учествовало око шездесет такмичара, међу којима су били и припадници Министарства одбране и Војске Србије, Жандармерије и чланова „Свибор“ савеза. Банковић је први препливао стазу дугу 33 метра, чија дужина симболизује број година живота Исуса Христа.

Крст од леда, направљен од прошлогодишње богојављенске водице, победнику је уручио патријарх Иринеј, а победнички плашт председник општине Чукарица Милан Тлачинац. Организатори манифестације су општина Чукарица и храм светог Ђорђа, који су традицију пливања за Часни крст обновили пре 12 година.

Бранислав Јанковић њобедник новосадског богојављенског пливања

Професионални војник Бранислав Јанковић, кормилар на речном миноловцу, победио је на Богојављенском пливању које је одржано на реци Јегрички, у Жабљу, наомак Новог Сада.

У организацији Спортског друштва „Милан Гале Мушкатиновић“ и друштва „Свебор“, одржано је и такмичење код Спортског центра „25. мај“. Победник је Никола Ковачевић из Београда.

У цркви „Ружица“ служена је литургија, а пригодним културно-уметничким програмом увеличана је манифестација којој су присуствовали и припадници Министарства одбране и Војске Србије. ■

Н. ДРАЖОВИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

ПРАЗНИК НАД ПРАЗНИЦИМА

Свечану литију, после Богојављенске литургије у храму светог Ђорђа, предводио је патријарх Иринеј. Он је окупљенима на Ади Циганлији честитао Богојављење традиционалним поздравом „Христос се јави“ и поручио да је то празник над празницима пошто се у њега сливају сви хришћански празници.

Патријарх Иринеј је окупљенима пожелео да пронађу мир и љубав у себи, према ближњима и према Богу.

Пливању за Часни крст, поред бројних грађана, присуствовали су и министар вера Богољуб Шијаковић и градоначелник Београда Драган Ђилас.

Начелник Генералштаба Војске Србије
обишао јединице Треће бригаде

Копнена зона БЕЗБЕДНОСТИ СТАБИЛНА

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић, у пратњи команданта Копнене војске генерал-потпуковника Љубише Диковића и команданта Треће бригаде Копнене војске пуковника Чедомира Бранковића, обишао је 13. јануара јединице Треће бригаде КоВ.

Генерал Милетић је обилазак започео у Куршумлији, у касарни „Топлички устанак“, где је присуствовао извођењу обуке припадника 37. механизованог батаљона, након чега је обишао новоизграђене објекте за смештај техничких средстава.

Обраћајући се војницима и старешинама генерал Милетић је одао признање Команди Копнене војске и потчињеним јединицама за резултате постигнуте у претходном периоду, посебно издвојивши ангажовање у Копненој зони безбедности.

– Припадници Копнене војске значајно су допринели да укупно стање безбедности буде стабилно, да има све мање инцидентних ситуација, и да из месеца у месец јача поверење у Копненој зони безбедности – истакао је начелник Генералштаба.

У наставку посете начелник Генералштаба обишао је складиште „Мирничка река“ и базу „Шушњак“ у Копненој зони безбедности. Припадници Војске Србије стационирани на бази „Шушњак“ извели су показну вежбу „Спречавање прелаза административне линије ван дозвољених места прелаза“. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

Новогодишња „Ноћ рекламождера“ у Новом Саду

9

У организацији Туристичке организације Новог Сада и уз подршку Факултета техничких наука, у новосадском СПЕНС-у 13. јануара одржана је новогодишња „Ноћ рекламождера“ у оквиру које су посетиоци имали прилику да погледају селекцију најбољих реклама из целог света као и спот Министарства одбране у оквиру кампање „Буди професионалац“.

Током пројекције спота припадници Специјалне бригаде ВС су, уз адекватну пиротехничку и другу звучну и визуелну подршку, крећући се готово неприметно тик уз препуно гледалиште, извели спектакуларан приказ упада противтерористичког тима. Истовремено су

се чланови противдиверзантског тима, уз помоћ алпинистичких ужади, са висине од двадесетак метара спустили на бину пред гледаоце.

Пригодним речима бројној публици се обратио начелник Управе за односе са јавношћу капетан бојног брода Петар Бошковић.

Љубитељи реклама уживали су и у наступима Рамба Амадеуса, Марине Перацић и других музичара. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

Сећање на погинуле пилоте

Парастос погинулим пилотима српског ваздухопловства и противваздухопловне одбране служен је 17. јануара у војничкој цркви Ружица на Калемегдану. Организује се на дан оснивања Прве српске ескадриле 1918. године, а присуствовали су чланови породица и колеге погинулих пилота.

Такав начин обележавања зачетака српског ваздухопловства, када се и одаје почаст погинулим пилотима, постали су традиција која траје већ десет година. Организатори су припадници јединица ВиПВО који се налазе на аеродрому у Батајници, а предводи их 252. ескадрила „Курјаци са Ушћа“. Парастос је посвећен свим преминулим члановима ваздухопловства. ■ Н. Д.

Генерал-потпуковник Милоје Милетић, начелник

Никада ПРОТИВ

У свакој професионалној војсци струка јесте испред и изнад партикуларних и личних интереса. То је суштина професионализма, а када је реч о суштини – нема компромиса! Код нас се често површно и неправилно схвата појам демократске цивилне контроле војске. То не значи да је Војска дозволила уплив дневне политике у своју структуру. Напротив, Војска Србије је деполитизована. Успостављена је, с једне стране, аутономија војне професије у односу на политичке снаге у друштву, а с друге стране стоји чињеница да се Војска као институција не меша у политику.

Генерал-потпуковник Милоје Милетић познат је и припадницима система одбране и широј јавности као врхунски професионалац, истински војник, човек струке и непроцењивог искуства, који, већ две године, обавља дужност начелника Генералштаба. За то време, у доброј мери, окончана је реформа састава Војске Србије, на другачијим принципима организована обука, а заживеле су и новине када је реч о опремању јединица савременом борбеном техником...

Промена је много, а о њима, хтели то да признамо или не, свакодневно судимо. Некада с мером, често неодмерено, увек према сопственим уверењима. Одмеравајући и годину за нама и ову у коју смо тек закорачили, са генералом Милетићем разговарали смо о његовим уверењима, ставовима и одлукама. Питали смо га колико често у свакодневном раду није искрен према себи, а колико према човеку у униформи.

Својих уверења

■ Сугећи према сјајисјици, млади у Србији желе да буду професионални војници, односно да каријеру граде у сисјему одбране – у прилог шоме говоре шодаци о броју пријављених за војне школе и месја професионалних војника у јединицама, али и бројке о досадашњем одзиву регрута на службу војног рока. Шја скрива сјајисјика? Да ли је Војска Србије заиста атрактиван послодавац или сигурно ухлебље-

ње пред налетом кризе? Или више од шого?

– Војска је данас један од највећих послодаваца у Србији. У време економске кризе, која нас је задесила последњих година, запослили смо неколико хиљада девојака и младића, који су сада професионални војници. И у 2011. учинићемо исто, а такав тренд наставићемо и у будућности. Нажалост, проблеми запошљавања у нашој земљи трају много дуже од светске кризе. То је, сасвим сигурно, утицало да многи грађани Србије размишљају о запослењу у српској војсци, али није било пресудно. Младим људима се у Војсци пружа прилика да добију одговоран посао, сигуран лични доходак, социјалну и здравствену заштиту за себе и породицу, али и врхунско оспособљавање за дужности, непрекидно усавршавање и напредовање у служби према способностима и амбицијама. Они су ту шансу препознали.

■ У прошеклом времену често се исјицило да ће се професионализацијом наше војске сјворити савремен одбрамбени сјстем земље. Данас је Војска Србије професионална...

– Реч је, пре свега, о ефикасности. Током историје настајали су различити облици војне организације, који су се увек према критеријуму ефикасности смењивали. Професионални војници су боље обучени и спремнији за извршавање задатака, јер је то њихово професионално опредељење, позив. У њих се више улаже, њихова обука је непрекидна и мора да прати савремене токове. Они годинама остају у војсци тако да се уложено враћа вишеструко. Редовно служење

војног рока имало је само једну предност – масовност. У условима савремених безбедносних изазова и употребе модерног наоружања, квалитет далеко превазилази квантитет. Наступило је време професионалних војски, што потврђују и земље у окружењу и савремене армије света.

■ Исјраживања јавног мњења шоказала су да грађани Србије највише верују Војсци. Зашто?

– Ми војници не одмеравамо поступке према утиску који ће они оставити на јавност, него се трудимо да професионално, у складу с Усјавом и законима наше земље, извршимо мисије и задатке. Недавно истраживање јавног мњења показало је да то грађани Србије цене. Последњих година успели смо да спречимо догађаје који нарушавају углед Војске и војне професије, и да покажемо наше истинске квалитете и вредности.

■ Одлазак у мировне мисије јесте прилика да се сјекну искусја у међународном окружењу, усавршава на професионалном и личном плану. Јесу ли шо једини разлози због којих се наше сјарешине одлучују за „шлаве шлемове“?

– Постоји више разлога због којих се припадници Војске Србије опредељују за учешће у мултинационалним операцијама. Слажем се да је то прилика да се додатно оспособе за рад у међународном окружењу и стекну искуства с терена, што истовремено користи и њима и Војсци. Такође, учешћем у мултинационалним операцијама ми пружамо помоћ онима којима је неопходна. Наши лекари у мисијама у Конгу и Чаду, на пример, спаси-

ли су многе животе. Дакле, уз професионалне постоје и хумани мотиви. Учешће у међународним операцијама је и прилика да се заради новац. То је, наравно, значајан мотив. Велико је интересовање наших припадника за одлазак у мисије, а може се очекивати да ће бити и веће када се неки од садашњих учесника врате с довољном зарадом да могу саградити себи кућу или купити престижна кола. Слична су искуства и војски из осталих земаља.

■ *Више људи се говорило да ће база „Југ“ постати регионални центар за обучавање војника који одлазе у мировне мисије.*

– То јесте перспектива Базе. Планирали смо да „Југ“ постане водећи полигон за обуку јединица декларисаних за учешће у мултинационалним операцијама. За почетак, у њој ћемо обучавати наше јединице, а касније, у сарадњи са партнерима из света, формирати регионални центар. Треба да проширимо њене капацитете и садржаје обуке тако да се они не подударају са сличним центрима у окружењу. Пре свега, мислим на центар за обуку у Босни и Херцеговини „Бутмир“ и на могућности које пружа полигон „Криволак“ у Републици Македонији. За остваривање овог циља драгоцене су нам искуства и помоћ партнера, најпре Националне гарде Охаја. Биће то заједнички пројекат у који ће наши партнери уложити знатна материјална средства.

■ *Хоће ли, коначно, 28.000 припадника Војске, колико би професионалаца Србија требало да броји, добити униформу која није само више људи преозначена униформа ЈНА? Да ли је садашња униформа, њен изглед и квалитет, разлог што многи официри и подофицири не гледају благонаклоно на најаву да у униформи долазе на посао и одлазе с посла?*

– Верујем у народну изреку да одело не чини човека. Када имате раскорак између потреба и могућности,

Изградња способности декларисаних јединица за учешће у мултинационалним операцијама даће конкретан допринос достизању и одржавању интероперабилности Војске Србије у целини са снагама партнерских земаља. Без обзира на целокупан процес развоја и достизања интероперабилности, оно што нашу војску чини Војском Србије и даље ће остати наша препознатљива одредница – сачуваћемо оно што је део наше традиције.

■ *Који задаци још очекују Војску да би достигла више ниво интероперабилности с партнерским армијама? Колику меру различитости ипак морамо задржати када је реч о укључивању у евроатлантске безбедносне интеграције?*

– Достизање интероперабилности је развојни и непрекидан процес. Очекује нас наставак имплементације концепта оперативних способности, система одбрамбеног планирања, програмирања и буџетирања, затим, опремање савременим наоружањем и војном опремом, развој успостављеног модела обуке и изучавање страних језика.

а ми смо већ дужи период у таквој ситуацији, онда морате да правите компромисе и да се опредељујете за приоритете. Уколико не можете да решите све, опредељујете се за оно што вам је најзначајније. Наш тренутни приоритет јесте да обезбедимо довољан број теренско-ратне униформе, маскирне униформе М-10, за све професионалне припаднике Војске. Реч је о моделу униформе који је по квалитету, заштитним својствима и дигиталној шари, али и по кроју и изгледу, у истом рангу са униформама коју користе најсавременије армије света.

Да бисмо променили службену и свечану униформу потребна су знатна новчана средства, а то у овом тренутку немамо. С друге стране, постојећа униформа задовољава потребе. Постоје практични разлози за „неблагонаклоно гледање“ на обавезу да старешине долазе на посао у униформи, као што су путовање из удаљених места, коришћење градског превоза, обављање приватних послова после радног времена. Људи се у таквим ситуацијама комотније осећају у цивилној одећи.

■ *Имају ли жене заиста одговарајуће место и улогу у Војсци*

или је и она искључиво „у панталонама“?

– Војни позив је дуго био резервисан само за мушкарце. Развојем свести о равноправности полова такво схватање војне професије битно је измењено. Пружили смо прилику женама у Србији да постану припаднице Војске, што се показало као добра одлука. Добили смо одличне професионалне војнике, кадеткиње Војне академије, подофицире, официре, пилоте... Међу женама у Војсци Србије данас има 17 официра, 33 подофицира, више од 820 професионалних војника и око 1.100 цивилних лица. То је нешто мање од осам процената у односу на укупан број професионалних припадника Војске. Ваља истаћи да су жене равноправне са колегама на полигонима, у стрељанама и у Копненој зони безбедности.

Такође, равноправне су и када је реч о напредовању у служби. За систем није важно ког пола је онај који напредује, већ да напредује у складу са својим компетенцијама. Треба имати на уму да су даме на војничким, подофицирским и официрским дужностима у већем броју тек од скоро присут-

не у нашој војсци. Питање је времена када ћемо имати и прву даму с генералским еполетама. Процент жена у Војсци Србије је нешто нижи у односу на најсавременије армије света, у којима је он до 20 одсто, али очекујем да ћемо за годину или две достићи тај ниво. Број жена је већи у ваздухопловним јединицама и морнарици у односу на копнену војску. С обзиром на то што немамо морнарицу, реално је очекивати да број жена у Војсци Србије буде од 12 до 15 одсто.

■ *Шта треба да се промени када је реч о физичкој обуци и психофизичкој спремној војних професионалаца?*

– Потребан нам је мотивисан, обучен и психофизички спреман професионални војник, способан да савлада све потенцијалне препреке и ефикасно изврши задатак. Сасвим је јасно да професионални припадници Војске Србије морају да буду натпросечно психофизички припремљени. То значи да морамо да применимо оштре критеријуме психолошке селекције и побољшамо психолошку припрему кадра, те да доследно радимо на подизању физичких способности.

Евидентно је да су мере које смо предузели на подизању физичких спо-

собности постигле жељени ефекат. Резултати провера физичких способности спроведених у 2010. показују да је ниво физичких способности наших припадника повећан за 20 одсто. Још нисмо задовољни резултатима јер нам је циљ да сви професионалци, без обзира на године, чин и дужност коју обављају, достигну прописане стандарде физичких способности.

Крајем 2010. започели смо израду новог *Упутства за физичку обуку у Војсци Србије*, чије усвајање очекујемо у првом кварталу ове године. Оно предвиђа да поред старосних категорија наших припадника, имамо и три групе према критеријуму припадности формацијском месту у организацијско-формацијској структури – за лица која обављају дужности у батаљону и њему равним јединицама, за оне који раде у бригади и јединицама тог ранга, те за старешине које су распоређене у команде оперативног нивоа, Генералштаб и Министарство одбране. Уз то, оцена физичких способности професионалних припадника биће део оцене оперативних способности јединице, а улази и у службену оцену сваког појединца.

■ *Како ће се надаље одвијати, сертифициваће и вредноваће*

обука официра, подофицира и професионалних војника?

– Обука официра, подофицира и професионалних војника реализоваће се током индивидуалне и колективне обуке, али и приликом обуке команди. Наставиће се обука професионалних припадника Војске на каријерним, специјалистичким и функционалним усавршавањима, у земљи и иностранству. Треба имати на уму да је стручно усавршавање процес који траје до завршетка професионалне каријере.

За припаднике Војске најзначајније су вежбе, посебно оне на којима се штабни рад интегрише с изласком јединица на полигоне, а одлуке проверавају на терену. Сертификовање и вредновање обуке имаће два правца. Прво, обученост ће се сертификовати после завршетка различитих облика индивидуалне обуке и усавршавања. Друго, вредноваће се индивидуални задаци које официри, подофицири и професионални војници извршавају приликом реализације колективних задатака јединице, у оквиру додељених мисија. То значи да ће се они непрекидно оцењивати, свакодневно, на свим заједничким и индивидуалним активностима. Вредновање индивидуалне обуке и индивидуалних задатака у колективној обуци треба да буде саставни део оцене професионалних војних лица. Наша основна идеја јесте да се рад што реалније оцењује и да битно утиче на каријеру војних професионалаца.

■ *Недавно сте изјавили да ће припадницима Војске бити мотив више за предано и одговорно извршавање посављених задатака у 2011. што што имају велико поверење грађана Србије. Смањили ли су данас професионалном војнику годашњи мотиви за коректно обављање посла искључиво већа плата, бољи услови рада, коришћење савремене борбене технике и опреме?*

– Рекао сам да је то обавеза више, а не мотив. Стандард припадника

■ *У шта треба да инвестирамо 2011. године? Јесу ли то вишенаменски борбени авион, савремени системи противваздухопловне одбране, људи...? Да ли нам је најважнија одбрана неба? Војник пешадије за 21. век?*

– Значајно је, најпре, избећи бројне набавке малих количина разноврсних средстава. Треба сагледати реалне потребе, рангирати пројекте према приоритетима и остваривати их, један по један, у складу с могућностима. У току 2011. опремаћемо јединице Копнене војске по „Моделу опремања војника пешадије М21“, набавићемо школске авионе за почетну обуку пилота – „ласта“, систем за електронско извиђање, телекомуникацијска средства и започети опремање јединица теренским возилима. Опремање Војске Србије сложеним борбеним системима, као што су системи у Ваздухопловству и противваздухопловној одбрани, дефинисано је „Дугорочним планом развоја Војске“. Очекујемо да ће Народна скупштина ове године усвојити план и да ће надлежне државне институције утврдити конкретне аранжмане набавке и њихово финансирање.

Војске јесте веома важан. Један од наших дугорочних циљева јесте повећање стандарда. Ипак, није реално очекивати знатно већа примања пре економског опоравка земље. То морамо да прихватимо као реалност. Свесни смо и чињенице да је у последње две године опао стандард. Ми и у томе делимо судбину грађана Србије. Уверен сам да ће припадници Војске Србије, као и до сада, одговорно извршавати дужности. То смо потврдили више пута и током историје. Наш је однос према задацима и послу више питање части и професионалне етике, а мање финансијске рачунице.

■ *Многе старешине незадовољне су материјалним стањем, постојећим моделом решавања стамбених питања, речју лошом егзистенцијалном свакодневицом, оним што у свакој модерној војсци није и не сме да буде преокупација војника.*

– То су проблеми с којима се меџмент Министарства одбране и руководеће старешине Генералштаба сусрећу у свакодневном раду. Верујем да је то присутно код људи у Министарству који се много више баве проблемима материјалног статуса припадника система одбране. Непрекидно покушавамо да нађемо решења која би водила побољшању материјалног положаја наших припадника. Очекујемо да ће економски напредак, уколико га донесе ова година, утицати на побољшање стандарда. Не очекујем да ће се актуелна економска ситуација одразити на однос наших људи према извршавању задатака. То се никада није догодило. Успеси које наш систем остварује показују какав је наш однос према раду и потврђују наше јединство.

■ *Последња генерација војника на редовном служењу војног рока положила је недавно свечану заклетву – заклела се на верност и оданост отаџбини. Памтите ли Вашу заклетву? Шта се од тада променило у друштвеном, вредносном и културном обрасцу ња су мла-*

ди у Србији с олакшањем дочекали недавно укидање обавезног служења војног рока?

– Полагање војничке заклетве је незабораван догађај за сваког човека, посебно за нас који смо одабрали да радни век проведемо у униформи. Положио сам заклетву у јесен 1972. у Београду, као питомац прве године Војне академије. Од тада су се више пута промениле речи војничке заклетве, али и услови и амбијент, униформа, држава... Много тога се променило у мери у којој се наше друштво мењало и развијало.

На полагању заклетве децембарске генерације разговарао сам са много војника. Сви су знали да су последња генерација која има обавезу да служи војни рок. Ипак су својом вољом били у том строју. У нашој земљи младићи су се увек поносили тиме што служе војни рок. Војска је за њих била средина у којој су, често први пут ван родитељског дома, преузимали обавезе, осамостаљивали се, упознавали људе из различитих крајева земље, стицали пријатељства... С таквим искуствима, из војске су излазили зрелији, способнији да прихвате изазове који су их чекали у животу. Не делим мишљење да су сви млади с олакшањем дочекали укидање обаве-

■ *Шта Вам је до сада у професионалној каријери било најтеже да одлучите, заборавите...?*

– Посебно тежак период за нашу војску био је од 1990. до 2000. године. Тада сам био командант дивизиона, затим артиљеријске и моторизоване бригаде. То време, у коме су се одвијали ратови и мењале државе, доносило тешке одлуке, било је најтеже време у нашој новијој историји. Било је тада много тешких тренутака, али смо их превазилазили у складу с нашом професијом. Без обзира на све, никада нисам доносио одлуке иза којих и данас не бих могао да станем. Било је тренутака које, свакако, треба заборавити и којих не желим да се сећам...

зе служења војног рока. Сигуран сам да ћемо још присуствовати бројним војничким заклетвама у Србији.

■ *Артиљерац сте, завршили сте највише војне школе, обављали дужности од командирских до најодговорнијих. Колико су Вам захтеви струке у свакодневном раду и одлучивању вођа у односу на различите интересе – најпре дневнopolитичке на које ни Војска није имуна јер је део друштва, а потом и Ваша најинтимнија вредносна, етичка уверења? Колико често према човеку у униформи? Постоји ли у томе нека вештина његовог ограничавања?*

– У свакој професионалној војсци струка је испред и изнад партикуларних и личних интереса. То је суштина професионализма, а када је реч о суштини – нема компромиса! Код нас се често површно и неправилно схвата појам демократске цивилне контроле војске. То не значи да је Војска дозволила уплив дневне политике у своју структуру. Напротив, Војска Србије јесте деполитизована. Успостављена је,

с једне стране, аутономија војне професије у односу на политичке снаге у друштву, а с друге стране, чињеница је да се Војска као институција не меша у политику. Питање демократске цивилне контроле јесте, пре свега, питање прихватања система вредности који важе у демократском друштву. Никада не радим против својих уверења. До сада нисам био у ситуацији да трпим било какве притиске.

■ *Имаће ли узоре? С каквим наслеђем сѐ се суочили када сѐ остављени за начелника Генералштаба, а шта ћеће оставити као залог наследницима? По чему ћеће оставити прејошњици?*

– Немам узоре, то је за млађе људе. У неким ситуацијама се запитам шта би неко од мојих претходника урадио... Неретко помислим и на војводу Живојина Мишића. То је неизбрисив траг у српској историји... Пре ове дужности био сам заменик начелника Генералштаба, тако да сам у потпуности познавао стање у Војсци Србије. Већ тада је Војска била на реформском путу. Нисам оптерећен тиме по чему ћу бити упамћен, али вероватно ће негде остати записано да је у ово време наша војска професионализована.

■ *Ко је Милоје Милетић када скине униформу, чему се радује, нада, чега се прибојава? У шта верује? Како се бори у садашњим, помало смутним временима?*

– Не разликујем се много од осталих колега. Обичан сам човек који покушава да сваки слободан тренутак проведе с породицом. Највише се радујем успесима наших спортиста – тенисера, одбојкаша и ватерполиста. Радујем се победама „Партизана“, али и победама свих наших клубова на међународној сцени. Верујем да је Србија на правом путу, да ћемо ускоро изаћи из кризе, верујем у европску перспективу наше земље и да ће свим грађанима бити боље. ■

Владимир ПОЧУЧ
Снимео Зоран МИЛОВАНОВИЋ

Пети „Партнер“ у Београду

Смотра савременог наоружања

15

Пети међународни сајам наоружања и војне опреме „Партнер 2011“ биће одржан на Београдском сајму од 28. јуна до 1. јула. Покровитељ те манифестације је Министарство одбране Републике Србије, суорганизатор „Југоимпорт-СДПР“, а извршни организатор Београдски сајам.

На конференцији за новинаре, 26. јануара, новинарима су се обратили Илија Пилиповић, помоћник министра одбране за материјалне ресурсе, др Ненад Милорадовић, помоћник генералног директора „Југоимпорта-СДПР“ и Мирјана Лукић, у име организатора – Београдског сајма.

Илија Пилиповић је рекао да је, у овом тренутку, тешко проценити тачан број учесника на сајму, али да је 2009. учествовало 74 излагача, д-

ок се ове године очекује значајно више.

Пилиповић је нагласио да је одбрамбена индустрија Србије данас један од највећих генератора привредног раста земље. Од протеклог сајма „Партнер 2009“, Србија је извезла средстава наоружања и војне опреме у вредности од пола милијарде долара. У предузећима која припадају тој групацији запослено је око 10.000 радника и она су највећи привредници у свом граду.

Помоћник директора СДПР-а Ненад Милорадовић рекао је да на „Партнеру“ неће бити представљене само фирме из домаће одбрамбене индустрије већ и сложени борбени системи у чију израду се укључују и друге фирме из Србије.

Милорадовић је истакао да је циљ СДПР-а да пораст производње домаће војне индустрије буде праћен и обновом домаће технолошке базе, односно развојем капацитета фирми из Србије који могу да се укључе у израду и развој сложених система ратне технике.

Представница Београдског сајма Мирјана Лукић рекла је да се одржавање овогодишњег „Партнера“ планира у хали 1, како би се омогућило учешће већег броја излагача. ■

М. ШВЕДИЋ

Обележен Дан Медија центра „Одбрана“

Обједињавање

У оквиру реорганизације и рационализације министарства завршен је процес обједињавања новинско-информативне и издавачке делатности у систему одбране, истакао је директор потпуковник Славољуб Марковић, додајући да су овим потезом функционално повезани расположиви људски и материјални ресурси

На свечаности поводом обележавања Дана Медија центра „Одбрана“ – 24. јануара, у Дому Војске Србије, директор потпуковник Славољуб Марковић подсетио је да се 24. јануар 1879. године везује за почетак војне штампе и излазак „Ратника“, првог званичног гласила српске војске. Свечаност означава и прву годишњицу рада Медија центра „Одбрана“, специјализоване установе Министарства одбране као носиоца новинско-информативно и издавачке делатности у систему одбране.

Према његовим речима, новинари и фоторепортери те куће, пером и камером забележили су више од 600 догађаја, објављено је 30 одсто више наслова него прошле године, а врата Дома Војске била су отворена за 40 хиљада гостију на 177 догађаја у 2010. години. Почетак ове године, нагласио је, обележила је изложба слика Саве Шумановића, коју је до сада посетило више од 18 хиљада љубитеља ликовне уметности.

функција

– Поносни смо што је наша кућа, у години која је за нама, била организатор конгреса ЕМРА – Европског удружења војних новинара и тиме допринела развоју међународне војне сарадње – истакао је потпуковник Марковић.

Војкан Костић, добитник Новинарске награде „Иван Марковић“

Успешна година

Начелник Управе за односе са јавношћу капетан бојног брода Петар Бошковић нагласио је да „уколико смо својим радом и активностима бар делом допринели угледу Министарства одбране и Војске Србије, сматраћемо да је протекла година била успешна“. Он је као најважнију активност Управе у протеклој години издвојио формирање Медија центра „Одбрана“.

– Од Новинског центра, Војноиздавачког завода и Дома Војске, формирана је једна установа. Осмислили смо и Групу за маркетинг, а у састав Управе ушла је и Војна штампарија. Осим тога, израдили смо „Приручник за односе са јавношћу“ и „Приручник за наступе у медијима“. Наставили

Др Зоран Јефтић уручио је Специјалну награду Министарства одбране за најбољу промоцијну телевизијску емисију: добитници су Јована Јанковић и Срђан Пређејевић, за емисију поводом обележавања 180 година Гарде Војске Србије. Награду је примила уредница Јушарнег програма ТВ Пинк Јелена Нешић

смо и са медија тренинзима.

Према Бошковићевим речима, тежишне активности Управе у протеклој години биле су кампање „Буди професионалац“ и пријем у Војну академију и Војну Гимназију.

– Медијски смо организовали све значајније активности у систему одбране и први пут представили се јавности на другачији начин емисијама на националним телевизијама

Промоција система одбране

Државни секретар др Зоран Јефтић истакао је на свечаности да су Управа за односе са јавношћу и установе у њеном саставу дале значајан допринос у афирмацији резултата рада Министарства одбране и Војске Србије у реформацији система одбране, професионализацији и подизању угледа Војске.

– Ослонац у обавештавању јавности представљају редизајнирани сајтови Министарства одбране и Војске Србије. Сајтови на дневном нивоу бележе више од пет хиљада

посета или око два милиона годишње – рекао је секретар Јефтић. Он је оценио да је веб сајт „Буди професионалац“ за који је Министарство одбране добило признање „Корак напред“ за иновативну употребу рекламе и медија у кампањи, постао адреса за младе који себе виде у униформи Војске Србије.

Веома успешне биле су и маркетиншке активности спроведене у промоцији нових официра, амблема и ознака Војске Србије и запажених културних догађаја као што је изло-

жба слика Саве Шумановића и ефектног наступа у „Ноћи рекламождера“, нагласио је Јефтић.

Према његовим речима, анализом више од 16.000 видео прилога у медијима о систему одбране утврђено да је број негативних прилога свега два посто, што је и најмање у последњих пет година. Истраживање јавног мњења које је урађено крајем прошле године показало је да Војска ужива највеће поверење грађана Србије, нешто више од 70 посто.

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Милоје Милетић уручио је награду најбољој спортистској екипи – члановима Стрелачког клуба „Академац“

Најбољем спортисти Стевану Стојановићу, џудисти, награду је уручио Вук Рашовић

РТС и Пинк. Нема значајнијег филмског остварења или серије коме нисмо дали допринос, почев од „Село гори, а баба се чешља“, „Мој рођак са села“, „Као рани мраз“, преко светски признатог филма „Кориолан“ Ралфа Фајнса, па до Бјелогрићевог „Монтевидео, Бог те видео“ – нагласио је Бошковић.

– Приоритет је увођење службе за односе са јавношћу. Употпунићемо нормативно-правна документа израдом „Стратегије комуникације у кризним ситуацијама“ и унапредити концепт интерног информисања у систему одбране. Формирањем телевизијског студија употпуниће се капацитети Медија центра – нагласио је начелник Управе за односе са јавношћу.

Као један од најважнијих задатака за следећу годину Бошковић је подвукао пресељење Штампарије у

зграду Војногеографског института, која је и грађена за те намене.

Награде

Традиционално, на свечаности су додељене награде за изузетне успехе током претходне године. Први пут ове године додељена је Специјална награда Министарства одбране за најбољу промотивну телевизијску емисију, а добитници су Јована Јанковић и Срђан Предојевић, за емисију „Добро јутро! Јована и Срђан“, емитовану на ТВ Пинк, поводом обележавања 180 година Гарде Војске Србије.

Новинарска награда „Иван Марковић“ додељена је новинару „Бете“ Војкану Костићу за документарни телевизијски филм „Професија војник“, урађен у ТВ продукцији „Евроатлантске иницијативе“, емитован у оквиру серијала „Интеграције“ на програму РТС2 и на још 38 локалних ТВ станица у мрежи АНЕМ.

Награде Министарства одбране и „Иван Марковић“ уручио је државни секретар др Зоран Јефтић.

На свечаности су проглашени и најуспешнији новинар и сарадник магазина „Одбрана“. Награђени су поручник Александар Петровић и војни аналитичар Александар Радић,

Најуспешнијем новинару „Одбране“ поручнику Александру Петровићу награду је уручио кайман бојног брода Петар Бошковић

Најуспешнијем сараднику Александру Радићу награду је уручио главни и одговорни уредник „Одбране“ Раденко Мушавић

којима су награде уручили начелник Управе за односе са јавношћу капетан бојног брода Петар Бошковић и главни и одговорни уредник магазина „Одбрана“ мр Раденко Мушавић.

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Милоје Милетић уручио је награду најбољој спортској екипи, а Вук Рашовић најбољем спортисти Војске Србије, изабране у традиционалној акцији „Одбране“.

Жири је одлучио да за најбољег спортисту Војске Србије у 2010. години прогласи кадета Стевана Стојановића, џудисту, а Стрелачки клуб „Академац“ за најбољу спортску екипу.

На крају свечаности уручене су захвалнице за успешну сарадњу у 2010. години Галерији слика „Сава Шумановић“ из Шида, Централној логистичкој бази, 5. батаљону војне полиције и Војној установи „Дедиње“.

Биљана МИЉИЋ
Никола ДРАЖОВИЋ

Обележена годишњица Новосадске рације

На платоу испред споменика „Породица“, на новосадском Кеју жртава рације, комеморативним скупом и поменом који је служио Исак Ариел, Врховни рабин Србије, обележена је шездесет девета годишњица новосадске рације у којој су мађарске окупационе фашистичке власти убиле, или живе гурнуле под лед залеђеног Дунава, између 1.300 и 1.700 Срба, Јевреја и Рома, житеља Новог Сада. Међу њима био је и велики број жена, деце, старца, па и дојенчади у рукама мајки.

Мађарска војска, жандармерија и Државна краљевска полиција су са рацијом отпочели у рано јутро 21. јануара, претресима и хапшењима грађана и читавих породица. Поједине невинне жртве окупатор је убијао одмах на улици, део је одводио до новосадског купалишта „Штранд“ и тамо их убијао и бацао у Дунав, док је део људи једноставно изводио до обале и тамо их убијао, или их живе бацао под лед.

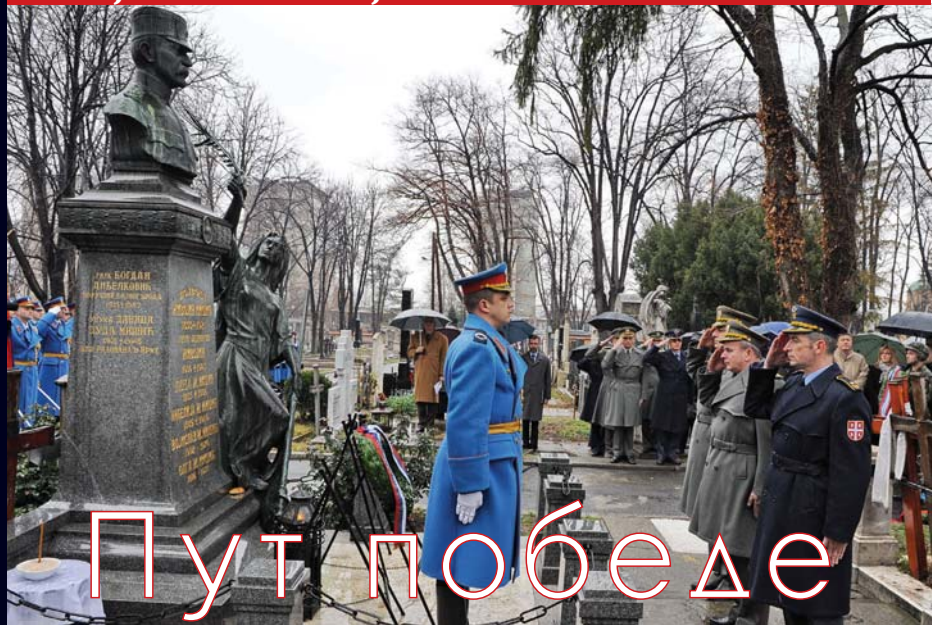
Рација је трајала три дана, а како су поред грађана Новог Сада у рацији страдали и мештани житељи околних места, рачуна се да је у тродневном пиру окупатора убијено око 4.500 људи.

Током комеморације, којој су присуствовали и представници Војске Србије, на споменик невиним жртвама положени су цвеће и венци Скупштине АП Војводине, Града Новог Сада, амбасаре Израела и других организација.

Делегација коју су чинили мр Зоран Мандић заменик градоначелника и представници Јеврејске општине и Матице Ромске, Марко Фишер и Марко Пешић, са речног миноловца Речне флотиле, уз звук бродских сирена, спустила су венац у воде Дунава. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

Обележено 90 година од смрти војводе Живојина Мишића

Снимко Р. ПОПОВИЋ

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић положио је венац на гроб војводе Живојина Мишића на београдском Новом гробљу, поводом обележавања 90 година од смрти чувеног српског војсковође

Венце су, 20. јануара, уз највише војне почести, положили и представници Министарства рада и социјалне политике, Града Београда, потомци војводе Живојина Мишића, као и представници удружења грађана која негују традицију ослободилачких ратова.

– Није лако у неколико речи описати живот и набројати заслуге Живојина Мишића, који се родио у сељачкој породици у Струганику, а уздигао до војводе – рекао је том приликом начелник Генералштаба Војске Србије, подсећајући да је од пастира са падина Маљена и Суворора, Мишић стасао у врсног војсковођу кога је 1916. француски маршал Жофр позвао у обилазак Западног фронта, пажљиво слушајући његова запажања.

Војничку униформу носио је дуже од четрдесет година, а борио се у шест ратова – навео је генерал Милетић, подсећајући да је војвода Мишић у св-

акој прилици показивао срчаност и изузетну даровитост за ратну вештину. Завидан војнички таленат показао је у Првом светском рату, нарочито у Колубарској бици, када је сломљена Друга аустроугарска офанзива на Србију.

– Изванредне командантске способности и велики допринос победи савезника у Првом светском рату свртале су га у ред најугледнијих европских војсковођа, а замисли и стратешка решења војводе Мишића ушла су у историју ратне вештине и изучавају се на војним академијама широм света – нагласио је генерал Милетић.

Док је у ратовима одважно, непоколебљиво и умешно предводио српску војску у победу и славу, у миру је педантно и неуморно радио на њеном изграђивању и усавршавању.

– Умео је да осоколи војнике и надахне их за подвиг. Напредујући у војничкој каријери задржао је скромност, чак и када је постао начелник Штаба Врховне команде. Био је човек из народа, никада се не одричући порекла – рекао је начелник Генералштаба, додајући да се припадници наше војске с поносом сећају истакнутог војводе. – Његова дела обавезују нас да чврстим корацима наставимо изградњу и стварање јаке и модерне Војске Србије – поручио је генерал Милетић. ■

Б. МИЉИЋ

Припрема јединица за мировне операције

Пред очима света

Прва јединица Војске Србије која се као декларисана чета припрема за учешће у мултинационалним и мировним операцијама јесте моторизовано-пешадијска чета Треће бригаде КоВ, формирана од људства из састава 31. и 32. пешадијског, 39. логистичког и 310. инжињеријског батаљона. Посебна пажња при избору кадра посвећена је стручним, језичким и психофизичким способностима људства, а обука декларисане чете започела је 18. фебруара прошле године.

Обраћајући се официрима, подофицирима и војницима на почетку оспособљавања јединице у Зајечару, командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић нагласио је:

– Не сумњам у вашу одређеност и спремност да успешно савладате обуку. Бићете први спремни и способни да представљате

модерну Србију пред очима света у другој мисији војске.

Годину дана касније потпуно је јасно да је одлучујући корак ка реализацији овог циља направљен и да су старешине и војници зајечарске декларисане чете највећим делом већ спремни да евентуалне будуће мировне задатке квалитетно и професионално изврше.

Три фазе обуке

Командант Треће бригаде КоВ пуковник Чедомир Бранковић одредио је да носилац обуке декларисане моторизовано-пешадијске чете буде 31. пешадијски батаљон из Зајечара, пошто је највећи број припадника чете управо из те јединице. Од команданта батаљона потпуковника Зорана Ђорђевића сазнајемо да

се у чети налазе само професионалне старешине и војници и цивилна лица на служби у Војсци.

Обука декларисане чете изводи се у Зајечару и реализује у три фазе. До сада су завршене фазе индивидуалне и колективне обуке. Индивидуална обука окончана је 15. јуна прошле године и у њој је тежиште било на стројној и физичкој обуци, руковању наоружањем, НХБ заштити, првој помоћи, оријентацији и навигацији, познавању мина и минскоексплозивних средстава, употреби средстава комуникације и персоналних рачунара, стандардних оперативних процедура у комуникацији и основама међународног хуманитарног права.

У индивидуалној обуци јасно се разазнају два сегмента, и то општи (рад појединаца по конкретним темама) и стручно-специјалистички који је уско везан за функционалне дужности (ставови за гађање, израда заклона, упознавање са средствима до бојних гађања).

Стручну обуку изводили су командири чета, водова и одељења, док су инструктори из Центра за мировне операције реализовали само неке садржаје, тематски везане за међународно, хуманитарно и ратно право. Команда батаљона на основу провере је закључила да је индивидуална обука успешно савладана по нормативима и критеријумима за ту фазу оспособљавања.

Обука је, иначе, планирана на основу предвиђених способности које јединица треба да има и задатака друге мисије и потребе интероперабилности са оружаним снагама земаља из Програма *Партнерство за мир*. У складу са тим захтевима, од средине јуна до почетка октобра део људи завршио је интензивне курсеве енглеског језика, разна усавршавања у Центру за мировне операције и иностранству, као и остале техничке припреме.

Колективна обука почела је у октобру и завршила се крајем прошле године. Она је обухватила припрему за заштиту снага од мина и неексплодираних убојних средстава

ЗАЈЕДНИЧКА ОБУКА

Декларисана чета је у протеклој години имала и значајне активности на плану међународне војне сарадње. Део јединице учествовао је на заједничкој обуци са припадницима оружаних снага САД и Румуније, на полигону *Бабагар* у Румунији. По речима учесника из Војске Србије, заједничка обука донела је велику корист пошто су две недеље вежбали заједно са саставима који се припремају за учешће у Авганистану. Потпуковник Зоран Ђорђевић истиче да је заједничка обука показала да добро пратимо међународне стандарде у реализацији обуке.

– Ми смо сагледали све предности њиховог рада, али и они су са занимањем прихватили све оно што је добро код нас, поготово у делу организације обуке и рада са људима – каже потпуковник Ђорђевић.

и оспособљавање за различите оперативне технике, као што су успостављање пунктова, патролирање, праћење и заштита транспорта, прикупљање информација, преговори и посредовање, истрага и комуникација, сарадња са међународним, владиним и невладиним организацијама и подршка хуманитарној помоћи. Двомесечну колективну обуку изводили су инструктори из Специјалне бригаде, Центра за мировне операције и других јединица Војске Србије. Потпуковник Зоран Ђорђевић изузетно је задовољан током реализације ове обуке, радом и професионалним односом инструктора и заинтересованошћу војника.

Инструктори обуке у декларисаној чети су старешине Војске, већ сертифицирани стручњаци, који су звања инструктора у обуци људства за ми-

ровне операције најчешће стицали на курсевима у чешком граду Вишково.

Један од инструктора обуке, капетан Драгомир Ђуканов из Специјалне бригаде, тврди да колективна обука у декларисаној чети мора да буде реална, састављена од практичних радњи и увежбавања и да обухвати све потребне мере заштите на раду.

Инструктор старији водник Далибор Тепавац оспособљава припаднике декларисане чете у правилном претресу возила на контролним пунктовима и упозорава да се током претреса не смеју нарушити евентуални докази и оштетити возило.

– После ове обуке старешине и војници могу да обезбеђују конвоје у мултинационалним операцијама и да заштите себе и друге. Кроз реализацију обуке они треба да схвате како само потпуно обучена јединица може

Колективна обука на полигону у Зајечару

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Од почетка обуке декларисане чете у Зајечару предузимају се планске активности како би припадници јединице што боље овладали енглеским језиком. Командни кадар чете већ месецима интензивно учи, а крајем прошле године створени су услови за још бољи рад на усвајању знања енглеског језика. Наиме, у Зајечару је отворен Центар за учење енглеског језика, опремљен савременом информатичком и мултимедијалном опремом.

извршавати задатке у мултинационалном окружењу, а да не трпи губитке у људству и борбеној техници – каже капетан Драгомир Ђуканов.

Мотивација професионалних војника

Припадници декларисане чете свесни су значаја обуке, која представља конкретизацију друге мисије Војске Србије. Они су, како кажу, уложили максимум напора да би током обучавања научили што више, јер је то најбољи начин да се евентуални будући задаци безбедно и квалитетно изврше.

Разводник Тања Ивковић из Ниша је после завршетка Више пословне школе за туризам и бављења угоститељством постала професионални припадник Војске Србије и одмах пожелела да буде део јединице која ће учествовати у некој од мултинационалних операција.

– Обука је занимљива, а инструктори су јако добри. После ове обуке била бих спремна да кренем у мировну операцију и немам никакав страх или непознаницу – каже Тања.

Млађи водник Бобан Димитријевић има петнаестогодишње искуство у Војсци Србије, али и он наглашава да је обука у Зајечару нешто ново и занимљиво и да је у поређењу са стандардном, ефикаснија и кориснија за извршавање задатака у стварним ситуацијама.

– Још доста треба научити, увежбати и урадити, али већ сада сам спреман за задатке ако кренем у мировну мисију – каже Бобан.

О изузетној мотивисаности професионалних војника за колективну обуку у декларисаној чети говори и десетар Славиша Ђорђевић, први припадник 31. пешадијског батаљона планиран да као професионални војник са завршеним лидерским курсом добије и подофицирски

чин. Ђорђевић истиче да су за припаднике пешадијске јединице веома значајне новине у процесу оспособљавања, попут садржаја из специјалне војно-полицијске обуке.

У наредном периоду тежиште у оспособљавању припадника декларисане јединице из Зајечара биће на индивидуалној специјалистичкој обуци старешина и војника, припремним и бојним гађањима, тактичком увежбавању и вежбама, физичкој обуци, учењу енглеског језика и обуци на средствима везе.

Процес обучавања моторизовано-пешадијске чете је непрекидан, тако да ће већ у фебруару почети други део колективне обуке, који ће трајати пет месеци. После тога ће уследити реализација завршне фазе оспособљавања декларисане чете, у оквиру које ће припадници чете учествовати и на вежбама са бојним гађањима. После колективне обуке приступиће се евалуацији и сертификацији сваког старешине и војника и чете у целини.

Командант 31. батаљона потпуковник Зоран Ђорђевић наглашава да су му велику помоћ у реализацији сложених задатака оспособљавања декларисане чете пружили органи команде Треће бригаде, предвођени пуковником Чедомиром Бранковићем, замеником команданта пуковником Желимиром Глишовићем и начелником штаба потпуковником Зораном Насковићем. Цела јединица је учествовала на вежби „Здружени подухват 2010“ на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“. И тада је препознато да су припадници популарно назване „зајечарске мировне јединице“ одлично увежбани.

Завршетак обуке не значи упућивање у мисију. Када, где и колико људи ће бити упућено у неку мировну операцију одлучују надлежне државне институције. На припадницима Војске јесте да сваку одлуку реализују доследно и професионално, што произилази из уставне улоге Војске Србије. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Први самостални лет

Тој ган уживо

**Кадети Војне академије
Сандра Радовановић
и Александар Живак
недавно су на војном
аеродрому у Батајници
први пут самостално
летели на млазном
школско-борбеном
авиону сујергалеб Г-4**

Два њећ друга ошказује лешене због метеоролошких услова – јавио је мајор Бојан Милосављевић, командант „Курјака са Ушћа“ и званично одгодио летачки дан за петоро кадета 132. класе Војне академије, Смер авијација, који обуку настављају на млазним авионима у славној ескадри.

Осам осмина облачности на 150 метара и густа магла омогућили су да са најмлађим „авионцима“ и њиховим инструктором седнемо у „бокс“ и попричамо.

– На средини су обуке, савладали су технику пилотирања млазног авиона без већих проблема. Селекцију и по-

четну обуку имали су на клипним авионима ушћа. Вредни су и мотивисани – каже један од њихових инструктора летења капетан Александар Кнежевић.

Лет пре првог самосталног зове се контролни – тада с младим кадетима у кабину инструктора седа старији и искуснији пилот. Код Сандре и Александра био је то комадант 204. авијацијске бригаде бригадни генерал Мирко Вранић.

– Пре тог лета летео сам са командантом ескадриле, знао сам шта се тражи и очекује од мене. Имао сам трему али сам био спреман – прича кадет Живак.

Сандра, прва девојка војни пилот која је самостално полетела на млазном авиону, такође каже да је имала трему док је летела с генералом, али није имала страха од исхода контролног лета.

Према речима инструктора Кнежевића, кадети су знали када их очекује први самостални лет. Проверавали смо им конструкцију школског круга и сигурност приликом слетања. Гледања кроз прсте није било!

– Прелаз с клипне ушће на млазни сујергалеб није драстичан као што се на први поглед чини. Експлоатација ави-

она и техника пилотирања незнатно се разликују – појашњава инструктор.

Кадет Живак зато и каже да је сујергалеб интересантнији и узбудљивији за летење. Брзине су веће, кабина је другачија...

– Када вежбамо нове маневре више се усредсредимо на летење. На испиту у ваздуху оцењују нам колико смо савладали технику пилотирања. Времена за уживање у лету има тек после испита – појашњава Сандра.

Сандру и Александра очекују акро-зоне, којима завршавају фазу обуке – основно акробатско летење. Следе им навигација, инструментално летење и борбена употреба авиона, такозвани грб – гађање, ракетирање и бомбардовање.

До тада, свакога дана у 7.25 постројавање, 7.30 пропитивање о детаљима лета – ко „разигру“ не прође не лети! Десет минута пре првог полетања, док кадети с кацигама у рукама корачају свако ка својој машини, искусна посада у Г-4 слеће након метеоролошког извиђања.

О узбуђењу кадета, одговорности и привилегији, њихови вршњаци у цивилству могу само да сањају. ■

Петар ВОЈИНОВИЋ

Обука за професионалне војнике
у 63. падобранском батаљону

Померање граница

Подаци говоре да није лако постати професионални војник у Војсци Србије, а конкуренција у специјалним јединицама је жестока. После строге здравствене и безбедносне провере, кандидате чека захтевна и напорна падобранска обука.

Недавно је на нишком аеродрому завршена тромесечна обука кандидата за професионалне војнике у 63. падобранском батаљону Специјалне бригаде. На свако место конкурисало је по десет младића. Обуци су претходиле строга здравствена и безбедносна провера кандидата, а тридесетак најспособнијих суочило се с строгим захтевима обуке специјалца.

Нису сви успели – појединци су схватили да падобранство није за њих, док неки нису могли да поднесу темпо и садржаје обуке, те задовоље критеријуме за падобранца. Двадесетак кандидата испунило је услове и комисија Специјалне бригаде имаће тежак задатак да у зависности од потреба и резултата обуке изабере оне који ће постати професионалци у 63. батаљону.

Најпре су кандидати реализовали основну падобранску обуку – сагледали су основна својства падобрана, начин на који се пакују, радили на падобранским справама, али и савладали вештину приземљења, те научили поступке у различитим ситуацијама. Извели су и шест падобранских скокова из авиона Ан-26.

Према речима инструктора обуке и командира тима поручника Милана Јовановића, најзахтевнији су били ноћни скок и скок са задршком с висине од 1.500 метара. У оквиру пешадијске обуке, гађања, вежби с мин-

ОЧЕКИВАЊА

Председник комисије за евалуацију и сертификацију кандидата за професионалне војнике капетан Давор Савић је после физичке, теоретске и практичне провере кандидата закључио да су испунили услове за пријем за рад у Специјалној бригади и у складу с тим добили сертификате.

На сличан начин, према речима начелника реферата за људске ресурсе капетана Саве Перића, прошле године примљено је двадесетак младића и девојака и за све се може рећи да су испунили очекивања.

ско-експлозивним средствима, топографије и физичке обуке, изузетно напорни били су маршеви и кретања по карти, често дуги и по четрдесетак километара. Обука која је подразумевала висок ниво психо-физичке стабилности и личне храбрости била је и најзанимљивија.

Падобрански инструктор старији водник Игор Николић иза себе има шесто скокова и велико падобранско искуство, што му је, уз високу мотивисаност кандидата за падобранску службу, омогућило да успешно изведе све садржаје обучавања будућих падобранаца. Како тврди, падобранска обука подразумева многа одрицања и напоре – изводи се и по киши, обухвата много трчања, вежби снаге, рада на падобранским справама и тренинга скочности.

Александар Филиповић из Рујника надомак Ниша служио је 2010. војни рок у Зајечару и тада се одлучио за војни позив. Каже да је дао све од себе како би испунио све захтеве које поставља инструктор, а први падобрански скок је за њега представљао нешто несвакидашње.

Испитивање сопствених могућности и померање граница били су мотиви Лесковчанина Давора Живковића, који је у цивилству завршио факултет, да се опроба у падобранству. Нишлија Ненад Рајковић један је од ранијих припадника 63. падобранског батаљона, који су 2006. тражили продужење војног рока како би извели што више падобранских скокова. Нада се да ће постати падобранац и војни професионалац. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

246. батаљон АБХО

Реакција на инциденте

Национална и међународна безбедност могу бити суочене са неочекиваним обликом угрожавања – да терористичке организације и покрети широм света почну да примењују оружје за масовно уништавање. Управо ова чињеница мотивише крушевачке „абехајце“ да и даље унапређују своје оперативне способности и развијају концепте реаговања на различите акциденте и инциденте у миру и рату, чиме би дали скроман, али нимало занемарљив допринос локалном, регионалном и светском миру и стабилности.

Протекле три године показале су да је крушевачки 246. батаљон АБХО, којим командује пуковник Зоран Стојановић, поуздан носилац противнуклеарног, противхемијског и противбиолошког обезбеђења свих јединица Копнене војске. Не треба заборавити ни

да су припадници батаљона били ангажовани на пружању помоћи цивилном становништву, у време елементарних непогода и катастрофа, те да су активно учествовали у деконтаминацији рејона на југу Србије, по којима је дејствовано муницијом од осиромашеног уранијума. На тај начин, они су допринели очувању животне

средине и стварању услова за нормалан живот и рад локалног становништва на угроженим подручјима. За свој труд добили су од цивилних структура више захвалница и признања. Командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић прогласио 246. батаљон АБХО у прошлој години за најбољи батаљон у Копненој војсци и рекао да је овогодишњим резултатима то ласкаво признање у потпуности оправдао.

Младост и ентузијазам

У крушевачком батаљону пажљиво прате кретања на пољу безбедности у свету и предузимају кораке у правцу што квалитетније индивидуалне и колективне обуке команде и јединица батаљона и достизања нивоа оперативних способности који ће обезбедити успешно извршење додељених мисија и задатака.

– Национална и међународна безбедност – каже командант 246.

батаљона АБХО пуковник Зоран Стојановић – може да буде суочена са неочекиваним обликом угрожавања – да терористичке организације и покрети широм света почну да примењују оружје за масовно уништавање. Управо ова чињеница нас не оставља равнодушним и мотивише нас да и даље унапређујемо своје оперативне способности и развијамо концепте реаговања на различите акциденте и инциденте у миру и рату, чиме бисмо дали скроман, али нимало занемарљив допринос локалном, регионалном и светском миру и стабилности.

Спремност за борбу са савременим изазовима, ризицима и претњама колективној безбедности не долази у питање ни због младости припадника војног колектива, у коме је просек година старости тек тридесет година. У складу са захтевима професионализације Војске Србије, у батаљон је примљено више од сто професионалних војника, међу којима и 25 жена. Предности професионализације батаљона су видљиве и огледају се у чвршћој организација, бољој селекцији кадра, већој покретљивости јединица, марљивим односу према техници, кумула-

ТРАДИЦИЈА

Прва јединица противхемијске заштите на овим просторима формирана је 28. септембра 1932, у крушевачком војнотехничком заводу „Обилићево“ и нема сумње да је она својим радом, потенцијалима и ресурсима утемељила правац развоја и постојања атомско-биолошко-хемијске службе. Управо су дан формирања прве јединице, припадници службе АБХО изабрали за свој дан.

тивном систему депоновања знања и вештина током обуке, што све заједно директно утиче на повећање нивоа оперативних способности 246. батаљона АБХО.

Новопримљени професионални војници врло брзо и лако налазе своје место и улогу у строју батаљона, а да су младост и ентузијазам најмоћније оружје крушевачких „абехајаца“ потврђује и поручник Бојан Влајић.

– На младом колективу батаљона је велика дужност и одговорност да у наредном периоду потврди све оно добро што су припадници службе АБХО урадили у протеклим годинама – каже Влајић.

Главни подофицир заставник Владан Богдановић уверен је да колектив професионалних војника и подофицира представља кључну снагу батаљона у реализацији свих наменских задатака и изградњи индивидуалне обучености.

Вод за деконтаминацију

У протеклих годину дана 246. батаљон АБХО формирао је АБХ вод за деконтаминацију, у складу са захтевима за примену партнерског циља „Допринос у виду јединице за борбену подршку“. У том периоду реализована је индивидуална обука прве и друге ротације декларисаног вода АБХО за деконтаминацију, полуинтензивни и интензивни курс енглеског језика и пријем савремене телекомуникацијске и информатичке опреме, наоружања и дела сред-

става АБХО. Након пријема ових средстава организована је обука у руковању са нововеденим средствима. У току су припреме за почетак колективне обуке декларисаног вода, а од посебне је важности да је интересовање припадника батаљона за учешће у мултинационалним операцијама велико.

Припадници батаљона у протеклих неколико година учествовали су на међународним војним вежбама „РАСЕМАКЕР 2007“, „MEDCEUR 2009“, „DEMAGE CONTROL 2009“ и „COMBINIED ENDEAVOR 2010“. Батаљон интензивно пружа помоћ и подршку Центру за усавршавање кадрова АБХО у реализацији курсева из области међународне организације за забрану коришћења хемијског оружја, док је велики број официра учествовао у бројним активностима у иностранству, на вежбама, курсевима, усавршавањима и семинарима. Ове године било је запажено учешће јединице на вежбама „ДИПЛОМАЦ 2010“ и „ЕСЕН 2010“.

Важно је подвући да старешине и војници батаљона АБХО остварују изузетно добру сарадњу са цивилним структурама у Крушевцу, а не треба заборавити и на различите облике сарадње са Скупштином града Крушевца, Српском православном црквом, Народним музејом, Крушевачким позориштем, Еколошким покретом „Бела бреза“ и представницима локалних медија. Квалитетни односи успостављени су и са другим општинама на територији Расинског округа.

– Намена и задаци 246. батаљона АБХО су у наредном периоду јасно дефинисани тако да ће се припадници батаљона и надаље бавити обуком и усавршавањем кадра АБХ службе, при чему ће се посебан значај дати оспособљавању припадника декларисаног вода АБХ за деконтаминацију за учешће у мултинационалним операцијама, занављању дела средстава и опреме јединица АБХО и доградњи инфраструктуре – истиче заменик команданта мајор мр Срђан Рудић. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Љубав према војсци јача од предрасуда

Даме у униформи

Мирјана и Светлана, припаднице Гарде Војске Србије, потврдиле су да жене могу успешно да испуне задатке и дужности војника. Заједно са својим колегиницама оне крче пут потпуне равноправности жена у, до скоро, мушком свету.

Младе, лепе, скромне, насмејане, наизглед обичне жене, када су конкурисале за позив професионалног војника ни саме нису биле свесне за шта су све способне.

Војска захтева од кандидата посебне и натпросечне способности. Добра физичка спремност, специфичан психолошки профил, сналажење у тимском раду и способност командовања, у систему одбране подразумевали су се само за мушкарце. Шта за њих значи војни позив, како се сналазе у униформи и како су прихваћене у рад-

ном и приватном окружењу, објашњавају нам гардисткиње Мирјана Бараћ и Светлана Стикић.

Први изазов

Први велики конкурс за жене професионалне војнике објављен је 2008. године. Пријавило се више од 200 девојака. Њих 97 прошло је први селекциони круг. Уследила је тромесечна обука, провера способности и стечених знања.

Међу првих 97 жена на обуци нашла се и двадесет четворогодишња Мирјана Бараћ из Београда. Мирјана је своју љубав према војним вештинама гајила од детињства, када се, како каже, са друговима играла рата. Могућност професионалног ангажовања у војсци за њу је представљала лични изазов и остварење сна.

Убрзо је уследио други конкурс и на листи кандидаткиња нашла се Светлана Стикић из Прибоја. Светлану је могућност запослења у једној тако озбиљној институцији мотивисала да се пријави и дâ све од себе. Успешно је прошла обуку и на основу својих склоности ангажована је у војној полицији.

Гардисткиње Мирјана и Светлана део обуке у Београду прошле су заједно и полагаале заклетву први пут заједно са мушким колегама, што је подразумевало да стројеве вежбе морају да савладају у кратком року. Тиме су показале да жене у многим вештинама могу бити подједнако добре као и мушкарци, у неким чак и боље. Кажу да им је полагање заклетве био први озбиљан испит, који ће памтити целог живота.

Захтеви службе

Оно што је посебно привукло ове две младе жене да се посвете војној служби је могућност константног усавршавања.

– Мене је посебно привукло стрељаштво и бацање ножева, као и неке борилачке вештине. Ове године неколико жена из Гарде учествовало је на спортском такмичењу у стрељаштву и оствариле су добре резултате. Некада су резултати бољи, некада лошији, али

ми ипак не можемо да се поредимо са колегама који имају дугогодишње искуство. Они су увек спремни да нам помогну и од њих имамо пуно да научимо. Колегијалност и тимски рад су нешто што се овде подразумева. Ја сам стекла нераздвојног друга из војске – уз осмех објашњава Светлана, мислећи на своју колегиницу са обуке.

Мирјана је везиста и воли свој род. Каже да су обуке кроз које пролази примењиве и у свакодневном животу, као што је рад на рачунару. Струч-

ни на таква оптерећења. Изненађујуће је како су се жене снашле у овој улози.

– Физичка спремност је нешто што се у војсци подразумева, подједнако и за жене и за мушкарце. Провера физичке спремности ради се два пута годишње. Када су жене у питању није било неповерења, али је било сумње у физичку спремност – изјавио је капетан Душан Мрдак.

Мирјана и Светлана су у теренским и кондиционим вежбама постигле добре резултате. Светлана је тре-

чен. Обавезно их опоменем и захтевам да униформу носе по прописима. Више њих се изненадило, али ме послушају и некада у шали кажу како то раде само зато што им жена наређује. Људи на улици нам довикују речи хвале и подршке. У почетку је било необично, а сада је све мање оних којима је жена у војној униформи чудо. Најлепше је када нам прилазе деца да се фотографишу са нама – каже наша саговорница.

Поништавање разлика

Ове младе гардисткиње кажу да разлике између мушкараца и жена у војсци нема.

– Нисмо осетиле да нас омаловажавају. Напротив, максимално нас подржавају. Можда неко и мисли да нама није место у војсци, али ми то нисмо приметиле. Обезбеђени су нам посебни услови за одржавање хигијене, као и одвојене спаваоне. Поштују нас и наше потребе. Заиста су сви дивни према нама – каже Мирјана.

Светлана издваја мајора Лазића, како каже, строгог али праведног старешину код кога се сваки труд награђује.

– Нас две смо добиле посебна признања за успешно обављене задатке у претходној години. То су дипломе које нама много значе – каже Светлана.

– Није то само парче папира, нама је то значајан подстицај и потврда да се труд исплати – потврђује Мирјана.

Родитељи и пријатељи младих гардисткиња били су изненађени њиховом одлуком. Прво су се противили и убеђивали их да војни позив није лак, али видевши да су оне пресрећне, решили су да их подрже.

– Сви су поносни, чак су нам правили испраћаје када смо примљене на обуку. Мени је мало теже него Мирјани – узбуђено објашњава Светлана, која је из Прибоја.

– Родитеље ретко виђам, али ме они с поносом хвале код комшија и када их посећујем сви се окупе да ме виде. Кажу да сам понос свог града. Сада не знам који други позив би могао да замени сва задовољства која пружа посао професионалног војника. ■

Душка СТЕФАНОВИЋ

КОРИСТАН ПОТЕЗ

Ангажовање жена равноправно са мушкарцима у Војсци Србије се наметнуло као велики професионални изазов и показало као прави и користан потез. Гардисткиње Светлана и Мирјана желе да напредују, заврше лидерски курс за подофицире и маштају о учешћу у мировним мисијама. Својим способностима потврђују да и оне могу имати одговорно место у војсци.

Војска Србије је врата широм отворила женама и оне су се са задовољством одазвале на овај позив. Прате се и искуства других земаља које у систему одбране имају вишегодишње искуство са женама војним професионалкама. Досадашње искуство показује да традиционално мушка институција данас постаје равноправно место и за жене.

но-специјалистичка обука је нешто у чему се Мирјана најбоље сналази и скромно признаје да нека своја знања у области графике успева и да пренесе колегама приликом припреме табела и презентација за испите.

Напорна обука

– Без добре везе нема команде и зато највише волим одлазак на терен, када се директно могу применити стечена знања. На терену помажем старешинама и велико је задовољство када све функционише – објашњава Мирјана.

Признаје да је највећу трему имала када је први пут добила задатак да построји рочне војнике.

– Контакт са војницима је нешто без чега се не може изградити прави став. Није лако командовати, посебно у Гарди. Али после сваког задатка разбија се трема, полако се учи и стиче сигурност – истиче она.

Физички напори током обуке су велики и многи мушкарци нису спрем-

нирала одбојку и бавила се фолклором, док Мирјана није имала редовна физичка ангажовања пре војне обуке.

– У пешадијској обуци нема повластица за жене. Није било лако, многе девојке нису издржале. Више пута сам се питала да ли ћу успети. Мислила сам да ћу одустати, али одржала ме је велика љубав према војсци и сада је све много лакше – присећа се Мирјана.

Светлана је са задовољством прихватила најтежи задатак.

– Овде имамо свакодневне вежбе како би одржавали кондицију. Редовна физичка активност је здрава и добра за витку линију – уз смешак објашњава Светлана. Њен главни задатак је обезбеђивање објеката. Како на њу као војног полицајца реагују колеге и грађани у пролазу, описује нам у пар анегдота.

– Трудим се да максимално одговорно радим свој посао. Легитимисhem свакога ко улази у објекат и када је неопходно вршим претрес. Дешавало се да неко од колега наиђе непрописно обу-

Професионалци Прве бригаде на Копаонику

Обука у скијању

Припадници Прве бригаде Копнене војске извели су на 51. скијашком полигону „Копаоник“ део обуке у зимским условима током које су оспособљавани за извршавање наменских задатака у зимским условима.

Иако је тридесетак професионалних војника, махом из равничарске Војводине, први пут стало на скије, то није представљало препреку да, уз старије колеге и искусне инструкторе, током вишедневне интензивне обуке успешно овладају основним скијашким техникама.

По речима мајора Саве Липови-

не, начелника Групе за извиђање у Команди Прве бригаде, показало се веома практичним сврставање војника у две напредне и шест почетничких група, уз ангажовање што већег броја инструктора, чиме је обезбеђен максималан учинак, па је и евалуација свих старешина и војника, извршена на крају обуке, дала очекиване повољне резултате.

Поред тога, извиђачи су искористили прилику да виде које су географске и природне одлике Копаоника, али и опасности које, посебно зими, вребају у планинама. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

Анализа рада у Команди за обуку

Унишкој касарни „Књаз Михаило“ одржана је анализа обуке у Команди за обуку за 2010. годину. Циљ анализе, којом је руководио командант Команде за обуку генерал-мајор Александар Живковић, био је да се помоћу квантитативних и квалитативних показатеља реализације задатака сагледају проблеми у раду, предложе мере за унапређење стања и дефинишу задаци за даљи рад.

Посебна пажња придата је сагледавању квалитета индивидуалне обуке, вежби команде и јединица, курсева, физичке обуке и инфраструктуре за обуку. Представници Центра за усавршавање кадрова АБХО изнели су циљеве развоја регионалног центра АБХО у Крушевцу.

После анализе, учесници су присуствовали приказу оспособљености водича паса, службених паса и нове опреме. Обишли су објекте за смештај војника и приказ поступака и могућности чете санитарске службе. ■

З. М.

Пет година рада Удружења пензионисаних подофицира Србије

Заштитник интереса

Унишком Дому војске одржана је свечана седница поводом пете годишњице формирања Удружења пензионисаних подофицира Србије, на којој су размотрена актуелна питања и проблематика удружења.

Свечаности су присуствовали бројни чланови Удружења и гости, међу којима су били начелник Управе за људске ресурсе ГШ ВС бригадни генерал Добривоје Вељковић и заменик команданта Копнене војске бригадни генерал Видоје Живковића.

Удружење пензионисаних подофицира Србије основано је 12. јану-

ара, 2006. године у Београду, превасходно у циљу заштите интереса и законом стечених права пензионисаних подофицира. Убрзо су формиране организације у Нишу, Ужицу, Алексинцу, Ковину, Књажевцу, Обреновцу, Новом Саду и Димитровграду, а предстоји формирање организација Удружења у још десетак градова широм Србије.

Председник Удружења пензионисаних подофицира Ненад Тодосић је у свом обраћању на свечаној седници истакао да ће чланови у наредном периоду тежишно радити на омасо-

вљењу чланства, побољшању друштвеног статуса и материјалног положаја пензионисаних подофицира и спречавању њихове дискриминације у процесу стамбеног збрињавања.

„Ми желимо да Удружење буде од помоћи и на услузи свим члановима – рекао је Тодосић – ради остваривања услова подношљивијег живота и поуздан заштитник интереса корисника војне пензије подофицирске популације“.

Домаћин свечаности била је нишка градска организација Удружења пензионисаних подофицира на челу са председником Милорадом Петковићем. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

Медицинска сарадња с Црном Гором

Начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић боравио је недавно у Црној Гори. Посетио је, том приликом, приватну здравствену установу „Мељине“ и са директором доц. др Будимиром Шегртом потписао „Протокол о научнотехничкој сарадњи“ у

области здравствене, академске и научноистраживачке делатности. Генерал Јевтић изразио је наду да ће се сарадња одвијати као и са Фондом здравственог осигурања и Министарства здравља Црне Горе.

Током боравка у Црној Гори, начелник ВМА састао се и са Милорадом Дрљевићем, директором Агенције за лијекове и медицинска средства Црне Горе и договорио облике будуће сарадње две установе. ■

Међународне интеграције

Државна секретарка Министарства одбране др Тања Мишчевић посетила је ВМА где је са представницима те установе разговарала о међународним активностима и могућностима даљег унапређења сарадње у оквиру европских интеграционих процеса. Представници ВМА презентovali су организацију рада и најзначајније резултате, те домете у образовању кадета Високе школе медицине. ■

За здраво срце

Клиника за кардиологију ВМА била је домаћин и организатор годишње Кардиолошке секције Српског лекарског друштва која је окупила велики број стручњака из наше земље и иностранства. Том приликом, они су сагледали новине у области физиолошких основа и клиничког значаја коронарне проточне резерве, и у области инвазивних и неинвазивних метода процене коронар-

не проточне резерве. Предавачи су били пуковник проф. др Здравко Мијаиловић, проф. др Драган Тавчиовски, мајор др Зоран Јовић, др Зорица Младеновић и др Јелена Марић.

Кардиолози ВМА, у сарадњи са колегама из Клиничког центра Србије (КЦС), недавно су уградили ресинхронизациони апарат код пацијента с израженом срчаном слабашћу, који омогућава поправљање нарушене функције леве коморе, што Клинику за кардиологију ВМА уз Пејсмејкер центар КЦС и Институт за кардиоваскуларне болести „Дедиње“ сврстава у ред престижних центара у региону за лечење срчане слабости. ■

Успеси у интервентној радиологији

Методама интервентне неурологије у Институту за радиологију ВМА у току прошле године збринуто је око 200 пацијената из наше земље и региона с најкомпликованијим обољењима крвних судова главе

и врата, као што су компликоване анеуризме, АВ малформације, стенозе крвних судова мозга, каротидно-кавернозне фистуле.

Марта 2010. године интраартеријским путем збринут је први пацијент са акутним инфарктом мозга при чему су усвојене и нове технике интраартеријске тромболизе и механичке екстракције тромба интраартеријским путем, а у августу прошле године метода емболизације примењена је код пацијента са дилатираном југуларном венном. ■

Двадесета трансплантација јетре

Трансплантациони тим ВМА урадио је недавно двадесету трансплантацију јетре. Током захвата, први пут у тој установи примењена је техника имплантације графта са каво-кавалним анастомозама у комплетној васкуларној ексклузији. Управа ВМА захваљује колегама из Клиничког центра Србије на досадашњој сарадњи. ■

Медицина и медији

Током 2010. у домаћим штампаним и електронским медијима објављено 3.022 прилога о Војномедицинској академији – 2.284 прилога у штампаним и 738 у електронским медијима.

Највише прилога објавили су дневни листови „Блиц“, „Вечерње новости“ и „Политика“, РТС и Студио „Б“, и магазин „Одбрана“. Одлична сарадња постоји и са медијским сервисима у окружењу – Црна Гора, Република Српска, БиХ, Македонија, који редовно објављују прилоге о ВМА. Сајт ВМА забележио је укупно 338.574 посета из 163 земље света. ■

Припремила
Елизабета РИСТАНОВИЋ

Енергетске перспективе

Пише др Драган ПЕТРОВИЋ

Један од најважнијих фактора за будућност света је енергетика. Ово је посебно значајно имајући у виду да се улази у период све већег дефицита и потражње за најважнијим енергентима. Стога је анализа предвиђања развоја потрошње и производње нафте и гаса у свету важна за откривање узрочности развоја геополитике у следећим деценијама.

Сложена

Светске силе које су у суфициту са енергентима и које не само да је имају довољно за сопствене потребе, већ су и у ситуацији да је извозе, у несразмерној су предности у будућности у односу на оне силе које су у далеко тежој позицији, јер су зависне од увоза.

Једина велика сила која не само да не увози нафту и гас, нити ће то бити у обавези и у следећим деценијама, већ је и најважнији светски извозник, јесте Русија. Са друге стране, земље Европске уније (ЕУ) и Јапан у ситуацији су да највећи део својих потреба увозе, односно далеко више троше нафте и гаса него што су у ситуацији да произведу.

Сједињене Америчке Државе могу из сопствених извора да подмире око половину потребних количина нафте и највећи део гаса.

Силе у узлазу, Кина и Индија, у ситуацији су да увозе највећи део потребне нафте и изванредно део гаса, што их чини све зависнијим у односу на потребне енергенте.

Потрошња нафте

Из података за предвиђену потрошњу нафте у свету, видимо да ће током следеће две деценије доћи до њеног релативно скромног пораста, превасходно због смањења пораста, која је опет условљена смањењем светских резерви и у мањој мери, због преласка на алтернативна горива.

Тако ће у односу на 2010. годину, до 2020. пораст потрошње нафте износити свега око 12%. Када је реч о периоду од

ЗАВИСНОСТ

НЕСРАЗМЕРЕ

Динамика и регионални распоред потрошње нафте у свету по светским регијама у периоду до 2030. године (у милионима тона)

Светска регија или држава	2006. година	2010. година	2020. година (прогноза)	2030. година (прогноза)
Англоамерика, Европа (без постсовјетског простора), Јапан и Аустралија	2.465	2.320	2.405	2.495
Англоамерика	1.255	1.175	1.220	1.310
Од тога САД	1.035	990	1.010	1.080
Европа (без постсовјетског простора)	785	725	745	750
Јапан	425	420	440	435
Постсовјетски простор и тзв. Трећи свет (Латинска Америка, Азија, Африка)	1.790	2.000	2.400	2.840
Постсовјетски простор	250	255	270	275
Од тога Русија	146	141	150	140
Азија (без Јапана)	800	890	1210	1510
Од тога Кина	360	425	605	765
Блиски исток	305	350	395	470
Африка	150	175	185	195
Латинска Америка	285	330	340	390
Свет у целини	4.255	4.320	4.805	5.335

Веома је важно упоредити садашњу производњу са потрошњом по земљама. Ту се издвајају Европа и Јапан као области које несразмерно више троше нафте у односу на сопствену производњу. Тако Европа данас троши чак 725 милиона тона, а производи свега 230 милиона тона. Јапан троши 890 милиона тона, а производи свега око 40 милиона тона.

Сједињене Америчке Државе подмирују мање од половине своје потрошње сопственом производњом.

У сличном параметру је и Кина, која троши дупло више количине нафте, него што производи, а у сличној позицији су и друге азијске земље (ван Блиског истока и Индонезије), преваходно Индија.

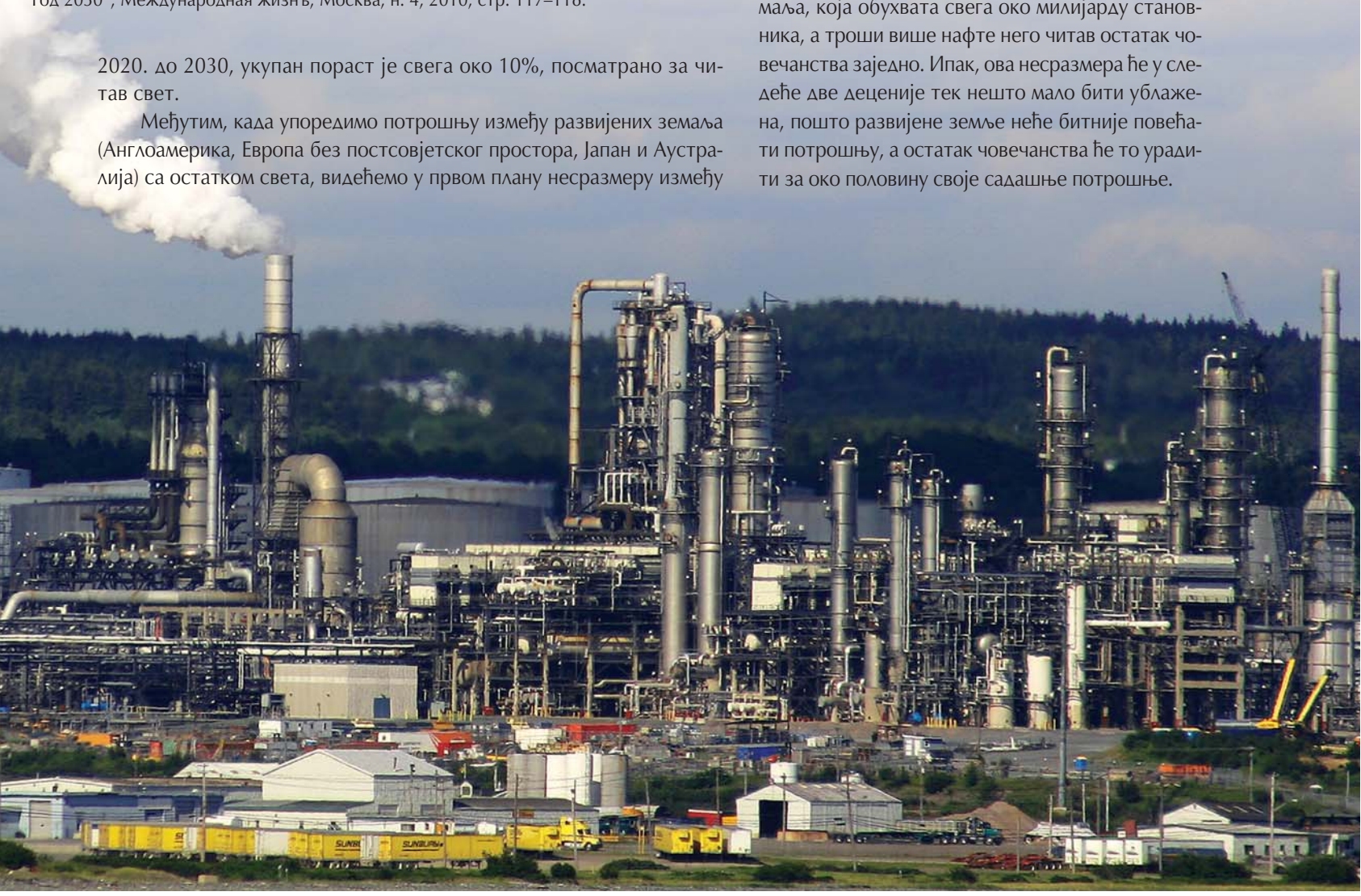
Русија производи три и по пута више нафте него што троши, па је један од најважнијих извозника у свету. То важи и за арапске земље Блиског истока које несразмерно више производе нафте него што је троше.

Извор International Energy Outlook 2009. DOE/EIA Washington, DC, 2009; World Energy Outlook, International Energy Agency, Paris, 2009; Назип Байков, „Нефть и газ в мире. Год 2030“, Международная жизнь, Москва, н. 4, 2010, стр. 117–118.

2020. до 2030, укупан пораст је свега око 10%, посматрано за читав свет.

Међутим, када упоредимо потрошњу између развијених земаља (Англоамерика, Европа без постсовјетског простора, Јапан и Аустралија) са остатком света, видећемо у првом плану несразмеру између

садашње енормне потрошње прве групације земаља, која обухвата свега око милијарду становника, а троши више нафте него читав остатак човечанства заједно. Ипак, ова несразмера ће у следеће две деценије тек нешто мало бити ублажена, пошто развијене земље неће бити повећати потрошњу, а остатак човечанства ће то урадити за око половину своје садашње потрошње.

Динамика и регионални распоред производње нафте у свету до 2030. године (у милионима ббона)

Светска регија или држава	2006. година	2010. година	2020. година (прогноза)	2030. година (прогноза)
Англоамерика, Европа (без постсовјетског простора), Јапан и Аустралија	1.085	1.075	1.105	1.240
Англоамерика (САД и Канада)	765	805	885	1.025
Од тога САД	415	485	565	635
Европа (без постсовјетског простора)	280	230	180	175
Јапан	35	40	40	40
Постсовјетски простор и тзв. Трећи свет (Латинска Америка, Азија, Африка)	3.170	3.245	3.700	4.095
Постсовјетски простор	615	630	760	840
Од тога Русија	485	500	535	530
Азија (без Јапана)	390	395	395	420
Од тога Кина	195	205	190	205
Блиски исток	1.260	1.270	1.400	1.545
Африка	535	580	660	680
Латинска Америка	370	370	485	610
Свет у целини	4.255	4.320	4.805	5.335

Извор International Energy Outlook 2009. DOE/EIA Washington, DC, 2009; World Energy Outlook, International Energy Agency, Paris, 2009; Назип Байков, „Нефть и газ в мире. Год 2030“, Международная жизнь, Москва, н. 4, 2010, стр. 118.

Постсовјетски простор, укључујући Русију, тек ће симболично повећати садашњу потрошњу, дакле кретаће се у параметрима развијеног света, док ће сама Русија према

овим предвиђањима чак незнатно смањити постојећу потрошњу.

Са друге стране, Кина ће готово удвостручити садашњу потрошњу, што се приближно односи и на друге азијске земље, преваходно на Индију. Земље Африке и Латинске Америке неће бити повећати потрошњу, док ће се тек нешто више од њих то испољити на Блиском истоку, где су и важни произвођачи енергената.

Укупно посматрано, свет ће у следеће две деценије, за разлику од претходног периода дужег од једног века, када је нафта била приоритетан извор енергије и горива, успорити, готово стагнирати у повећању потрошње овог најважнијег енергента. Изузев Кине и Индије, које ће готово удвостручити досадашњу потрошњу.

Производња нафте

Када сагледамо предвиђену производњу нафте у свету до 2030. године, можемо доћи до неколико важних закључака. Садашња производња овог енергента углавном је сконцентрирана на Блиски исток као најважнију нафтоносну регију на свету, затим Русију (која посматрано појединачно по држа-

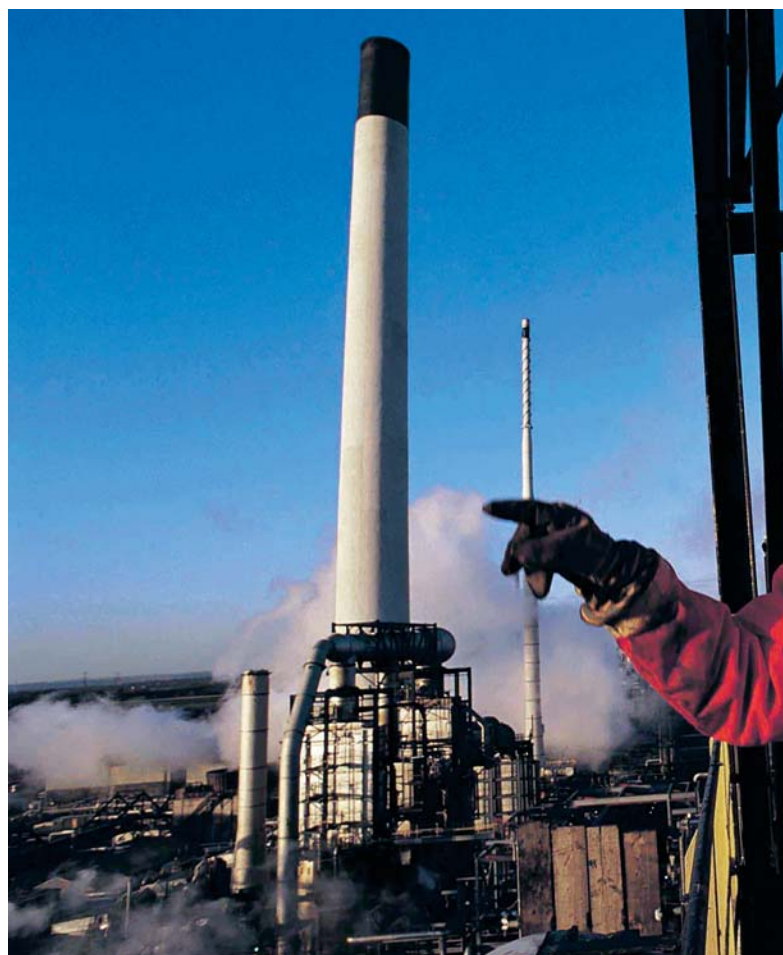
ЗАВИСНОСТ

Укупна анализа енергетског сектора показује да ће следеће две деценије доћи до знатног успоравања пораста производње и потрошње нафте и гаса. Само Русија има упадљиви суфицит, односно предност у шеструко већој производњи нафте и гаса у односу на потрошњу.

Земље ЕУ и посебно Јапан, имају велику зависност од нафте и гаса, односно неупоредиво су више упућени на увоз ових важних енергената у односу на сопствену производњу.

САД се налазе у ситуацији да близу половине потребних количина нафте морају да увозе, док са сагом стоје далеко боље.

Кина и Индија ће с временом морати да увозе све веће количине нафте, а тек нешто боља је ситуација са гасом. У ове две деценије додатно ће се заострити проблем западних земаља по питању енергената, где ће удео сопствене производње у односу на потрошњу бити све мањи. То се заправо односи на земље ЕУ и посебно Јапан, док је позиција САД извесно повољнија. Тако ће САД захваљујући дугорочној политици дозирањем коришћења сопствених ресурса у енергетици, по пројекцијама производње и потрошње нафте и гаса до 2030. године, за две деценије чак имати нешто повољнију структуру него сада.

вама представља највећег произвођача), па Англо-америку, северну Африку, те још неколико земаља попут Венецуеле, Нигерије и других.

Када говоримо о прогнозама у следеће две деценије, развијене земље повећаће сопствену производњу за око 15 %, а земље у развоју за нешто више од 20 %, посматрано у целини.

Међутим, ове цифре не морају много да значе, пошто се предвиђа да ће Европа смањити своју производњу нафте, која је рецимо 2006. износила 280 милиона тона, а 2010. опала је на свега 230 милиона тона. Прогнозира се да ће 2020. опасти на свега 180 милиона тона, а 2030. на 175 милиона тона. Како је пројектована потрошња нафте за 2030. годину планирана на 750 милиона тона, Европа ће морати да увози више од три четвртине сопствене потрошње.

Јапан ће и даље морати да увози око 90 % сопствене потрошње, док ће САД услед планираног пораста сопствене производње и релативног стагнирања планиране потрошње, 2030. године моћи да задовоље близу 60 % потрошње из сопствене производње. То је свакако и резултат дугорочно мудре политике вођства САД, које је стратешки чувало део својих резерви налазишта нафте за будућа времена, а увозило највећи део потреба.

Динамика и регионални распоред потрошње гаса у свету по светским регијама у периоду до 2030. године, (у милијардама кубних метара)

Светска регија или држава	2006. година	2010. година	2020. година (прогноза)	2030. година (прогноза)
Англоамерика, Европа (без постсовјетског простора), Јапан и Аустралија	1.469,5	1.550	1.700	1.820
Англоамерика (САД и Канада)	770	804	870	940
Од тога САД	614,5	640	660	700
Европа (без постсовјетског простора)	543,7	579	640	680
Јапан	155,8	167	190	200
Постсовјетски простор и тзв. Трећи свет (Латинска Америка, Азија, Африка)	1.486,8	1.690	2.160	2.500
Постсовјетски простор	719,3	780	885	930
Од тога Русија	470	510	560	590
Азија (без Јапана)	266,2	320	530	690
Од тога Кина	56,6	75	140	180
Блиски исток	291,8	340	405	470
Африка	82,1	95	140	180
Латинска Америка	127,4	155	200	230
Свет у целини	2.956,3	3.240	3.860	4.320

Извор: International Energy Outlook 2009. DOE/EIA Washington, DC, 2009; World Energy Outlook, International Energy Agency, Paris, 2009; Назип Байков, „Нефт и газ в мире. Год 2030“, Международная жизнь, Москва, н. 4, 2010, стр. 123.

Динамика и регионални распоред производње гаса у свету до 2030. године (у милијардама кубних метара)

Светска регија или држава	2006. година	2010. година	2020. година (прогноза)	2030. година (прогноза)
Англоамерика, Европа (без постсовјетског простора), Јапан и Аустралија	1.107,3	1.160	1.230	1.330
Англоамерика (САД и Канада)	753,3	785	820	905
Од тога САД	518,2	570	610	670
Европа (без постсовјетског простора)	303	310	310	295
Јапан	51	65	100	130
Постсовјетски простор и тзв. Трећи свет (Латинска Америка, Азија, Африка)	1.806,8	2.080	2.640	2.990
Постсовјетски простор	849,6	900	1040	1140
Од тога Русија	657	690	795	885
Азија (без Јапана)	314,4	365	490	560
Од тога Кина	59,5	70	110	120
Блиски исток	339,8	420	560	640
Африка	158,6	220	330	390
Латинска Америка	144,4	175	220	260
Свет у целини	2.914,1	3.240	3.870	4.320

Извор International Energy Outlook 2009. DOE/EIA Washington, DC, 2009; World Energy Outlook, International Energy Agency, Paris, 2009; Назип Байков, „Нефт и газ в мире. Год 2030“, Международная жизнь, Москва, н. 4, 2010, стр. 123.

Услед изразитог пораста потрошње у Кини, и њеног стагнирања у планираној производњи, ова сила ће 2030. задовољавати тек око 27% потрошње из сопствене производње.

Русија ће 2030. године, услед стагнирања њене предвиђене потрошње нафте, и са друге стране извесног даљег пораста сопствене производње, имати однос од чак четири пута више производње у односу на потрошњу, чиме ће и даље бити у могућности да буде једна од највећих (ако не и највећи) извозника нафте у свету.

Блиски исток ће 2030. године имати око три пута већу производњу нафте од сопствене потрошње. Производња нафте ће посебно порастати до 2030. и у средњазијском подручју постсовјетског простора.

Производња гаса

Када је реч о производњи гаса, учавамо да ће њен пораст у следеће две деценије бити лаган, али евидентан. Предвиђања говоре да ће доћи до повећања за око трећину садашње производње гаса на светском нивоу, што је нешто више него када су у питању пројекције нафте. И овде се предвиђа нешто значајнији пораст потрошње земаља у развоју у односу на развијене земље. Ипак, развијене земље користе далеко већу количину гаса по становнику, него земље у развоју.

Русија је најважнији произвођач гаса у свету, чак израженији него када се говори о нафти.

Тренутно, САД увозе један део потребног гаса за сопствене потребе, али се до 2030. године предвиђа да

ће у потпуности моћи да задовоље потребе из сопствене производње.

Земље ЕУ ће све мањи део моћи да задовоље из сопствене производње. Предвиђања за 2030. годину указују на тек нешто више од једне трећине.

Јапан приближно половину својих потреба увози, што је повољнији биланс у односу на нафту.

Блиски исток није ни изблиза тако успешан у производњи гаса, као што је случај са нафтом.

Кина солидан део своје потрошње задовољава из сопствене производње, али је ипак значајан увозник гаса.

У целини резерве гаса на светском нивоу су нешто повољније у односу на резерве нафте. Претпостављена је тенденција пораста потрошње гаса, мада се он не може третирати дугорочно као алтернативно гориво у односу на нафту, пошто су и његове залихе ограничене.

У исто време САД располажу веома значајним и разноврсним резервама ресурса, од споменутих енергената преко појединих руда до пространих обрадивих површина. Канада је слабо насељена и велика суседна земља, геополитички ослоњена на САД. Индија и Кина ће се наћи у све деликатнијој позицији по питању енергената, пошто су то велики увозници, док једино Русија од великих сила (у знатно мањој мери и Бразил) може рачунати са несразмерно већом сопственом производњом у односу на потрошњу.

Други ресурси

Русија има изузетно добру позицију због енергената, али и због руде метала и неметала, укључујући драгоцене метале и драго камење. Међутим, у 21. веку Русија ће се додатно наћи у повољној позицији у односу на друге велике силе и због чињенице да располаже енормним планетарним резервама ресурса који се сматрају за капиталне у будућности. То су пре свега дрво, чиста питка вода, пољопривредне површине и површине за становање. Промене климе такође јој посебно одговарају. Овome треба додати да је Русија у позицији да експлоатише и полаже право на веома велики удео природних ресурса на Арктику.

Русија има капиталне ресурсе и изразито повољан спољнотрговински биланс (у номиналним износима око два и по пута више извози него што увози већ годинама) и њој би посебно одговарало да подигне технолошки ниво сопствене индустрије.

Кина се углавном успешно котира у међународној подели рада захваљујући јефтиној и бројној радној снази и ниским еколошким и другим стандардима за развој индустрије. Међутим, Кина ће се у следеће две деценије све више суочавати са додатним проблемом у оквиру енормног повећавања потрошње нафте, а у мањој мери и других енергената и све мањем уделу сопствене производње.

Индија има више структуралних проблема од других чланица БРИК, између осталог и због све већег пораста становништва, проблема у производњи хране за сопствене потребе и недостатку значајних ресурса капиталног значаја које би понудила за извоз, а чија еластичност тражње је на светском тржишту мала, што насупрот њој имају Русија и Бразил (нафта, гас, угаљ, руде метала, дрво у великим количинама, чиста вода). Индија, попут Кине, у оквиру светске поделе рада може понудити јефтину и бројну радну снагу за индустријску и другу производњу. Последњих пар деценија располаже и све бројнијим слојем информатички и технолошки високо образованог становништва које се све успешније пробија на светском тржишту знања и иновација. ■

Жене у борбеним акцијама

theguardian

Прописи америчких оружаних снага о ангажовању жена на фронту су јасни да јаснији не могу бити. Утврђена 1994, та правила дозвољавају женама да буду ангажоване у свим војним службама, осим у копненим јединицама које непосредно учествују у борбеним акцијама.

Проблем је, међутим, у томе што та дефиниција, упркос својој невероватној прецизности и легалистичкој природи, има све мање везе са стварношћу.

Ако сте једна од преко 235.000 жена које су биле у активној служби у Ираку и Авганистану током последњих десет година, онда вам та заштита од бруталности директне борбе може звучати као неслана шала. „Ако жене воде псе који откривају експлозив, ако проваљују врата, врше претресе или уклањају импровизоване експлозивне направе, то значи да су и те како укључене у борбене активности“, каже Лора Браудер, професор на Универзитету у Ричмонду у Вирџинији.

До седамдесетих година је постојала квота од два одсто за жене у војсци. Откако је она укинута, њихов број константно расте, те тако жене сада чине 14 одсто припадника војске.

Повећањем броја жена, ширило се и поље њиховог рада. Заливски рат из 1991. створио је огромну потребу за додатним људством, што је са своје стране довело до укидања забране учешћа жена у ваздушним борбеним операцијама и служења на ратним бродовима. Председник Клинтон је током свог мандата омогућио женама да обављају више од 90 одсто послова у свим војним службама.

Секретар за одбрану Роберт Гејтс је у склопу најновије реформе најавио у фебруару да ће дозволити женама да буду чланови посада нуклеарних подморница. После одобрења Конгреса, прве жене на подморницама очекују се почетком следеће године. Тиме је остала само још једна забрана, која се односи на директно учешће жена у крвавим ратним окршаји-

ма на фронту. Нема сумње да ће укидање тог прописа из 1994. године изазвати дебату, осим ако оно што се тренутно дешава на терену не представља само по себи јасан одговор.

Ратови у Ираку и Авганистану су све променили. Жене су у њима први пут живеле и бориле се раме уз раме са мушкарцима током дугих периода, излажући се истим опасностима.

У ситуацији када на сваком кораку и у сваком тренутку можете да упаднете у заседу или да се нађете на мети бомбаша самоубица и када фронт у традиционалном смислу те речи не постоји, замисао да се жене задрже даље од зони борбених дејстава брзо постаје бесмислена.

Лора Браудер је у склопу истраживања за своју књигу „Кад се Џени врати кући марширајући“ разговарала са 52 жене војника, а закључак до којег је дошла је да задаци које оне обављају подразумевају и такве неоспорне борбене активности као што су обезбеђивање артиљеријске заштите за конвоје и издавање наређења за напад. На неколико њих је била отворена ватра из минобацача или су налетеле на бомбе постављене поред пута.

Жене, уз то, све више обављају кључне послове које мушкарци не могу да извршавају, што се пре свега односи на прикупљање обавештајних података међу ирачким и авганистанским женама. Оне проводе време по селима у Авганистану тражећи залихе оружја и прикупљајући информације о побуњеницима.

„Већина цивила о томе ништа не зна, али сви у војсци знају да жене учествују у борбеним активностима“, каже наша саговорница.

То брисање јасних граница налази одраза у статистичким подацима, који све јасно говоре. У Ираку и Авганистану је, наиме, живот изгубило 125 Американки. Заговорници реформе кажу да сам тај број оправдава промену војних правила. Ако жене могу да дају живот за своју земљу, заслужују да им се од признање за ту жртву. ■

САРАДЊА ЈУЖНЕ КОРЕЈЕ И РУСИЈЕ

Јужна Кореја и Русија преговарају о трансферу руске технологије наоружања Сеулу да би се оружјем платили стари руски дугови, саопштено је у Сеулу. Две земље су 1995. започеле реализацију пројекта „оружје за дуг“. Потраживање Сеула од 1,3 милијарде долара потиче још из времена Совјетског Савеза 1991. године.

Према две раније фазе тог пројекта, под називом „Brown Bear“, Русија је отплатила 740 милиона долара Јужној Кореји нудећи тенкове Т-80У, противтенковске ракете МЕТИС-М, транспортне хеликоптере Ка-32. Тренутно се разговара са руским представницима око треће фазе програма Brown Bear, изјавио је званичник јужнокорејске војне администрације за набавке.

Трећа фаза програма има за циљ обезбеђење наоружања најновије технологије из Русије у вредности око 400 милиона долара. Из војних извора се сазнаје да се ради о радарима далеког домета и одбрамбеним системима против електромагнетних напада. ■

СЕВЕРНА КОРЕЈА ТРОШИ ТРЕЋИНУ БУЏЕТА НА ВОЈСКУ

Северна Кореја троши око трећине прихода на војску, много више него што саопштава, јер развија војне снаге и поред великих проблема у привреди, објавио је Кореја институт за војне анализе.

Северна Кореја је непрекидно повећала војне трошкове и поред екстремне привредне кризе током деведесетих и њеног негативног раста пре десетак година, наводи се у анализи. Процењује се да су тренутни војни трошкови Севера 13 до 15 пута већи од објављених износа, ако се примене реалне курсне вредности и куповна моћ.

Северна Кореја је, након поделе и рата 1950–1953, била привредно јача од Јужне Кореје која је данас четврта по снази привреда Азије. ■

САД ШАЉУ ЈОШ ВОЈНИКА У АВГАНИСТАН

Сједињене Америчке Државе планирају да пошаљу још 1.400 marinaца у Авганистан да би ојачале снаге пре пролећне сезоне борби. „Први припадници маринског батаљона могли би да стигну на терен већ средином јануара. Ове снаге ће, углавном, бити распоређене на југу, у близини Кандахара, где су САД у последњих неколико месеци концентрисале војнике“, преноси Ројтерс.

У Авганистану САД већ имају око 100.000 војника, а председник Барак Обама је под притиском да покаже неке резултате пре него што почне обећано повлачење војника ове године. Он је прошлог месеца рекао да ће, уколико буде учињен напредак, испунити обећање из предизборне кампање да започне повлачење америчких војника до јула и потпуно препусти бригу о безбедности земље авганистанским снагама до 2014. године. ■

УН ТРАЖИ МИРОВЊАКЕ ЗА ОБАЛУ СЛОНОВАЧЕ

Подсекретар Уједињених нација за мировне операције Алан Ле Роа изјавио је да ће од Савета безбедности затражити да одобри слање око 2.000 нових мировњака у Обалу Слоноваче.

„Биће око 1.000 до 2.000 додатних војника“, рекао је он и додао да би они могли да буду распоређени у Обали Слоноваче, највећој светској извозници какаоа, у наредних неколико седмица. У Обали Слоноваче тренутно се налази око 10.000 плавих шлемова, а Ле Роа је казао да је неопходно послати још снага из неколико разлога, међу којима је и заштита новоизабраног председника Аласана Уатаре, који покушава да из једног хотела у Абиџану управља земљом. ■

ПРОБА „НЕВИДЉИВОГ“ АВИОНА

Кина је извела први пробни лет прототипа свог „невидљивог“ борбеног авиона стелт, рекао је кинески председник Ху Ђинтао у разговору са америчким министром одбране Робертом Гејтсом. После разговора Гејтс је изјавио у Пекингу да му је Ху рекао да тестирање авиона не треба доводити у везу са његовом посетом.

У енглеском и кинеском издању Глобал Тајмса на насловним странама објављене су фотографије авиона за који се верује да је будући ловац Ј-20. На Интернету је наведено да су фотографије снимљене преко оgrade Института за дизајн летелица у Ченгду, у југозападној Кини. Авион се налазио на тестирању приступа главној узлетној стази, што се обавља непосредно пре тестирања самог лета.

Стручне анализе фотографија Ј-20 упућују да је тај авион већи од руске и америчке конкуренције, што ће му, вероватно, омогућити да носи више наоружања и то опаснијег. ■

Пише
Александар РАДИЋ

Кинески ловац

Кинези су на необичан начин представили нови ловац J-20. Датум полетања прилагођен је политичким потребама па се авион виноу у ваздух у време док је у Кини у званичној посети био амерички министар одбране Роберт Гејтс.

Први снимци полетања наводно су незванично исцурели преко Интернета, али нико не верује да су ентузијастички имали прилику да фотографису авион са релативно блиске позиције. Стручна јавност је уверена да је то дискретан начин презентације.

Појавиле су се гласине да технолошка решења за смањење радарског одраза на J-20 потичу са обореног америчког F-117A из Буђановаца у Србији. Међутим, решења за постизање „невидљивости“ на F-117A заснована су на потпуно другачијем концепту у односу на J-20. Кинези су следиле савремена решења каква има амерички F-22A и руски Т-50, два авиона који су му по димензијама најсличнији. То су облик змаја, уводника ваздуха и једноделни елегантно обликовани поклопац пилотске кабине.

Аеродинамички концепт види се на фотографијама J-20, али је отворено питање дали су коришћени премази оплате за упијање електромагнетног зрачења? Такви материјали задали су пуно проблема и Американцима, а они до сада имају највећи напредак у тој области.

Вероватноћа да су Кинези самостално развили технологију потребну за пуне стелт особине у нивоу оствареном на савременим америчким авионима, врло је мала. Треба имати у виду да већина актуелних технологија у кинеској ваздухопловној индустрији долази из Русије и заснива се на лиценцама или на неовлашћеној производњи. Развој таквих производа не иде без озбиљних технолошких и политичких проблема. Пример за то је ловац „сухој-27“ за који је Кина купила лиценцу и намеравала да почне серијску производњу у другој половини деведесетих. Уследило је готово десетак година које су Кинези утрошили на едукацију стручњака и радне снаге и

припреме за производњу, до тренутка када је отворена серијска линија за „домаћи ловац“ J-11, за који је очигледно било да је „сухој-27“ без лиценце. Москва је била запрепашћена развојем ситуације, али значај трговинских веза са Кином је превелик да би се и помислило на евентуално кажњавање. Зато се партнерство одржало и Русија и сада снабдева Кину и авионима и хеликоптерима и, што је за кинеске амбиције самосталне производње најважније, авионским моторима, електрон-

ском опремом, вођеним наоружањем итд.

Кина је спајањем ниске цене радне снаге, домишљањем применом савладаних лекција и руске технологије омогућила серијску производњу борбених авиона. Амбиције да

њихови ловци буду масовна роба на светском тржишту не крију се и Кина сада нуди за свакога по нешто. Од најјефтинијих ловаца на свету као што је J-7, затим JF-17, све до J-10, најнапреднијег производа кинеске ваздухопловне индустрије.

Зависност од руске технологије на свим тим авионима за сада је сразмерно висока и то представља снажан аргумент за критичко посматрање J-20. Његово сензационално појављивање подстакло је анализе кинеских могућности које су прилично оптимистичке, иако је готово сигурно реч само о технолошком демонстратору ловаца који споља изгледа као ловац пете генерације, али у овом тренутку никако не може да достигне тактичке могућности конкурената. Пре свега, због недостатка софистициране авионике, коју Кина сада не производи. Увозна решења, уз кинеску интеграцију авионике и наоружања, половично су решење, јер нико нема мотива да прода Кини најсавременију технологију.

Зато J-20 сада не нуди много, али представља упечатљив симбол будућих времена када ће Кина овладати технологијама и ући у трку са садашњим лидерима високоразвијеног света, са амбицијом да и на војном плану достигне и престижне афирмисане силе. ■

Већину сложених производа Кина и даље увози из Русије, али корак по корак усљешно овладава самосталном производњом деривата руских пројеката.

После првог лета кинески ловац постао је медијска сензација јер отвара питање о глобалним односима, у којима није небитно да ли ће Кина ускоро имати не само масовну већ и модерну оружану силу

Нови искорак

Уочи обележавања
јубилеја – 60 година
од оснивања и изласка
првог броја, на Интернету је,
на адреси www.vtg.mod.gov.rs,
објављено прво електронско
издање Војнотехничког
гласника

На новом веб сајту су и актуелне информације о часопису, упутства и обрасци за читаоце и сараднике, те архива штампаних бројева. Овим је *Војнотехнички гласник* начинио нови значајан искорак у позиционирању међу научним часописима у Србији.

У складу са упутствима Министарства за науку и технолошки развој Србије и на основу до сада стечене категоризације, отварањем електронског издања побољшаће се видљивост, доступност и актуелност часописа, те више-струко увећати ресурси и могућности часописа. Такође, отварају се и перспективе повећања категорије часописа и стављања на већи број листи по научним областима, на основу анализе надлежних матичних научних одбора Министарства за науку и технолошки развој и Центра за евалуацију у образовању и науци – CEON.

Војнотехнички гласник (ISSN 0042-8469, UDC 623+355/359) је мултидисциплинарни научни часопис Министарства одбране Србије, који објављује научне и стручне чланке, као и техничке информације о савременим системима наоружања и савременим војним технологијама. Часопис прати јединствену интервидовску техничку подршку Војске на принципу логистичке системске подршке, области основних, примењених и развојних истраживања, производњу и употребу средстава наоружања и војне опреме, али и остала теоријска и практична достигнућа која доприносе усавршавању припадника Министарства одбране и Војске Србије.

Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије утврдило је категоризацију Војнотехничког гласника за 2010. годину за област технолошки развој. На листи часописа за електронику и телекомуникације: категорија научни часопис (М53), на листи часописа за индустријски софтвер и информатику: категорија научни часопис (М53), на листи часописа за машинство: категорија научни часопис (М53).

Категоризација часописа извршена је према *Правилнику о постојку и начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача*, који је прописао Национални савет за научни и технолошки развој. У складу са овим правилником и табелом о врсти и квантификацији индивидуалних научноистраживачких резултата, објављени рад у *Војнотехничком гласнику* вреднује се једним бодом.

Часопис се прати у контексту Српског цитатног индекса – Scindeks (база података домаћих научних часописа) и подвргнут је сталном вредновању у зависности од утицајности у самој бази и, допунски, у међународним (Thompson-ISI) цитатним индексима.

ПРАТИЛАЦ РАЗВОЈНИХ КОРАКА

Први штампани број *Војнотехничког гласника* објављен је 1. јануара 1953. године, а претходило му је пет часописа родова и служби – „Артиљерски гласник“, „Тенковски гласник“, „Војно-инжињерски гласник“, „Гласник веза Југословенске армије“ и „Позадина и снабдевање Југословенске армије“.

Ови часописи излазили су од 1947. године до краја 1952. године, када је донесена наредба о издавању *Војнотехничког гласника*, као месечног часописа.

Његове рубрике биле су: техника, техничка служба, инжињеријска техника, техника веза, саобраћај, настава, организација и служба позадине, интендантура, санитет, ветерина... Посебну целину у часопису чиниле су научне и техничке новости и занимљивости, као и прилози из иностраних армија.

Војнотехнички гласник се прилагођавао променама у армији, видовима, родовима и службама. Тако настају нове рубрике које су обухватале различите области, као што су геодезија, мототехника, муниција, ремонт, погонски материјали, ракетна техника, номенклатура, заштитна средства, заштита од корозије, противпожарна средства, техничка унапређења, наоружање, минско-експлозивна средства и др. Често се појављују и прилози уз часопис који обухватају разне специјалности.

Захваљујући уређивачкој политици, програмска концепција и оријентација стално су усавршаване, тако да је *Војнотехнички гласник* израстао у научни и стручни часопис који је изузетно цењен не само у војној средини, већ и код наставних и научних институција у земљи. На основу мишљења Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије часопис је публикација од посебног интереса за науку.

Војнотехнички гласник представља јединствен и компетентан часопис, на националном нивоу, у којем је могуће публиковати и верификовати научне и стручне чланке, посебно припадника Министарства одбране и Војске Србије, који тако имају могућност да квантификују индивидуалне научноистраживачке резултате.

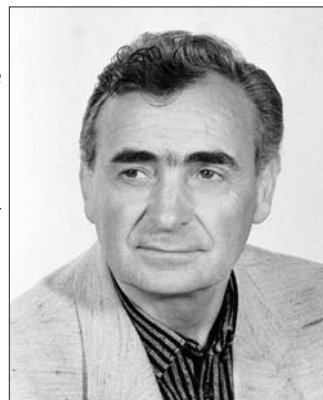
Поштујући смернице Министарства за науку и технолошки развој Србије и тежњу наше земље за чланством у Европској унији, отварају се могућности за интегрисање часописа и у међународно окружење, што ће допринети остварењу светских стандарда. ■

Небојша ГАЂЕША

Сећање на Вјекослава Пурића
(1933-2011)

МАЈСТОР НОВИНСКЕ ФОТОГРАФИЈЕ

Вјекослав Пурић један је од неколико великана наше војне новинске фотографије, који су показали да кадар који је овековечио тренутак неретко може да замени неколико страница текста и да пружи све оно што се од информације захтева. Његови снимци носе упечатљивост тренутка и суштину догађаја.

Када је из родног Пријепоља, позних педесетих година минулог века, кренуо у Средњу војну школу, ни слутио није да ће фотографија бити његов живот.

Ваздухопловац по образовању, већ у првим годинама службовања на аеродрому Церкље показује интересовање за „игру“ светлости, па са пуно жара бележи свакодневни живот. Фотографије са дистанце из ваздушног простора биле су преко потребна информација.

Већ искусног стручњака за аеро-фото снимке Пурића прекомандују у Београд, где у Команди РВ и ПВО наставља одговоран посао. Неуморно је фото-апаратом бележи непоновљиве тренутке војничке професије. То није могло да остане незапажено, па су га преместили у Новинско-издавачку установу „Народна армија“, где је обављао дужности лаборанта и фото-репортера.

Тадашње централно војно гласило „Народна армија“ и први илустровани лист нове Југославије „Фронт“, са којим су стасавале младе генерације ондашње државе, објављивали су Пурићеве фотографије, које су представљале својеврсно освежење.

Снимао је из авиона и хеликоптера, из тенка и са војних бродова. Снимао је параде, маневре, вежбе... Али, обичан човек бранилац, рочни војник или резервиста, био му је готово увек у првом плану.

Са фотографијом је, пре двадесетак година, и пензију стекао.

А када је отаџбина 1999. године била нападнута, међу првима је у униформи похитао на мобилизацијско место. Добровољно је отишао на Косово и Метохију, да оданде сведочи о јунаштву бранилаца.

Неколико дана пред обележавање Дана Медија центра „Одбрана“, огласио се телефоном. Обећао је да ће доћи. Испоставило се да је то био последњи поздрав Вјекослава Пурића. ■

З. П.

Војна крајина

У периоду од XV до XVIII века трајале су непрекидне миграције Срба у Славонију и Крајину. Процес је имао устаљену шему: на опустошена имања и напуштenu земљу уз турску границу досељавали су се Срби из крајева под турском влашћу. Турци су досељавали Србе из унутрашњости, како би запосели напуштено подручје с турске стране. Досељени Срби првом приликом напуштали су турску крајину и селили се у Аустрију, тј. Славонију и Хрватску, где су их позивали аустријски цареви, обећавајући велике повластице, јер им је био потребан поуздан, храбар ратнички народ, који је уз то и домаћински.

Аутентичан извор изгледа хусара представља фигура хусара изгравирана на канији (корици) хусарске сабље из XV века, на којој су препознатљиви карактеристичан штит, дугачка долама и чојана капа која се носи са изузетно дугачком перјаницом. Веома сличан тип капе среће се и код Срба хусара у Пољској у првој деценији XVI века.

Крајем XIV и почетком XV века хусари су првобитно настали као први лаки вид коњице у средњовековној Европи. Међутим, крајем XV и почетком XVI века хусари су у Угарској постали тежи вид коњице, почели су да прихватају грудни метални оклоп и шлемове.

Одећа и опрема

Због брзог ширења ватреног оружја и повлачења тешке коњице, начин европског ратовања почео је да се мења. Тако су и хусари у другој половини XVI века поступно почели да одбацују најпре грудни оклоп, а затим и шлем, тако да су се на послетку вратили првобитном концепту лаке коњице.

Крајем XV и почетком XVI века, као и у претходним временима, основни одбрамбени елемент била је панцир кошуља, која се састојала се од хиљада елемената и штитила од сечења мачем, а није ограничавала покретљивост. Преко панцира, хусари су носили посебну врсту грудног оклопа – кираса, који је служио да заштити груди и леђа. Због рањивости главе, најважнији део одбрамбеног оклопа био је шлем.

Угарски хусарски шлем био је шпицаст, турског порекла (веома сличан носиле су спахије, турска тешка коњица), и савршено је одговарао коњичком ратовању. Конусни горњи део шлема могао је лако да издржи најјаче ударце или сечења. Бочне стране лица биле су заштићене широким штитницима за уши, а задњи, вратни део, био је заштићен низом „краба“ плоча. Истина, лице је изгледало незаштићено, али већина вертикалних удараца падала је на конусни врх шлема, док је хоризонталне ударце заустављао носни штитник. Лице је тако мање-више остајало непокривено, због чега је постојао неки степен ризика, али ни приближно онолико велики као када би коњаник остао са ограниченим видокругом или са ограниченом могућношћу да дише. Хусари су већ од XV века користили карактеристичан штит, до последње трећине XVI века скоро непознат у другим деловима Европе. Горњи десни ђошак овог правоугла, видљиво конвексног штита, издизао се у облику лука. Овај штит постао је познат као балкански или асиметрични штит, а касније су га прихватили и Турци (и делије и спахије). Издигнути угао штита требало је да одбије убоде копља преко коњаникове главе.

Главно офанзивно оружје хусара је било копље дугачко 3,5–4 метара, које је од друге половине XVI века постало изузетно танко, пречника не већег од 3–4 сантиметра. На доњој трећини копља био је причвршћен дрвени блок, најчешће у облику кугле, који је служио и као заштита за руку и као баланс за оружје. У последњој трећини XV века у рукама лаке коњице која се супростављала Турцима појавила се сабља. Хусарска сабља била је од оне коју су користили Турци, имала је раван балчак, што је омогућавало да се боље и комфорније држи, а њена дугачка накрсница давала је бољу заштиту. Са оваквим оружјем било је могуће мачевати се много брже, јер је са овим закривљеним и боље избалансираним сечивом било потребно мање снаге за сваки замах сечења или за парирање. За ране хусаре такође је карактеристичан и буздован или топуз, који је истовремено био и ознака старешинства. Његова употреба се, додуше, више као инсигније него као оружја, може пра-

тити све до почетка XVIII века, као рецимо на портрету Јована Текелије. Како је у рату са Турцима ватрено оружје почетком XVI века масовно ушло у употребу и постало незаменљиво, и хусари су почели да се њиме опремају.

Формирање српске крајине

У периоду од XV до XVIII века трајале су непрекидне миграције Срба у Славонију и Крајину. Процес је имао устаљену шему: на опустошена имања и напуштена земља уз турску границу досељавали су се Срби из крајева под турском влашћу. Турци су досељавали Србе из унутрашњости, како би запосели напуштено подручје с турске стране. Досељени Срби су првом приликом напуштали турску крајину и селили се у Аустрију, тј. Славонију и Хрватску, где су их позивали аустријски цареви, обећавајући велике повластице, јер им је био потребан поуздан, храбар ратнички народ, који је уз то и домаћински. Тако је на подручју Карловачког генералата и Баније 1768. године било 125.762 српска становника, а у рату

1788–1791. из Босне у Хрватску прешло је 25.000 Срба. На тај начин формиране су српске крајине.

Формирање Војне крајине почело је у XV веку, најпре као пограничног подручја ради одбране од Турака. Експанзијом Турске, подручје Војне крајине проширило се на Срем, Бачку, Банат и Ердељ (Трансилванију) и добило специјалан статус под директном управом цара, тј. Беча. Многе српске породице које су гајиле ратничку традицију, због својих заслуга у рату добиле су племићке титуле, а најистакнутији појединци високе војне чинове.

Зачетак Војне крајине датира од 1435. године, када је угарски краљ Жигмунд Луксембуршки ојачао границу према Венецији и Босни крајишким, славонским и усорским „таборима“. После пада Босне, 1463. године краљ Матија Корвин образовао је од-

брамбени бедем против Турака, који је ишао линијом Врбас–Усора–Сребреник–Шабац–Београд, а 1469. основао је посебну војну област – сењску капетанију – у чијој су позадини Гацко, Оточац, Стариград и Новиград на ушћу Зрмање, ради одбране од Венеције. Посаду овог низа утврђења чинили су Срби, Хрвати, Румуни, Мађари и нешто Немаца.

Након пораза Хрвата на Крбавском пољу (1493. године), Лика, Крбава, далматински крајеви и приморско залеђе остали су практично без одбране, отворени за пљачку турског башибозука. То је изазвало померање хрватског становништва у дубину Угарске, Аустрије (Бургенланд) и Фурланију, а

ПРАВА КРАЈИШНИКА

Низом декрета и закона који су касније уследили, од којих су најзначајнији „Војно-граничарска права“ (1754) и „Крајишки темељни закон“ (1807), регулисана су права, обавезе и поседи крајишника, која су увек била много већа од права хрватских сељака, кметова и пургера, али Срби су та права плаћали животима на свим ратиштима где је учествовала Аустрија.

У XVIII веку уследило је раздобље релативног мира, у којем су из Босанског пашалука проваљивали тек мањи војни одреди. Успешним ратом који је започео након турског пораза пред Бечом 1683. године ослобођен је већи део територије Хрватског краљевства. Без обзира на то што је Војна крајина изгубила своју основну одбрамбену намену, војнокрајишки систем се и даље одржао, чак је и проширен је на простор Славоније и Баната.

Средином XVIII века уследио је процес темељне реорганизације Војне крајине по узору на царску војску и њене регуларне пукове. Године 1737. и формално је укинута Влашки статут. Укинуте су све дотадашње капетаније и војводства, а уместо њих уследила је расподела Војне крајине на генералкоманде, пукове и станије. Војна крајина је развојачена 1873. године и одлуком Хрватског сабора припојена Банској Хрватској, 15. јула 1881, чиме је престала да постоји као засебна целина.

У последњој трећини XV века у рукама лаке коњице која се супростављала Турцима појавила се сабља. Хусарска сабља била је од оне коју су користили Турци, имала је раван балчак, што је омогућавало да се боље и комфорније држи, а њена дугачка накрсница давала је бољу заштиту. Са оваквим оружјем било је могуће мачевати се много брже, јер је са овим закривљеним и боље избалансираним сечивом било потребно мање снаге за сваки замах сечења или за парирање. За ране хусаре такође је карактеристичан и буздован или топуз, који је истовремено био и ознака старешинства. Његова употреба се, додуше, више као инсигније него као оружја, може пра-

напуштена подручја насељавали су Срби из турског дела Крајине.

Повеља цара Фердинанда Србима, из 1538. године, јасно показује статусну разлику између Хрвата, који су живели у класичном феудалном систему, углавном као кметови, и Срба у Војној крајини, који су слободни, одговорни једино цару.

Цар Фердинанд II донео је 1630. године декрет (Statuta Valacorum) којим је целу Војну крајину дефинитивно изузео из банске управе и подвео под аустријску. Тај декрет регулисао је однос српских (влашких) досељеника из Османлијског царства према војним заповедницима, њихове обавезе и права на унутрашњу самоуправу. Стварањем новог војног staleжа крајишника, полако се остваривао процес издвајања крајишке територије од власти Хрватског сабора и бана.

Наши људи најрадије су бирали војнички позив, који им је, иако тежак, због извесне самосталности више одговарао него позив земљорадника са својом феудалном зависношћу. Да је то занимање било најрадије прихваћено, под Аустријом, Млечима или Турском, те претпостављено другим пословима, види се из многих докумената и сведочанстава.

На границе Угарске и Хрватске стизали су нови таласи дошљака и бегунаца, што је достигло врхунац крајем XVII века. Велика сеоба 1690. године имала је огроман утицај на судбину Срба у Угарској. Није се ту радило само о преласку десетина хиљада бегунаца, него и о преносу светиња, моштију владара, духовних и материјалних добара, црквених покретности, целепа марве, оваца, свиња, што јој је дало друкчији карактер и не само материјалну већ и духовну основу, а што је било признато и царским привилегијама и другим обећањима. Тај период извесне легитимности, који је могао да се ухвати у коштац са државном администрацијом и језуитским прозелитизмом, испунио је прве деценије прилагођавања и сналажења на новом, често непријатељском тлу.

Период ратова

Цар Леополд I унапредио је 1695. године Павла Несторовића (у Угарској познатог као племенити Паул Деак, Paul Deak de Mihalyi) у чин пуковника, пошто је имао значајног успеха у нерегуларним формацијама, а Указом од 20. фебруара 1696. именован га је за пуковника – шефа хусара, са задатком да сакупи Угарски коњички пук. Нова јединица одмах је укључена у борбе против Турака на угарској територији, а две јединице које су претходно биле ангажоване на западу су ускоро су јој придружиле да јој помогну. Када је потписан мир, 1699. године, принц Еуген од Савоје рекао је: регуларни хусари су се показали као изванредна лака коњица. Једна од кључних личности у аустријској победи код Сенте 1697. био је заповедник Моришке милиције Јован Текелија. У пролеће

Изглед хусара са балканским штишом, кољем и кајом каракџеристичном за рани период. Реконструкција из 1664.

1701. Деак хусари (под командом Павла Несторовића званог Деак) прекомандовани су у Италију. Године 1701. избио је следећи велики ратни сукоб у Европи, Рат за шпанско наслеђе. Већи број Угара је дезертирао, нарочито крајем рата, када је подигнут Ракоцијев устанак, те прешао на страну Француза, што је представљало окосницу за образовање првих хусарских пукова под Лујем XIV. На почетку рата Деак хусари бројали су свега 323 људи, али пошто су одобрена додатна финансијска средства, додатних 500 људи прикључило се пуку у Италији. Године 1706. Несторовића су заробили Французи и он је 25. септембра исте године од 12 независних хусарских чета формирао један од првих хусарских пукова у овој земљи (Poldeak Hussards) и остао познат као Poldeak.

У време Ракоцијевог рата за независност 1703–1711. бечки двор

захтевао је од угарских поседа да бране земљу и да угуше устанак. У то време формиран је Српски коњички пук. Почетак краха Ракоцијевог устанка започео је одуком Хабсбурга да о свом трошку формирају неколико регуларних хусарских пукова. Истовремено је формирано неколико нерегуларних јединица и у Војној крајини, које су имале задатак да помогну стајаћој војсци.

Већ 1734. године дошло је до формирања једног новог пука. Бечка врховна команда мобилисала је трећину од укупног састава Војне крајине, који је имао око 32.000 људи, ради учешћа у Рату за пољско наслеђе (1733–1738). Док је мобилизација била у току, 6. јануара 1735. карловачки митрополит Викентије Јовановић добио је дозволу да изврши регрутацију међу преосталом коњицом и формира независни Илирски хусарски пук, који је расформиран 1739. године, када је потписан мир.

Рат за аустријско наслеђе (1740–1748) почео је пруским нападом на Шлезију 1740. године, због оспоравања права наслеђа на круну Марије Терезије. Ратно веће одмах је издало наредбу свим (регуларним) хусарским пуковима да заузму ратну формацију. Ратно веће директно је под својом контролом држало Војну крајину, где је било стационирано око 45.600 граничара – нерегуларних трупа. У Бечу се рачунало да ће, као и раније, око половина бити мобилисана за рат. Од пограничних трупа за ову прилику била су формирана два хусарска пука, којима су командовали Мађари.

Недуго затим, 1756. године, избио је Седмогодишњи рат (1756–1763), у којем се Аустрија нашла у савезу са Француском, Русијом, Шведском и Саксонијом, против Прусије, Велике Британије и коалиције малих немачких држава. У то време четири хусарска пука била су распоређена на подручју Војне крајине, која је располагала са укупно 51.434 војника. Седмогодишњи рат је тренутак када су српски хусари у великом стилу поново ступили на европску позорницу, али овога пута под заставом православне Русије.

(Наславак у следећем броју)

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1. – 15. фебруара

✠ Православни

12. фебруар – Света Три јерарха
 14. фебруар – Свети мученик Трифун
 15. фебруар – Сретење Господње

✠ Римокатолички

2. фебруар – Приказање Господње – Свијећница
 14. фебруар – Свети Валентин

Сретење господње

По старом календару Сретење Господње слави се 40. дан по Рождеству Христовом, када је Богомајка донела своје чедо у Храм јерусалимски да га посвети Богу. Том приликом у Храму се појави старац Симеон и рече: „Сад отпусти слугу Твојега, Господе, јер видјеће очи моје спасење Твоје.“ Још рече Симеон за Христа Младенца: „Гле, овај лежи да многе обори и подигне у Израилу.“

Верски празник Сретења у српском народу је веома поштован јер поред верског има и државни и национални значај. Први српски устанак подигнут је у Орашцу на тај дан. Од 2003. године Сретење Господње слави се и као државни празник. ■

5. фебруар 1876.

У Кнежевини Србији прописано „Устројство Ђенералштаба“. Одређено је да Друго одељење Ђенералштаба буде географско, а Треће одељење добило је задатак да прикупља податке за ратну историју, „пише их, уређује и чува“ и да „под њим стоје библиотеке и цела ђенералштабна архива“. У Војсци Србије тај дан славе геодетска служба, Војногеографски институт и Војни архив.

6. фебруар 1876.

У Кнежевини Србији основано Друштво црвеног крста, непуних 13 година после Прве међународне конференције Црвеног крста у Женеви. Оснивање Црвеног крста Србије покренуо је војни лекар Владан Ђорђевић, а за првог председника изабран је митрополит Михајло.

6. фебруар 1922.

Завршена Вашингтонска конференција. Почела је 21. новембра 1921. и у њеном раду учествовали су представници Белгије, Кине, Француске, Велике Британије, Италије, Јапана, Холандије, Португала и САД.

13. фебруар

Свети Симеон Мироточиви. У војсци Краљевине Србије слава Четвртог пешадијског активног пука.

13. фебруар 1884.

Објављено објашњење министра војног којим се одређује посебна исхрана за војнике муслиманске и Мојсијеве вероисповести.

14. фебруар 1804.

На месту званом Марићевића јаруге у Орашцу одржан договор народних представника из централног

дела Шумадије, где је објављен почетак устанка против турске власти. За вођу устанка изабран је Ђорђе Петровић Карађорђе.

15. фебруар 1835.

На Великој народној скупштини у Крагујевцу, књаз Милош Обре-

новић представио је Сретењски устав. Власт је подељена на законодавну, судску и извршну. Под притиском Турске, Русије и Аустрије, Сретењски устав суспендован је већ у априлу. Он је први модерни устав који је донет у Србији – ограничио је власт владара, увео грађанска права и прописао државна обележја. За њега се народ изборио Милетином буном.

15. фебруар

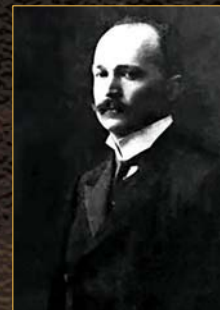
Од 2007. у Републици Србији 15. фебруар (Сретење Господње) обележава се као Дан државности и Дан Војске Србије. Прослава тог да-

тума односи се на два догађаја у српској историји – почетак Првог српског устанка 1804. и доношење Сретењског устава 1835. године. Први српски устанак представља почетак војног организовања и стварања модерне српске државе, а обележавање Сретења и Дана Војске указује на повезаност српске државе и српске војске.

15. фебруар 1942.

У Београду је умро српски композитор и диригент Станислав Бинички. Композицију и соло певање студирао је у Минхену. После повратка у Београд Бинички је 26. септембра 1899. учествовао у формирању „Београдског војног оркестра“ и био његов диригент. Са Стеваном Мокрањцем и Костом Манојловићем основао је 1899. „Српску музичку школу“, која носи име „Мокрањац“. Аутор је прве српске опере „На уранку“ и патриотске песме „Марш на Дрину“, писао је хорске песме, соло песме, музику за драмске комаде. ■

Припремио мр Миљан МИЛКИЋ

Стрељачки клуб „Академац“

Дајемо
све – не
узимамо
ништа

Бављење стрељаштвом на Војној академији спада у ваннаставне активности. Кад завршимо посао, одлазимо на тренинге и ентузијазмом градио успехе – каже пуковник Митја Гргић, тренер најуспешније спортске екипе 2010. у Војсци Србије

Немају услове сразмерне резултатима, ни стабилан извор финансирања, немају ни приближну популарност као остали спортисти, а судећи према томе како су завршили 2010. немају ни довољно места у витринама да распореде пехаре и награде освојене на међународним и домаћим такмичењима.

Последње признање за стрелце „Академац“ стигло је из Медија

центра „Одбрана“ – најуспешнија спортска екипа Војске Србије у претходној години, у којој су погађали у центар мете.

– На Светским војним играма у Анкари кадеткиња Тања Тачић била је трећа у појединачној и друга у екипној конкуренцији, у дисциплини ваздушна пушка. У Турску смо, први пут у историји клуба, слали и мушки тим, који се вратио као четврти у конкуренцији пиштољ, док је војник

СВЕТСКЕ КАДЕТСКЕ ИГРЕ У БЕОГРАДУ

Пуковник Митја Гргић најављује дугорочне планове „Академац“ које ће покушати да реализује у сарадњи са Војном академијом:

– У плану је изградња стрељане од 40 места и набавка савремене опреме до 2012, када ћемо конкурисати за организацију Других светских кадетских војних игара.

Илија Ранчић заузео треће место међу појединцима – поносан је пуковник Митја Гргић, тренер и руководилац „Академац“.

Клуб основан 16. јуна 1957. вишеструки је првак државе. Његови такмичари освајали су медаље на првенствима Београда, државе, представљали нашу војску на међународним смотрима...

– Бављење стрељаштвом на Војној академији спада у ваннаставне активности. Кад окончамо посао, добровољно одлазимо у стрељану, на тренинге и ентузијазмом крчимо пут ка подвизима – додаје пуковник Гргић.

Као тренер у „Академцу“ је и потпуковник Иштван Пољанац. Неуморно, свакодневно, од јутра до сутра.

– Стрељана се отвара у 8.30, а затвара у 21 час. У њу уносимо само осмех, нема преких погледа, умора, напетости, јер је стрељаштво давање, а не узимање. Нема ни слободних дана, новчаних надокнада, али нам је срце пуно кад такмичари донесу медаље, потврђујући да време проведено у стрељани нисмо узалуд потрошили. А, дешава се да је толика гужва да некад морају сатима да чекају да би дошли на ред – истиче Пољанац.

„Академац“ има сениорске и јуниорске екипе у војном и ваздуш-

ном оружју (пушка, пиштољ), док се тим у војничком пиштољу састоји од активних припадника, официра и подофицира. Најстарији је мајор Жељко Нововић.

– Ангажовањем тренера Гргића и Пољанца знатно смо побољшали резултате за минуле две године. Наш циљ је да што више младих тренира стрељаштво – објашњава Нововић.

У 2011. предвиђен је пут на Светске војне олимпијске игре у Бразилу (од 17. до 24. јула), а одмах затим у Београду је Првенство Европе (31. јул–15. август). Одласку у Рио де Жанеиро нада се и Тања Тачић, најуспешнија такмичарка „Академца“.

– Кад сам пре годину и по уписала Академију нисам претпостављала да ћу се бавити стрељаштвом. Отишла сам на тренинг из радозналости, а остала да се такмичим и за сада сам, осим успеха у Анкари, освојила друго место на јуниорском првенству Београда и трећу позицију екипно, у великом калибру, на државном војном првенству – подсећа кадеткиња Тачић.

Развојни пут Димитрија Гргића био је другачији. Син Митје Гргића пушке се латио још у десетој години, у „Црвеној звезди“, да би се 1999. „пребацио“ на пиштољ и из њега испалио изванредне резултате, па је осим државног јуниорског рекорда (584 круга, 2000. године) „упуцао“ и пет медаља на европским првенствима. Сад је војник на одслужењу војног рока, али његови планови преливају се и на такмичења у цивилству.

– Циљ је да остварим норму за Олимпијске игре у Лондону 2012. године. А, ако одем тамо, не желим само да будем део Кубертенове пароле „важно је учествовати“, хоћу да донесем медаљу и са најзначајнијег такмичења – храбро поручује Димитрије Гргић. ■

Александар ЈОКСИЋ

Снимио Зоран МИЛОВАНОВИЋ

Џудиста
Стеван Стојановић

Питомац од злата

Циљ је да ове године одбраним титуле и пласирам се на Светске војне игре у Рио де Жанеиру – каже најбољи спортиста Војске Србије у прошлој години

Без недоумица и без премца – најбољи спортиста Војске Србије за 2010. је Стеван Стојановић. Кадет Војне академије и џудиста „Партизана“ добитник је тог престижног признања, пошто је минуле године бележио само успехе.

Такмичећи се на турнирима у земљи и иностранству остварио је изузетне резултате, „дебело“ надмашио конкуренцију и знатно олакшао посао жирију, па је на прослави Дана Медија центра „Одбрана“ баш тај снажан и спретан момак из Бора добио награду за све што је урадио у протеклих 12 месеци. А, учинио је доста, и на војним и на цивилним надметањима.

– С Европског војног првенства у Новом Месту, у Словенији, донео сам бронзану медаљу, на Државном првенству у категорији до 73 килограма био сам златан, што ми је најбољи успех у досадашњој каријери. Пошто се упоредо такмичим и за „црно-беле“, био сам и победник турнира „Свети вид“ у Ријеци, најбољи и на Турниру „Б“ категорије у италијанским Удинама, да бих годину заокружио другим местом на екипом првенству у децембру – набраја Стеван Стојановић, двадесетдвогодишњи студент 132. класе Војне академије, на Смеру телекомуникације.

Освајао је медаље од пионирске до сениорске конкуренције, али је занимљиво да је спортску каријеру почео као фудбалер.

– Четири године сам се бавио најпопуларнијим спортом, али сам се 1999. „пребацио“ на џудо и нисам се покајао. Осим у Војсци, џудом се бавим и у „Партизану“. И нећу сад да се зауставим, циљ је да у 2011. одбраним титуле за прошлогодишњих првенстава, домогнем се нових и проширим колекцију.

Због обавеза на Академији није у прилици да одлази на јутарње тренинге у „Партизан“, али зато стиже на друге стране.

– Спорт на Академији бавим се искључиво у слободно време. То је мој избор, никако морање, али кад нешто волиш и ако си упоран, не пада ти тешко ни кад си цео дан на ногама.

Уз мотив какав је добијао приликом сусрета са легендама нашег спорта (Јасном Шекарић, Александром Шапићем и Дејаном Станковићем), Стојановићу помажу и људи са којима је у свакодневном контакту.

– Ниједан успех не бих остварио самостално. Захвалност дугујем старшинама Војне академије, породици, пријатељима... Због тога се надам да ћу у 2011. још неки пут да их обрадујем. ■

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА НЕМА ШАХА БЕЗ ГАМБИТА

Розанес – Андерсон
Бреслау, 1861.

1. е4 е5 2. ф4 д5 3. ед5 е4 4. Лб5

Класика. Стари мајстори су говорили да нема шаха без гамбита. Розанес није имао компјутер, па чак ни енциклопедије и анализе, што треба имати у виду приликом гледања ове партије. Он зато не игра како би се данас играло.

4... цб 5. цдб Сцб

Јаче је узимање пешаком.

6. Сц3

Да је било боље 6. д4 ускоро ће се видети.

6... Сф6 7. Де2 Лц5

Врло незгодан потез! Узимање пешака на е4 није долазило у обзир, јер би онда „прорадила“ е-линија, али бели улази у ризик.

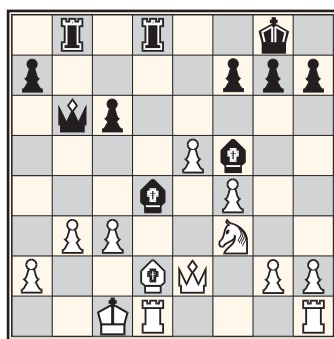
8. Се4 0-0 9. Лц6 бц6 10. д3 Те8

11. Лд2 Се4 12. де4 Лф5 13. е5 Дб6 14. 0-0-0 Лд4

Видели смо серију форсираних потеза, после којих је разарајући напад неминован. Црни стоји боље због убитачног ловачког пара.

15. ц3 Таб8 16. б3 Тед8! 17. Сф3

На д4 бели није могао узети јер... Дд4 прети матом на а1. Чини се да је бели пребрдио тешкоће...

Бели: Кц1, Де2, Тд1, Тх1, Лд2, Сф3, а2, б3, ц3, е5, ф4, г2, х2

Црни: Кг8, Дб6, Тб8, Тд8, Лд4, Лф5, а7, цб, ф7, г7, х7

17...Дб3!

Гром из ведре неба!

18. аб3 Тб3 19. Ле1 Ле3

Под унакрсном ватром бели је подигао белу заставу.

0:1

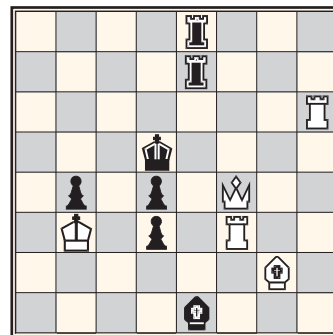
ЗАНИМЉИВОСТИ О ЉУДИМА И ЧУДИМА

Некако тако је гласио наслов колумне можда највећег српског новинара Предрага Милојевића, који није писао о шаху, али би вероватно забележио ову појединост о Александру Алехину. Шампион је детаљно описао своју каријеру у књизи „Моје партије“, али је „заборавио“ да наведе да је 1908. године напустио меч против првака Москве Владимира Ивановича Ненарокова, после резултата 0:3!

СВЕШТЕНИК ШАХИСТА

Пиетро Карера (1573-1647), италијански играч, теоретичар и писац, објавио је 1617. године велику расправу о шаху, која није без теоријског значаја, а корисна је као извор информација о играчима онога доба. Био је иначе свештеник, капелан у једној цркви у Милителу, а затим у Месини и Катанији, где је објавио још једно дело, у којем је напао ставове такође познатог Салвиа.

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА В. А. Шинкман, 1909.

Бели: Кб3, Дф4, Тф3, Тх6, Лг2

Црни: Кд5, Те7, Те8, Ле1, б4, д3, д4

Мат у 2 потеза.

1. Дф8! Кц5

Претило је 2.Тф5 мат.

На 1...Ке4 2.Дф5 мат.

На 1...Те4 2.Дд6 мат.

Припремио
Раде Милосављевић, мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

○	1	○	2	3	4	5	6	7	○	8	○	9	10	11	12	13	14	○	15	○	16	
17									18										19			
○		20										21									22	
23				24										25								
26						27										28						
29								30										31				
○	32									33										34		
35			36									37										38
39					40									41								
42							43									44						
45									46										47			
○		48									49										○	
50					51								52									

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: ажурност, сателити, УРТ, к, Сао Паоло, Атиконак, о, РПК, ванредан, Борислав, еро-ти, токатина, Естела, писанка, Сретенка, етер, стварати, каскадер, Ми, ке, ироничан, тенорист, онај, Наталија, Аристип, Ламанш, Аријанит, Скаки, аконитин, танатист, ној, ж, килавице, скитница, а, Ира, станарка, ниски тон.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

17. Занат ужара, 18. Остати иза кога у кретању, 19. Електронски радни документ (скр.), 20. Онај који пече катран, 21. Особа која је профитирала, 23. Врста пса, ротвајлер одмила, 24. Сматрати да неко говори истину, 25. Специјалисти патологије, 26. Паса јапанских паса, 27. Почетно слово имена или презимена, 28. Старогрчки вајар из Егине, Оната, 29. Сува грана, 30. Соли титанске киселине, 31. Француски физичар, Жан Баптиста, 32. Морска риба из породице скуша, 33. Мушко име, Атанас одмила, 34. Заједно, с, 35. Символ баријума, 36. Безимен, непознат, 37. Звање лектора, 39. Фригијско божанство (палиндром од СИТА), 40. Одрећи се кога као сина, 41. Стара грчка мера за тежину, таленат, 42. Романова имењакиња, 43. Укрштено, унакрст, 44. Отеклине на кожи, 45. Специјалист аретологије, 46. Молдавски владалац из 18. века, Димитрије, 47. Престоница Италије, 48. Чуvari ливада, пољари, 49. Варош у североисточној Босни, 50. Женско име, Ирена одмила, 51. Ракија зачињена анисом, 52. Најпознатији филм прве српске филмске звезде Ите Рине.

УСПРАВНО:

1. Декор, 2. Укупна имовина, 3. Символ радијума, 4. Који постоји, реалан, 5. Три (итал.), 6. Средство за бељење тканине, 7. Река у Монголији (палиндром од НОНО), 8. Траци (светлости), 9. Лек који садржи опијум, 10. Символ стронцијума, 11. Топлоте, 12. Женско име, Афанасија одмила, 13. Следбеник титоизма, 14. Универзитетски град у Енглеској, 15. Пратиоци бога Ероса (мит.), 16. Заиста, стварно, 18. Један витамин, 19. Писмени рад из неке области, 20. Освајач туђе територије, 21. Роман Патрика Бесона, 22. Неисплаћена дуговања, 24. Дизати таласе, 25. Писац анала, летописац, 27. Неморалан, 28. Справа за мерење такта, 30. Гас за аутогено варење, 31. Однос боја на слици, 32. Баражне ватре, 33. Енглески филмски режисер, Кен (палиндром од НИКАНА), 34. Ескимска ветровка, 36. Полупаразитска биљка, 37. Чешки аутор цртаних филмова, Јиржи, 38. Холандски шахист, Јан, 40. Некоришћена, 41. Мушко име, Ненад одмила, 43. Свечана песма, 44. Мушко име, Исидор одмила, 46. Грчко слово, 47. Југоисток (скр.).

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

Расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

ЗА ПРИЈЕМ ЛИЦА ИЗ ГРАЂАНСТВА У УПРАВУ ЗА ТРАДИЦИЈУ,
СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ, У ВОЈНИ МУЗЕЈ
у својству волонтера ради стручног оспособљавања и усавршавања,
у трајању од 12 (дванаест) месеци

– 8 (осам) кустоса, ВСС

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

– да су кандидати држављани Републике Србије;

– да су здравствено способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије;

– да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивана за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

– завршен филозофски факултет (дипломирани историчар или дипломирани историчар уметности);

– познавање енглеског језика;
– познавање рада на рачунару.

Уз молбу кандидати прилажу:

– уверење о држављанству;
– извод из матичне књиге рођених;

– уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);

– уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није осуђиван на казну затвора од најмање 6 (шест) месеци (не старије од шест месеци);

– оверену копију дипломе о завршеној школи;

– кратку биографију.

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у својству волонтера ради стручног оспособљавања и усавршавања, доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

НАПОМЕНА:

Волонтери немају право на новчану накнаду или другу имовинску корист за волонтирање, а права и обавезе волонтера биће регулисана уговором о волонтирању на основу Закона о волонтирању („Службени гласник Републике Србије“, број 36/10).

Новчаном накнадом или имовинском користи за волонтера не сматра се накнада трошкова волонтирања, и то за:

1) радну одећу и средства и опрему за личну заштиту волонтера;

2) путовања, смештај и исхрану волонтера и других трошкова који настану у вези са извршавањем волонтерских услуга и активности;

3) лекарске прегледе обезбеђене за потребе волонтирања;

4) обуке за обављање волонтерских услуга и активности;

5) премије осигурања исплаћене за случај повреде или професионалне болести током волонтирања, односно новчане накнаде у сврху осигурања од одговорности за штету насталу код организатора волонтирања или трећег лица;

6) исплату џепарца, код дугорочног волонтирања, чији месечни износ не може бити већи од 30% од нето износа минималне месечне зараде за пуно радно време у Републици Србији.

Исплата џепарца утврђује се уговором о волонтирању.

Молбе са траженим прилозима доставити на адресу:

Управа за традицију, стандард и ветеране, Немањина 15, 11000 Београд, са назнаком „за конкурс“.

О избору ће кандидати бити обавештени писаним путем, у законском року.

Непотпуне и неблаговремене пријаве неће бити разматране.

Конкурс остаје отворен до 16. фебруара 2011. године. ■

ИСПРАВКА КОНКУРСА

Управе за кадрове
објављеног у магазину „Одбрана“
15. јануара 2011.

У делу који се односи на начин попуне, утолико што се попуна формацијских места у Управи за обавезе одбране Сектора за људске ресурсе Министарства одбране Републике Србије, пријемом лица из грађанства у својству војних службеника и војних намештеника, уместо на неодређено време, примају у радни однос на **ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ**.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 15. фебруар 2011. године, уместо 31. јануар 2011. године. ■

ИСПРАВКА КОНКУРСА

Управе за кадрове
објављеног у магазину „Одбрана“
1. јануара 2011.

за попуну радних места војних службеника и намештеника, пријемом лица из грађанства у радни однос на неодређено време, ради попуне формацијских места у Војсци Србије.

Из конкурса СЕ БРИШЕ радно место у Војној пошти 1947 Нови Сад под редним бројем 80. Механичар за возила гусеничаре, ВКВ, 1 извршилац. ■

ИЗВОД ИЗ ОДЛУКЕ

о расподели станова у закуп на неодређено време

А) РЕДОВНА ДОДЕЛА

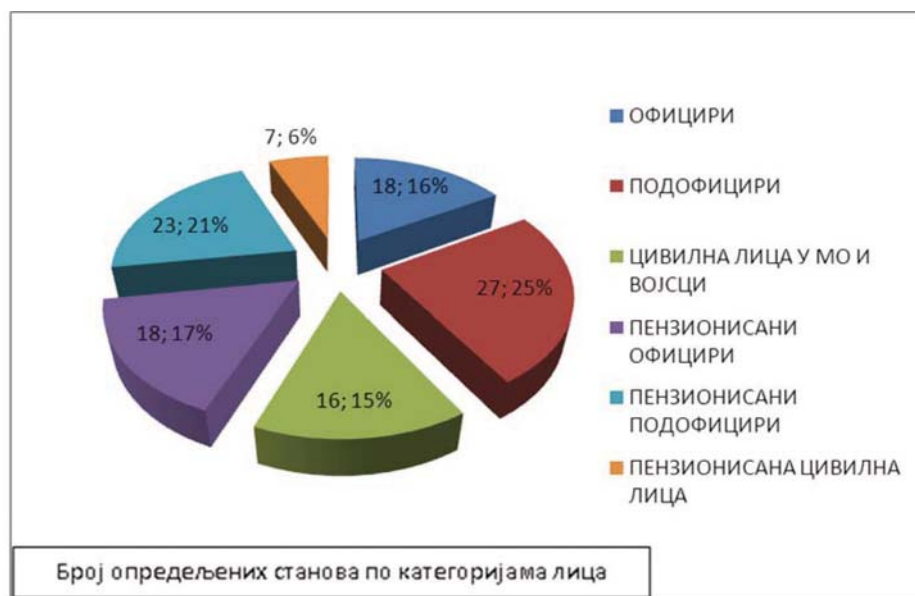
РБ	МЕСТО / Гарнизон	КАТЕГОРИЈА ЛИЦА	СТРУКТУРА СТАНА И БРОЈ ОПРЕДЕЉЕНИХ СТАНОВА								СВЕГА	
			0,5	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4		
1	БЕОГРАД/ Београд	ОФИЦИРИ			1	1		7	1		10	48
2		ПОДОФИЦИРИ			1	2	1	5			9	
3		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВОЈСЦИ	1		1	1		3			6	
4		ПЕНЗИОНИСАНИ ОФИЦИРИ			1	1	1	5	1		9	
5		ПЕНЗИОНИСАНИ ПОДОФИЦИРИ	1		1	1	1	6	1		11	
6		ПЕНЗИОНИСАНА ЦИВИЛНА ЛИЦА			1	1		1			3	
7	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ/ Горњи Милановац	ОФИЦИРИ					1			1	6	
8		ПОДОФИЦИРИ				1	1			2		
10		ПЕНЗИОНИСАНИ ОФИЦИРИ				1				1		
11		ПЕНЗИОНИСАНИ ПОДОФИЦИРИ				1	1			2		
12	КЊАЖЕВАЦ/Зајечар	ПЕНЗИОНИСАНИ ПОДОФИЦИРИ				1				1	1	
13	КРУШЕВАЦ / Крушевац	ПОДОФИЦИРИ				1				1	1	
14	ЛЕСКОВАЦ/ Лесковац	ОФИЦИРИ				2		1		3	20	
15		ПОДОФИЦИРИ				8		1		9		
16		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВОЈСЦИ	2			1				3		
17		ПЕНЗИОНИСАНИ ОФИЦИРИ				1				1		
18	ПЕНЗИОНИСАНИ ПОДОФИЦИРИ				3		1			4		
19	НИШ/Ниш	ПОДОФИЦИРИ	1							1	3	
20		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВОЈСЦИ	2							2		

РБ	МЕСТО / Гарнизон	КАТЕГОРИЈА ЛИЦА	СТРУКТУРА СТАНА И БРОЈ ОПРЕДЕЉЕНИХ СТАНОВА								СВЕГА	
			0,5	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4		
19	НИШ/Ниш	ПОДОФИЦИРИ	1								1	3
20		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВОЈСЦИ	2								2	
21	НОВИ САД / Нови Сад	ОФИЦИРИ				1	1		2		4	19
22		ПОДОФИЦИРИ					1		2		3	
23		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВОЈСЦИ				1			1		2	
24		ПЕНЗИОНИСАНИ ОФИЦИРИ				1	1		3		5	
25		ПЕНЗИОНИСАНИ ПОДОФИЦИРИ				1	1		3		5	
27	ПРИБОЈ/Краљево	ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВОЈСЦИ					1			1	1	
28	СЕНТА / Суботица	ПОДОФИЦИРИ				1				1	1	
29	СУБОТИЦА / Суботица	ПОДОФИЦИРИ					1				1	4
30		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВОЈСЦИ		1							1	
31		ПЕНЗИОНИСАНИ ОФИЦИРИ						1			1	
32		ПЕНЗИОНИСАНИ ПОДОФИЦИРИ					1				1	
33	УЖИЦЕ/ Краљево	ПЕНЗИОНИСАНИ ПОДОФИЦИРИ	1	1							2	2
УКУПНО			6	4	11	34	4	44	3	0	106	

Б) ЗАМЕНА РЕШЕЊА

РБ	МЕСТО / Гарнизон	КАТЕГОРИЈА ЛИЦА	СТРУКТУРА СТАНА И БРОЈ ОПРЕДЕЉЕНИХ СТАНОВА								СВЕГА	
			0,5	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4		
1	БЕОГРАД / Београд	ПЕНЗИОНИСАНИ ОФИЦИРИ							1		1	1
2	НОВИ САД/ Нови Сад	ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВОЈСЦИ				1					1	2
3		ПЕНЗИОНИСАНА ЦИВИЛНА ЛИЦА				1					1	
УКУПНО ПО ГАРНИЗОНИМА			0	0	0	2	0	0	1	0	3	
СВЕГА СТАНОВА ЗА ДОДЕЛУ			6	4	11	36	4	44	4	0	109	

Одлука о расподели станова у закуп на неодређено време ступила је на снагу даном доношења, 27.01.2011. године, а додела станова ће се извршити са пресеком стања на дан 10.12.2010. године.

У току је поступак утврђивања права стамбеним интересентима који су закључно са даном пресека стања, дали оверене изјаве о месту коначног решавања стамбеног питања и структури жељеног стана, провера валидности документације о утврђеном здравственом стању лица по којој су утврђени бодови, провера података о месту пребивалишта лица и чланова заједничког породичног домаћинства, као и провера стамбеног статуса лица која су имала станове у бившим републикама СФРЈ.

Стамбени орган је од свих лица, која се налазе у ужем кругу стамбених интересента за доделу стана по овој Одлуци, затражио да у циљу утврђивања права доставе одговарајуће доказе. Захтеви лица која тражене доказе не доставе у предвиђеном року неће се разматрати.

По окончању поступка провере, извршиће се подела станова, а извод из одлуке о давању станова у закуп на неодређено време, као и ажуриране ранг листе биће објављени на сајту Министарства одбране.

ОДБРАНА

НАРУЏБЕНИЦА

Претплаћујем се на магазин „Одбрана“ за 2011. годину (заокружите)

1. Полугодишња претплата (1.1 – 30.6. 2011.

године, 12 бројева) – по цени 1.080,00 динара

2. Годишња претплата (1.1. – 31.12.2011. године, 24 броја) – по цени 2.160,00 динара.

Уколико се претплаћујете на већи број примерака, уплатити одговарајућу суму (помножити број примерака са претплатном ценом).

Плаћање унапред на жиро-рачун **840-49849-58**.

Наруџбеницу и уплатницу послати на адресу:

НЦ „Одбрана“, Браће Југовића 19, Београд.

Правним лицима доставићемо предрачун на основу ове наруџбенице.

Купац _____

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Потпис наручиоца

М.П. _____

ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

Вил
Дјурант

- КОМПЛЕТ
- 12 ТОМОВА
- 10500 СТРАНА

- класично ремек дело историје настанка и развоја људског друштва
- историја древне и модерне цивилизације
- источна и западна цивилизација
- историјски подаци
- мудри закључци
- занимљиви, драматични, једноставни и духовити догађаји
- бројне личности

1. ИСТОЧНЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ
2. ЖИВОТ ГРЧКЕ
3. ЦЕЗАР И ХРИСТ
4. ДОБА ВЕРЕ – први део
5. ДОБА ВЕРЕ – други део
6. РЕНЕСАНСА
7. РЕФОРМАЦИЈА
8. ПОЧЕТАК ДОБА РАЗУМА
9. ДОБА ЛУЈА XIV
10. ДОБА ВОЛТЕРА
11. РУСО И РЕВОЛУЦИЈА
12. НАПОЛЕОНОВО ДОБА

НАРУЧБЕНИЦА

МЕДИЈА ЦЕНТАР „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд, тел/факс 011/3241-009
Жиро-рачун : 840 - 49849 - 58

Наручујем _____ комплета едиције „ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ“ по повлашћеној
цени од 19.440,00 динара.

Издања ћу платити на кредит у _____ рата (највише 18), путем административне
забране.

Попуњену наручбеницу послати на адресу МЦ „Одбрана“, након чега ће купцима бити
достављена административна забрана ради овере.

Након прихватања забране и уплате прве рате од стране исплатиоца зараде, издања ће бити
достављена путем Пост експреса, на терет купца.

Купац : _____ Телефон : _____

ЈМБГ : _____ Број личне карте : _____

Издате од МУП : _____

Улица и број : _____ Место : _____

Потпис наручиоца:

Бела књига одбране

ПОГЛЕД У БУДУЋНОСТ

Први пут у својој историји као независна и самостална држава, Република Србија има *Белу књигу одбране*, као што то имају модерне и развијене земље света

У организацији Управе за стратегијско планирање, Сектора за политику одбране, Министарства одбране *Белу књигу* је израдио Радни тим у чијем саставу су били представници свих организационих делова Министарства одбране, Генералштаба Војске Србије и оперативних команди Војске Србије. Руководилац Радног тима био је начелник Управе за стратегијско планирање генерал-мајор др Божидар Форца.

Бела књига је штампана и објављена је на сајту Министарства одбране, на српском и енглеском језику.

У овом прилогу дајемо најважније делове из документа којим се, чувајући традицију и користећи се искуствима најмодернијих, ствара претпоставка за визију и пројекцију система одбране Србије.

Визија МОДЕРНЕ СРБИЈЕ

Садржаји Беле књиге одбране имају историјску нит, повезаност прошлог, опис садашњег и реалну пројекцију будућег развоја система одбране. Чувајући традицију и користећи се искуствима најмодернијих, стварамо претпоставку за визију и пројекцију нашег система одбране.

Министар Драган Шушановац

Одбрана је једна од најзначајнијих функција сваке државе, будући да се кроз њу преплићу све остале сфере људске делатности, усмерене на стварање основних претпоставки за свеукупни развој и просперитет. Република Србија, као самостална држава од 2006. године, изграђује систем одбране по мери својих потреба и у условима који детерминишу укупност односа на глобалном, регионалном и локалном плану.

Година 2010. представља прекретницу у реформи система одбране која се испољава кроз: усвајање стратешко-доктринарних и правно-нормативних докумената, дугорочно и средњорочно планирање и програмирање развоја система одбране, професионализацију Војске Србије, реформу војног школства и

војног здравства, систематизацију и рационализацију Министарства одбране, ревитализацију одбрамбене индустрије и јачање учешћа припадника Војске и других снага одбране у изградњи и очувању мира у свету и региону.

Бела књига одбране доноси се први пут у Републици Србији као самосталној држави. То је документ који, транспарентно, најширој домаћој али и страног јавности приближава процесе, достигнућа и пројекције у развоју система одбране Републике Србије. На темељу права сваког грађанина Републике Србије да буде информисан о систему одбране, Бела књига је својеврсно штиво за све узрасте наше популације. Истовремено, она представља и разумно структуриран скуп информација за светску јавност, односно земље са којима развијамо сарадњу.

Садржаји Беле књиге одбране имају историјску нит, повезаност прошлог, опис садашњег и реалну пројекцију будућег развоја система одбране. Чувајући своју традицију и користећи се искуствима најмодернијих, стварамо претпоставку за визију и пројекцију нашег система одбране.

Визија система одбране заснива се на визији савремене и модерне Србије, Србије чланице Европске уније, интегрисане у колективне системе безбедности, са Војском која својом снагом може да гарантује мир и стабилност у региону и учествује са својим капацитетима у очувању регионалног и глобалног мира, са војником који може пристојно да живи од свог рада и да се посвети свом послу без бриге за егзистенцију породице. Такав систем одбране сврстава нас у ред одговорних држава, поставља равноправно за сто са земљама и организацијама чијем чланству тежимо, а допринеће да Република Србија не буде само корисник већ да постане и извозник безбедности.

Модернизација Србије и система одбране јесте наша шанса у 21. веку.

Стварање ефикасног система

Политика одбране Републике Србије темељи се на јачању властитих одбрамбених капацитета, сарадњи са демократским и мирољубивим државама, европској спољнополитичкој оријентацији и способности за активно учешће у процесима сарадње и заједничког деловања са другим државама и субјектима међународних односа у изградњи националне, регионалне и глобалне безбедности. Циљеви политике одбране Републике Србије јесу стварање ефикасног система одбране, мир и повољно безбедносно окружење и интеграција у европске и друге међународне безбедносне структуре.

Безбедносно окружење

Безбедносно окружење Републике Србије карактерише комплексна интеракција великог броја чинилаца. Промене које су се догодиле у међународним односима у последњој деценији двадесетог века значајно су се рефлектовале на глобалну архитектуру

света на почетku новог века и миленијума. Те промене су се испојиле, пре свега, у реконфигурацији односа међу државама, као и у њиховом геостратегијском прегруписавању на светској сцени, доприносећи изградњи мултиполарног света.

Суштинско обележје савременог света јесте све већа повезаност и међузависност држава на глобалном нивоу. Имајући у виду јачање свести о потреби заједничког деловања усмереног ка супротстављању изазовима, ризицима и претњама безбедности, ово обележје је посебно наглашено у области безбедности и одбране. Томе значајно доприноси и чињеница да савремени изазови, ризици и претње безбедности све више излазе из оквира традиционалних, постају непредвидиви и добијају транснационални карактер. Стога се начело искључивог ослоњања на сопствене снаге све чешће замењује или допуњава чланством у некој од безбедносних интеграција.

У измењеном стратегијском окружењу, Република Србија, суочена са великим изазовима, већим него иједна друга држава у окружењу, снажним спољнополитичким залагањем, дипломатским и правним средствима настоји да заштити свој територијални интегритет и обезбеди одговарајућу позицију у међународној заједници и новој безбедносној архитектури региона и света. У том контексту,

противправно једнострано проглашење независности Косова највећа је претња безбедности Републике Србије, будући да то представља покушај дељења једне државе чланице Уједињених нација против њене воље и у супротности са међународним правом.

Интереси у области одбране

Интереси Србије као израз виталних вредности и потреба грађана, народа и државе и произлазе из највиших вредности утврђених Уставом Републике Србије, али и основних цивилизацијских домета савременог света. Кључну националну вредност која је претпоставка свих других вредности чини очување независности, суверенитета и територијалног интегритета Републике Србије.

Одбрамбени интереси Србије, као израз највиших вредности наше државе и њених грађана за изградњу и очување безбедности и стабилности као суштинских претпоставки слободног и демократског развоја друштва, први пут су дефинисани у Републици Србији, а то су: очување суверености, независности и територијалне целovitости Републике Србије и заштита безбедно-

сти грађана; изградња поверења, унапређење безбедности и стабилности у региону и сарадња и партнерство са међународним безбедносним организацијама и институцијама демократских држава.

Стратегијски концепт одбране

Стратегијски концепт одбране утврђен је на основу опредељења и циљева политике одбране, процене изазова, ризика и претњи безбедности, као и нове друштвене и међународне улоге одбрамбених потенцијала. Овим концептом, који представља основу за пројектовање система одбране Србије, исказани су основни ставови Републике Србије о начину ангажовања расположивих ресурса у очувању и заштити њених одбрамбених интереса.

Основе стратегијског концепта одбране Србије заснивају се на примени система тоталне одбране, кроз заједничко ангажовање субјеката одбране и одбрамбених потенцијала. Концепт у потпуности уважава потребу унапређивања партнерства и мултилатеране сарадње са другим државама и међународним организацијама и институцијама у очувању и заштити одбрамбених интереса Републике Србије.

Фактор стабилности

То је континуиран и транспарентан процес који се спроводи на основу утврђене политике одбране ради усклађивања система одбране са изазовима, ризицима и претњама безбедности, потребама грађана, општеприхваћеним демократским стандардима и токовима безбедносног организовања савремених држава, а у оквирима могућности Србије.

Усвајањем системских закона и подзаконских прописа из области одбране, као и доношењем стратегијско-доктринарних документа створене су неопходне претпоставке за даљу институционалну доградњу система одбране.

Стратегијско -доктринарна документа

Један од најзначајнијих корака које је Министарство одбране предузело у правцу стратегијско-доктринарног, организационог и функционалног уређења области безбедности и одбране у Републици Србији јесте израда основних стратегијских документа. Народна скупштина Републике Србије, на седници одржаној 26. октобра 2009. године, усвојила је *Стратегију националне безбедности Републике Србије и Стратегију одбране Републике Србије*.

Стратегија националне безбедности Републике Србије, по хијерархији највиши и најзначајнији стратегијски документ у области националне безбедности и одбране Републике Србије, утврђује основе политике националне безбедности у заштити националних интереса Републике Србије, односно независности, суверености и територијалне целовитости Републике

Србије, заштити националног идентитета њених грађана, развоју демократских процеса у друштву и владавини права, поштовању људских и мањинских права, економском, технолошком и културном напретку, заштити живота и здравља становништва, заштити и очувању животне средине, као и других потенцијала и ресурса Републике Србије.

Од основних опредељења политике националне безбедности Републике Србије истичу се: приврженост поштовању Повеље Уједињених нација (УН), принципа Универзалне декларације о људским правима и Хелсиншког завршног акта; залагање за поштовање међународног права, јачање улоге Организације уједињених нација (ОУН), Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) и ЕУ и за стварање механизма за очување безбедности у свету; одлучност Републике Србије да, штитећи свој суверенитет и територијалну целовитост, употреби дипломатска, правна и сва друга легитимна средства, да, у складу са опредељењем, никада не призна једнострано проглашену независност Косова и Метохије; спремност да унапређује односе са другим државама на основама сарадње и заједничког деловања, као и да своју спољну, безбедносну и одбрамбену политику усклађује, кроз процес европских интеграција, са позицијама и деловањем ЕУ; опредељење да учешћем у НАТО програму „Партнерство за мир“ доприноси заједничким демократским вредностима и учвршћивању регионалне и глобалне безбедности; као и да развија и унапређује све аспекте безбедности, посебно људску, социјеталну, енергетску, економску, еколошку и друге садржаје интегралне безбедности Републике Србије.

Стратегија одбране Републике Србије је кључни стратегијски документ Републике Србије из области одбране који даје основу за уређење си-

Радом реализације напора које Србија улаже на путу да постане субјект стабилности и мира у региону Југоисточне Европе, један од приоритета Владе јесте спровођење реформе система одбране

стема одбране и остваривање функције одбране државе.

Стратегијом одбране исказује се опредељеност Републике Србије да изграђује и јача сопствене капацитете и способности за одбрану, као и да кроз интеграцију у европске и друге међународне безбедносне и одбрам-

бене структуре, заједнички делује са другим државама у јачању националне, регионалне и глобалне безбедности.

Стратегијом одбране је први пут јасно дефинисана структура система одбране Републике Србије у оквиру система националне безбедности.

На основу Стратегије одбране Републике Србије израђена је Доктрина Војске Србије. Одлуку о усвајању овог документа потписао је председник Републике Србије 25. фебруара 2010. године. Доктрина Војске Србије је основ-

донета у протеклом периоду усаглашена су са Уставом, законом и принципима међународног права који регулишу употребу силе, Повељом Уједињених нација и потврђеним међународним уговорима у области одбране и војне сарадње који су, према Уставу, саставни део правног поретка Републике Србије.

Планирање одбране

ни доктринарни документ којим се дефинишу општа опредељења о војној делатности, организовању, припремама, употреби и обезбеђењу Војске Србије у миру, ратном и ванредном стању.

Нормативне претпоставке

Доношењем Закона о одбрани; Закона о Војсци Србије; Закона о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије; Закона о војној, радној и материјалној обавези; Закона о цивилној служби; Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији; Закона о стајној подацима, као и других системских закона, у Србији је успостављен институционални оквир којим је омогућено уређење и функционисање јединственог система одбране. Истовремено, новим доношењем допринело се убрзању процеса започетих реформи у систему одбране, процеса професионализације Војске Србије, наставку модернизације и унапређења оперативних и функционалних способности Војске Србије, али и целокупног система одбране. Сва законска решења

гијски преглед одбране Републике Србије и План одбране Републике Србије.

У 2009. години у Министарству одбране и Војсци Србије уведен је систем планирања, програмирања, буџетирања и извршења (ППБИ), као основни модел планирања у одбрани. На основу Закона о одбрани и Правилника о планирању, програмирању, буџетирању и извршењу у Министарству одбране и Војсци Србије урађен је Дугорочни план развоја система одбране и усвојен Стратегијски преглед одбране, урађен је и усвојен Средњорочни план и програм развоја система одбране и главни програми и средњорочни планови носилаца функција у систему одбране.

На основу Правилника о планирању, програмирању, буџетирању и извршењу у МО и ВС, Одлуком министра одбране, образован је Савет за планирање одбране као највише саветодавно тело ми-

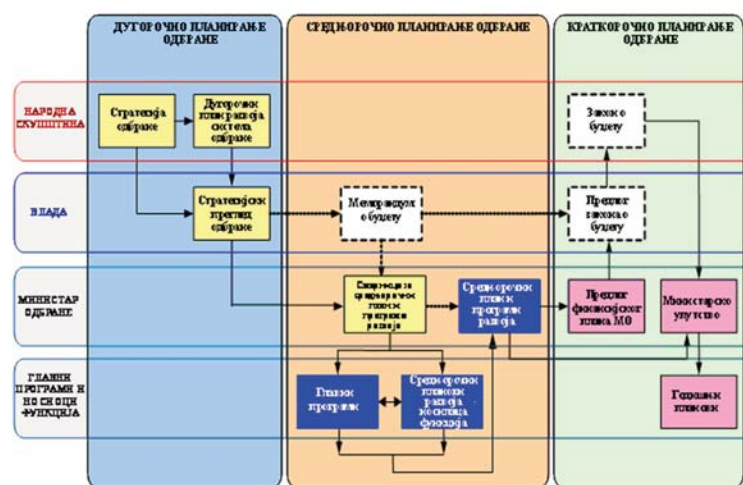
нистра одбране које разматра питања из области планирања одбране.

Када је реч о краткорочном планирању, основна документа Министарства одбране су: Министарско упућивање, годишњи планови носилаца функција у систему одбране и годишњи планови рада унутрашњих организационих јединица Министарства одбране и команди, јединица и установа Војске Србије.

Организационо – функционалне промене

Постојећа организација Министарства одбране усклађена је са стандардима и организационим решењима применим у другим модерним државама. Током реформе система одбране, и даље се континуирано спроводе промене организационе структуре Министарства одбране и Војске Србије с циљем њене функционалне оптимизације, успостављања ефикаснијег управљања системом одбране, рационализације броја радних места и уравнотежавања односа броја војног и цивилног кадра и доследне примене начела демократске и цивилне контроле.

Актуелна организациона структура обезбеђује функционално обједињавање Министарства одбране и Генералштаба.

Генералштаб Војске Србије је директно потчињен министру одбране. Поред Генералштаба, и одређене организационе целине, као што су Инспекторат одбране, Војнобезбедносна агенција, Војнообавештајна агенција, Управа за односе са јавношћу, Управа за здравство и др., због својих надлежности и спровођења начела демократске и цивилне контроле, такође су директно потчињене министру одбране.

У функцији мира и безбедности

Након расформирања Главног ђенералштаба 1897. године, Министарство војно састојало се од 9 одељења: општевојног, артиљеријско-техничког, инжењеријско-техничког, економског, благајничког, санитетског, инвалидског, војно-судског и контролног. У Краљевини СХС, односно Краљевини Југославији до 1923. године, оружаним снагама руководило је Министарство војске, скоро у истом саставу и са истим организационим јединицама као и у Краљевини Србији. Законом из 1923. преименовано је у Министарство војске и морнарице, а у СФРЈ је ове послове обављао Савезни секретаријат за народну одбрану.

Данас је Министарство одбране је орган државне управе Републике Србије и у свом саставу има четири сектора (Сектор за политику одбране, Сектор за људске ресурсе, Сектор за материјалне ресурсе и Сектор за буџет и финансије), три посебне унутрашње јединице (Генералштаб, Секретаријат и Кабинет министра одбране), четири уже унутрашње јединице ван сектора и Секретаријата (Управа за односе са јавношћу, Управа за војно здравство, Одсек за интерну ревизију и Главни инспектор служби) и три органа управе у саставу Министарства (Инспекторат одбране, Војнобезбедносна агенција и Војнообавештајна агенција).

Основне, посебне и уже унутрашње јединице

Сектор за политику одбране планира, организује и реализује садржаје из домена развоја система одбране, међународне војне сарадње, научне делатности и интеграција државе у евроатлантске безбедносне структуре кроз израду стратегијских и доктринарних документа; развој система одбране; планирање научне делатности; планирање и организацију међународне војне сарадње; спровођење међународних споразума и конвенција; реализацију активности из области међународних интеграција и учешћа у мултинационалним операцијама, као и обављање послова из области војноекономске сарадње.

Сектор за људске ресурсе решава статусна и друга питања припадника Министарства одбране и Војске Србије; реализује активности из области школовања и усавршавања за рад у Министарству одбране и Војсци Србије; обавља послове из области војне, радне и материјалне обавезе и израђује акта и планска документа којима се планирају мере и радње за рад грађана, државних органа, привредних друштава, других правних лица и предузетника у ратном и ванредном стању.

Сектор за материјалне ресурсе надлежан је за планирање, организацију и функционисање система логистичке подршке кроз истраживање, развој, производњу и промет наоружања и војне опреме; опремање и наоружавање Војске Ср-

У Кнежевини Србији војска је 1859. издвојена из састава Министарства унутрашњих послова и потчињена новоствореној Главној војеној управи. Посебно Министарство војно са општевојним, административно-економским и контролним одељењем образовано је 1861. године.

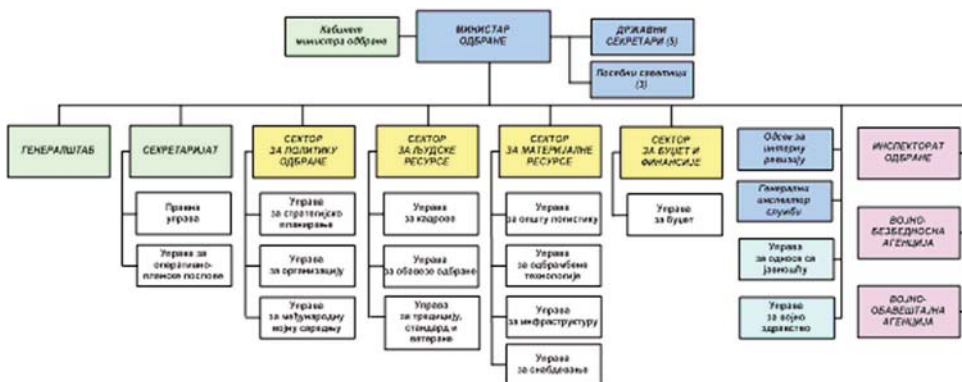
бије и других снага одбране; планирање, организовање и надзор изградње војних објеката, као и планирање и организовање транспорта за потребе Министарства одбране и Војске Србије.

Сектор за буџет и финансије представља новину у организацији Министарства одбране. Основан је 2010. године. Сектор припрема нацрте прописа из области финансијског пословања; надлежан је за планирање, организовање, извршење и контролу материјално-финансијског пословања; води финансијску политику Министарства одбране; планира буџет одбране; врши планирање, програмирање, буџетирање и спровођење финансијског плана за потребе Министарства одбране; надлежан је за организовање информационог система из области планирања, финансирања и материјално-финансијског пословања.

Кабинет министра је посебна организациона јединица која обавља студијско-аналитичке, оперативнотехничке и административне послове за потребе министра и државних секретара; планира, припрема и организује радне и протоколне активности министра.

Секретаријат Министарства као посебна организациона јединица Министарства одбране обавља послове који се односе на планирање рада Министарства одбране, обезбеђивање усклађености и законитости општих и појединачних аката које доноси министар, ефикасности и усклађености рада унутрашњих

Организациона структура МО

је-
дини-
ца ми-
ни-
стар-
ства,
обје-
диња-
ва-
ње и коор-
ди-
наци-
ју по-
сло-
ва и са-

радњу са другим органима. Секретаријат обавља и послове који се односе на заштиту имовинско-правних и других интереса Министарства и друге стручне послове за потребе министра одбране, државних секретара и органа у саставу Министарства.

Управа за војно здравство формирана је 2010. године као ужа унутрашња јединица Министарства одбране са задатком да координира рад свих војно-здравствених установа, планира, организује и реализује здравствену и ветеринарску подршку свих нивоа здравствене и ветеринарске заштите у МО и ВС. Управа за војно здравство надлежна је и за организацију и спровођење школовања и усавршавања стручног медицинског кадра, као и за израду прописа из области здравствене и ветеринарске подршке.

Управа за односе са јавношћу унапређује и развија облике модерне комуникације и информисања у функцији достизање циљева Министарства одбране и Војске Србије. Основни стратешки циљ је афирмација процеса реформе система одбране, професионализације војске и међународне сарадње, ради бољег разумевања и добијања подршке интерне и екстерне јавности за те процесе. Управа је надлежна за: афирмацију система одбране у земљи и иностранству; остваривање информативних, промотивних и едукативних циљева кроз издавачку делатност, Интернет, видео, филмску и телевизијску продукцију; пружање сервисних информација домаћим и страним јавним гласилима из области одбране.

Одсек за интерну ревизију надлежан је за преглед усклађености са постојећим финансијским прописима, инструкцијама и процедурама; процену делотворности интерних контрола и процену делотворне употребе средстава; преглед поузданости и интегритет начина на које се воде евиденције и извештавање и предревизију обавеза, плаћања и уговора; преглед и предревизију рачуно-

водствених извештаја, испитивање нерегуларности, правилност наплате прихода и њихову евиденцију, безбедност имовине и њен попис односно инвентарисање; преглед буџетске прерасподеле.

Увођењем институције **Генерални инспектор служби** и унутрашње контроле унутар агенција, уз већ постојећу контролу надлежних државних органа и других институција унапређен је механизам контроле и надзора рада ових агенција. Генерални инспектор служби надлежан је за надзор примене начела идеолошке, политичке и интересне неутралности у раду Војнобезбедносне и Војнообавештајне агенције и њихових припадника; надзор законитости примене посебних поступака и мера за тајно прикупљање

података; надзор законитости трошења буџетских и других средстава за рад агенција; утврђивање чињеница о уоченим незаконитостима или неправилностима у раду Војнобезбедносне и Војнообавештајне агенције.

Органи у саставу Министарства одбране

Инспекторат одбране (ИО) је орган управе у саставу Министарства одбране у чијој су надлежности инспекцијски послови који се односе на спровођење одлука и аката председника Републике и Владе Републике Србије; усклађивање припрема за одбрану; остваривање и усклађивање организације веза и други послови одређени законом.

Функција инспекција у одбрани уведена је још у Краљевини Србији, 1894. године, када су формирана „Инспекторати“, а 1911. године формирана „Главна инспекција целокупне Војске“. Функција инспекција у одбрани даље се развијала у Краљевини и послератној Југославији.

Радам ИО руководи директор, а у саставу има организационе целине, за планирање, организовање и реализацију инспекција оперативне и функционалне способности, материјалног и финансијског пословања и грађевинске делат-

ности, безбедности и здравља на раду, заштите животне средине и заштите од пожара и експлозија (БЗНР, ЗЖС и ЗО-ПиЕ) и припрема за одбрану субјеката система одбране одређених законима и обавеза одбране (војна, радна и материјална).

Војнобезбедносна агенција (ВБА) је служба безбедности Републике Србије надлежна за безбедносну и контраобавештајну заштиту Министарства одбране и Војске Србије.

Развој безбедносних и обавештајних активности у Србији почео је током Првог српског устанка. Као Дан ВБА обележава се 12. новембар, јер је на тај дан 1839. године донет први војни закон у којем су наведени облици угрожавања и безбедносне заштите војске.

Рад Војнобезбедносне агенције уређен је **Законом о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији** и подзаконским актима за његово спровођење. У оквиру својих надлежности, Војнобезбедносна агенција процењује безбедносне ризике и претње који могу угрозити функционисање Министарства одбране и Војске Србије. Агенција обавља и послове који се односе на безбедносну заштиту снага, објеката и активности; заштиту тајности података; безбедносне провере; индустријску безбедност, као и безбедност информа-

ци-
оних
систе-
ма и
рач
у н а р -
ских
мре-
жа, теле-
кому-
никација
и кри-
птоза-
шти-
те. Поред без-
бедносних, ВБА
обавља и контра-
обавештајне послове
и задатке као што су:
заштита Министарства
одбране и Војске Србије
од терористичке, екстре-
мистичке и делатности
страних обавештајних слу-
жби; супротстављање организованој кри-
миналној делатности и корупцији; истра-
живање и документовање ратних злочи-

Одговор на савремене изазове

на и контраобавештајну заштиту лица, објеката и активности.

Војнообавештајна агенција (ВОА), као битан сегмент безбедносно-обавештајног система Републике Србије, извршава задатке из своје надлежности настојећи да допринесе објективном сагледавању процеса који утичу на безбедност и међународни положај Републике Србије.

Формирање Спољњег одсека Оперативног одељења Главног ђенералштаба, 5. марта 1884. године, узима се као датум када је први пут у модерној српској држави институционално заокружена војнообавештајна делатност.

ВОА је организована у савремену обавештајну службу, при чему су реално сагледане потребе и могућности система одбране. Организација Агенције резултат је примене искустава војнообавештајних служби у свету, али и потребе функционалног повезивања организационих целина према сродности послова. Тиме су омогућени повећање ефикасности и рационализација рада.

ВОА је надлежна за обављање обавештајних послова од значаја за одбрану, који се односе на прикупљање, анализу, процену, заштиту и достављање података и информација о потенцијалним и реалним опасностима, активностима, плановима или намерама страних држава и њихових оружаних

Традиција Војске Србије утемељена је на ослободилачким устанцима (Први и Други српски устанак) у 19. веку. Почетак модерног војног организовања у Србији везује се за Сретење, 15. фебруар, дан када је у Орашцу 1804. године почела борба Срба за ослобођење и дан када је 1835. године кнез Милош Обреновић прогласио први српски Устав, који је сматран за један од најлибералнијих и најмодернијих у Европи тог времена. Од 2007. године овај датум, који је проглашен за Дан државности Републике Србије, обележава се и као Дан Војске Србије. На тај начин наглашен је континуитет војног организовања у Србији и указано на повезаност српске државе и српске војске.

Данашња Војска Србије званично је формирана 8. јуна 2006. године *Уредбом Владе Републике Србије* и има око 28.000 припадника.

Мисије и задаци Војске Србије утврђени су *Стратегијом одбране Републике Србије* у складу са *Уставом* и на основу неутуђивог права Републике Србије на индивидуалну и колективну одбрану, сагласно члану 51. Повеље

Војска Србије је оружана снага која брани земљу од оружаног угрожавања споља и извршава друге мисије и задатке у складу са *Уставом*, законом и принципима међународног права који регулишу употребу силе

Уједињених нација и основним принципима међународног права који регулишу употребу силе.

Организација Војске Србије усклађена је са степеном угрожености, ресурсима, мисијама, задацима и међународним стандардима. Организацијом су утврђена начела, тип војске, функционална и организациона структура и командовање. Војска Србије развија сопствене системе обуке и логистике, ослањајући се на расположиве ресурсе државе.

снага, међународних организација, група и појединаца.

Посебна пажња посвећује се стварању кадра који се може ангажовати у извршењу војнодипломатских задатака. Та лица деловаће у рационално изграђеној мрежи изасланстава одбране, проширеној на регионе у којима ће се ангажовати јединице у мировним мисијама, али и на државе у којима постоји наглашен економски интерес домаће наменске индустрије.

Мисија	Задатак
1. Одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља	1.1. Одвраћање од оружаног угрожавања
	1.2. Одбрана територије
	1.3. Одбрана ваздушног простора
2. Учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету	2.1. Учешће у међународној војној сарадњи
	2.2. Учешће у мултинационалним операцијама
3. Поддршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности	3.1. Помоћ цивилним властима у супротстављању унутрашњем угрожавању безбедности, тероризму, сепаратизму, и организованом криминалу
	3.2. Помоћ цивилним властима у случају природних непогода, техничких и технолошких и других несрећа

Војска се структурно дели на видове, родове и службе, а функционално организује у команде, јединице и установе, на стратегијском, оперативном и тактичком нивоу.

На стратегијском нивоу **носиоци командовања и руковођења** Војском Србије су председник Републике, министар одбране и начелник Генералштаба Војске Србије. На оперативном нивоу носиоци командовања и руковођења су команде видова, Команда за обуку и друге оперативне команде, чија је организација прилагођена организацији Генералштаба, док су на тактичком нивоу носиоци командовања и руковођења команде бригада и њима равних јединица чија је организација прилагођена организацији команди оперативног нивоа.

Видови су интегрисане организационе целине родова и служби које су релативно аутономне у борбеним дејствима

на копну и у ваздушном простору. Видови у Војсци Србије су Копнена војска (КoВ) и Ваздухопловство и противваздухопловна одбрана (ВиПВО).

Родови Војске су: пешадија; оклопне јединице; артиљерија; инжињерија; артиљеријско-ракетне јединице за противваздухопловна дејства; авијација; речне јединице и јединице за електронска дејства.

Службе у Војсци Србије деле се на опште и логистичке. Опште службе су: кадровска; телекомуникације; ваздушно осматрање и јављање; атомско-биолошко-хемијска; обавештајна; безбедносна; информатичка; геодетска; метеоролошка и навигацијска; финансијска и правна служба. Логистичке службе су: техничка; интендантска; саобраћајна; санитарска; ветеринарска и грађевинска служба.

Нове војне способности, усмерене ка одбрани државе, међународним миси-

јама и подршци цивилним структурама, захтевају другачији приступ развоју и управљању оружаним снагама. Трендови и искуства показују да су нове технологије и нови борбени системи све скупљи, а обука и образовање војника све сложенији и дуготрајнији.

Циљеви политике одбране реализују се кроз бројне задатке, а један од најважнијих је **професионализација војске**. Циљ професионализације јесте да се достигне пројектована способност војске за реализацију њених мисија и задатака у сарадњи са осталим снагама система одбране и оружаним снагама партнера.

Процедура за пријем у професионалну војну службу је специфична у односу на друге професије. Због тога сам процес пријема кандидата траје по неколико месеци и обухвата: избор и селекцију кадра, обављање специјалистичких лекарских прегледа, безбедносне провере и на крају оспособљавање кандидата за дужности за које се примају у службу.

Професионализација подразумева и оспособљавање за дужност, проверу оспособљености и обнављање и стицање знања. У условима потпуне професионализације, Војска се професионалним војницима попуњава од кандидата који су служили војни рок, који се налазе на добровољној војној обуци или од цивила који нису завршили војну обуку. Сви они ће пре пријема у професионалну војну службу морати да заврше одговарајућу обуку. Током обуке вреднује се психофизичка и војнотручна оспособљеност кандидата. Тек када задовоље прописане критеријуме, кандидати постају професионални припадници Војске Србије.

Професионална војска захтева потпуно нови концепт обуке. Кандидати који се јаве на добровољно служење војног рока (добровољци) обучаваће се по стандардима индивидуалне обучености. Такође, нови систем обуке дефинише и обуку активне и пасивне резерве. Нови систем обуке усмерен је и на достизање стандарда интероперабилности, који Војсци Србије треба да обезбеди способност заједничке обуке, вежби и учешћа у операцијама са оружаним снагама других земаља.

С обзиром на Предлог одлуке Владе Републике Србије којом се обуставља обавеза служења војног рока, ствара се потреба за омогућавањем добровољног служења војног рока лицима која то желе. Од овог кадра ће се убудуће бирати професионални војници и припадници активне резерве.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Генералштаб Војске Србије је посебна организациона јединица Министарства одбране. То је највиши стручни и штабни орган за припрему и употребу Војске Србије у миру и рату, који врши послове у складу са законом и овлашћењима председника Републике и министра одбране. *Законом о одбрани* дефинисани су његово место, намена и надлежности.

Традиције Генералштаба Војске Србије везују се за развој српске државе. Наиме, још 1835. године при Државном савету оформљено је Одељење за војна дела. Уредбом „Устројство Ђенералштаба“ из 1876. године формиран је Главни Ђенералштаб који је имао три одељења: оперативно, географско и историјско, а у рату је преформиран у Врховну команду. Промене у држави, од уређења и територије до назива, условљавале су и промене самог Генералштаба. Тако је Главни Ђенералштаб српске војске мењао свој назив од Главног Ђенералштаба Војске Краљевине Југославије, Генералштаба Југословенске армије, Генералштаба оружаних снага СФРЈ, Генералштаба Војске Југославије, Генералштаба Војске Србије и Црне Горе до данашњег назива – Генералштаб Војске Србије. Преласком са видовско-родовске на функционалну организацију Генералштаба Војске Србије 2005. године обезбеђени су већа ефикасност и квалитет реализације функција и задатака.

Генералштаб Војске Србије обавља послове који се односе на: израду Војне доктрине, функционалних доктрина и других правила за употребу Војске Србије; израду Плана употребе Војске Србије; израду Плана мобилизације Војске Србије; израду смерница за изградњу оперативне и функционалне способности Војске Србије; припрему аката о организацији команди, јединица и установа Војске Србије; организовање мера приправности на основу аката председника Републике или министра одбране и друге послове

одређене законом и актима председника Републике и министра одбране. О раду и стању у Војсци Србије, Генералштаб Војске Србије обавештава и извештава председника Републике и министра одбране.

Унутрашња организација Генералштаба Војске Србије изграђена је на функционалном принципу.

Организационе јединице Генералштаба Војске Србије приказане су на следећој шеми: Кабинет, Здружена оперативна команда, Управа за људске ресурсе (Ј-1), Управа за обавештајно-извиђачке послове (Ј-2), Управа за оперативне послове (Ј-3), Управа за логистику (Ј-4), Управа за планирање и развој (Ј-5), Управа за телекомуникације и

Организација Генералштаба Војске Србије

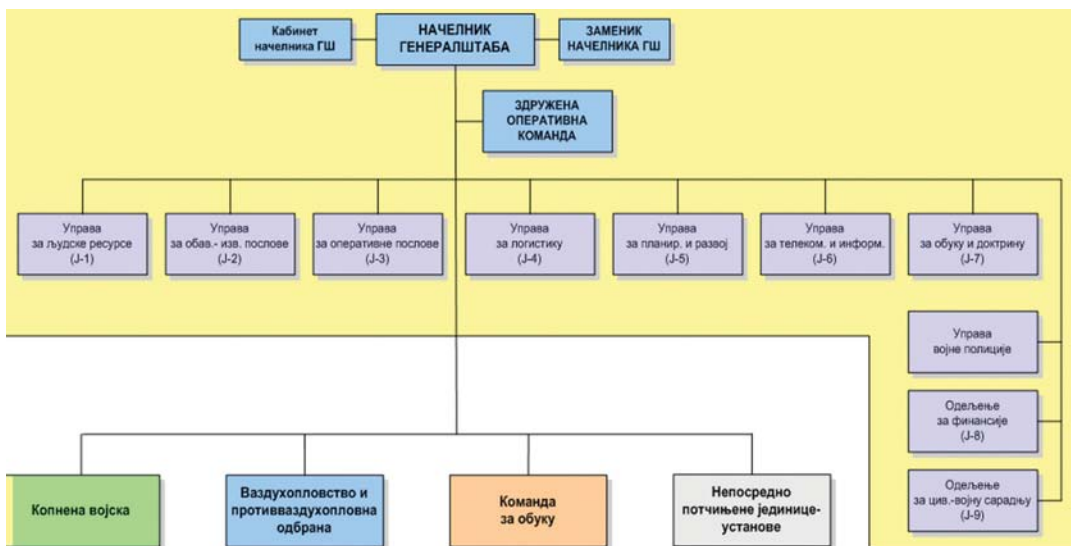
Здружена оперативна команда (ЗОК) представља новину у организацији Војске Србије. Настала је у оквиру реформских промена које подразумевају и реорганизације Војске и Генералштаба. Иако је формирана недавно, 2007. године, Команда данас поседује капацитете, знања и искуства који јој омогућавају да адекватно одговори на постављене захтеве.

Здружена оперативна команда је штабни орган намењен за подршку начелника Генералштаба ВС у реализ-

информатику (Ј-6), Управа за обуку и доктрину (Ј-7), Управа војне полиције, Одељење за финансије (Ј-8) и Одељење за цивилно-војну сарадњу (Ј-9).

ацији оперативног командовања Војском, планирању операција одговора на кризе, планирању здружених операција и командовању снагама у току

извођења здружених операција. Здруженост подразумева интеграцију видовских компонената – Ваздухопловства и противваздухопловне одбране и Копнене војске, ангажованих у складу са јединственим циљем и под јединственим командом.

Формирањем Здружене оперативне команде, командовање Војском Србије остварује се од начелника Генералштаба преко Здружене оперативне команде до команди ангажованих снага које припремају команде видова. Команде видова врше функционално командовање снагама свог вида.

Војна полиција

Писане изворе из историје Србије у којима се могу препознати зачеци војне полиције налазимо у 1876. години када су од изабраних жандарма и војника (само у ратно време) у бригадама Српске војске формирана „полицијска одељења“. У новијој југословенској историји записан је 14. септембар 1955. године као дан кад је по угледу на војске западних земаља формирана војна полиција. Тај датум војна полиција Војске Србије обележава као свој празник – Дан војне полиције. До 2004. године војна полиција развијана је у оквиру службе безбедности, а затим као посебна целина у оквиру Војске.

Војна полиција извршава послове полиције у Министарству одбране и Војсци Србије који обухватају сузбијање криминалитета, контролу и одржавање војног реда и дисциплине, обезбеђење најзначајнијих војних објеката, одређених лица, докумената и наоружања, регулисање и контролу војног путног саобраћаја и противтерористичку заштиту. Војна полиција Војске Србије потпуно је професионална.

Јединице војне полиције намењене су за обављање извршних послова и ранга су батаљона, различите намене и организацијско-формацијске структуре. Налазе се у саставу Управе војне полиције, Копнене војске и Гарде. У саставу Копнене војске су Трећи и Пети батаљон војне полиције и Батаљон за противтерористичка дејства, који се организацијски налази у саставу Специјалне бригаде. У Гарди је 2-5. батаљон, док је под непосредном командом Управе војне полиције Батаљон специјалне намене „Кобре“ и Криминалистичко-истражна група.

Батаљон специјалне намене „Кобре“ је прва противтерористичка јединица у бившим југословенским

републикама и у региону, формирана 14. априла 1978. године као Одељење за противтерористичка дејства 282. батаљона војне полиције. Основна намена ове јединице јесте борба против различитих облика тероризма. Припадници јединице данас обављају и послове обезбеђења личности на највишим државним и војним функцијама.

Гарда је јединица Војске Србије непосредно потчињена начелнику Генералштаба Војске Србије, а намењена је за заштиту личности на највишим државним и војним функцијама, за обезбеђење виталних објеката система одбране и за војне почасте највишим страним и домаћим државним и војним званичницима. За потребе Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије, Гарда обавља и послове из делокруга рада војне полиције и задатке из домена логистичког обезбеђења.

Гарда наставља традицију српских гардијских јединица дугу скоро два

века. Прва гардијска јединица у Србији формирана је на основу наредбе књаза Милоша Обреновића. На Ђурђевдан 1830. године у Пожаревцу је постројена прва чета књажеве Гарде. Милош Обреновић, књаз Србије, обратио се старешинама да му „постасу и угледу одаберу најбоље младиће из својих нахија.“ Од прве групе младића за књажеву Гарду, коју су чинила њих седамдесет тројица, формирана је једна пешадијска чета.

Осам године касније, 12. маја 1838, оснивање Гарде озаконено је доношењем Указа кнеза Милоша. Гарда је тада први пут примила званично војно обележје, те ће тај датум бити златном срмом извезен на тробојној ленти, на врху копља гардијске заставе. Године 1883. Гарда је преформирана и преименована у Краљеву гарду. Од тог времена, до данас командант Гарде је и ађутант шефа државе.

Садашња гарда настала је преформирањем Гардијске бригаде у Гарду 30. новембра 2006. године.

Гардисти настављају са неговањем доказане војничке и људске врлине, са жељом да и у годинама које следе не изневере претке и не разочарају потомке. Гарда, као елитна јединица, на најбољи начин репрезентује Војску Србије и Републику Србију. Припадност Гарди је и част и велика обавеза. Да би неко постао припадник Гарде, он мора да прође строгу селекцију и да поседује изузетне психофизичке способности.

Централна логистичка база (ЦЛоб)

је највећа логистичка јединица Војске Србије која наставља традицију 608. позадинске базе формиране 16. новембра 1992. године, па се тај датум обележава као Дан јединице. Формацијски је ЦЛоб у саставу Управе за логистику Генералштаба ВС и представља њену извршну јединицу.

База је формирана 15. децембра 2006. године, преформирањем 608. позадинске базе и претпотчињавањем складишних капацитета 793. позадинске базе и 524. и 201. логистичке базе. Њеним формирањем обједињени су готово сви вантрупни складишни капацитети у једну логистичку јединицу. Од формирања, јединица је попуњена искључиво професионалним кадром.

Основна намена данашње Централне логистичке базе јесте да подмири најзначајније материјалне потребе свих јединица и установа у систему одбране. Од средине 2009. године надлежна је и за целокупну логистичку подршку дела јединица и установа у гарнизону Београд.

Команде и јединице Базе размештене су на целокупној територији Републике Србије, у 12 гарнизона и једном гарнизонном месту, на укупно 33 локације. Команде складишних батаљона су у Горњем Милановцу, Крагујевцу, Нишу и Београду, логистички батаљон лоцира у Београду, а сабирно-продајни центри су у Београду и Нишу. Сви батаљони размештени су на више локација, што подразумева бројне специфичности у организацији живота и рада, командовању и обуци.

Складишта Базе чувају све врсте вантрупних резерви и економских залиха Војске, које се редовно одржавају и занављају кроз благовремено издавање на утрошак и попуно утрошене количина са тржишта. Оне гарантују неопходну аутономност Војске у подмиривању материјалних потреба, као и сигурност и непрекидност снабдевања, како у рату тако и у миру.

Бригада везе (Брв) је јединица Војске Србије намењена за успостављање и одржавање стационарног система веза на целокупној територији Републике Србије и мобилне компоненте система веза на стратегијском нивоу за Министарство одбране и Војску Србије. У оквиру реформе Војске, 30. октобра 2006. године, формирана је Бригада везе у чији су састав ушле јединице 398. бригаде везе и 235. центра стационарних веза. Команда Бригаде налази се у Београду, док су потчињене јединице лоциране у гарнизонима и издвојеним објектима на целокупној територији Србије.

Дан Бригаде везе обележава се 20. септембра. Тог дана 1916. године, на предлог министра војног, престолонаследник Александар Карађорђевић одобрио је Уредбу о војном телеграфу. Том уредбом веза је издвојена из инжињерије и организована као самостални род војске. Бригада наставља традиције јединица везе Врховне команде, односно Ћенералштаба Српске војске, насталих после доношења поменуте уредбе.

Специфичност бригаде огледа се у томе да свој најважнији задатак, обезбеђење и размену информација у МО и ВС, извршава на исти начин непрекидно и у миру и у рату. Поред тога, Бригада своје задатке реализацију на целокупној територији Републике Србије.

КОПНЕНА ВОЈСКА

У оквиру реформи Војске Србије 2007. године формирана је Копнена војска (Ков), организована по узору на модерне оружане снаге у свету.

Копнена војска је најмасовнији вид Војске Србије чији су организација, састав, оружје и опрема прилагођени извођењу операција на копну и унутрашњим пловним путевима. Израђује се као

главна снага Војске Србије намењена за одбрану Републике Србије од оружаног угрожавања споља и извођење борбених и неборбених операција. Поред тога, развија способности за учешће у мултинационалним операцијама. Стога је стални задатак Копнене војске изградња оперативних и функционалних способности команди, јединица и установа за реализацију мисија и задатака.

Копнена војска у свом саставу има: Команду смештену у Нишу, Специјалну бригаду, бригаде Копнене војске, Мешовиту артиљеријску бригаду, Речну флотилу, два батаљона војне полиције, Батаљон везе, Батаљон атомско-биолошко-хемијске одбране и Техничко-ремонтни завод „Чачак“. У наредном периоду ОФС Ков ће се оптимизовати у складу са захтевима који проистичу из опремања савременим НВО, интеграционим процесима и доктринарним решењима.

Дан Копнене војске обележава се 16. новембра. Тог дана 1914. године почела је Колубарска битка, једна од најзначајнијих битака у Првом светском рату. Окосницу у извођењу борбених дејстава српске војске у току те битке чинило је једанаест пешадијских и једна коњичка дивизија, подржане са 426 артиљеријских оруђа.

Данас јединице Ков, у оперативној употреби, располажу различитим наоружањем и војном опремом, претежно домаће производње: аутоматска пушка 5,56 мм М21; аутоматски бацач граната 30 мм М93; пушкомитраљез М72; минобацачи М74 и М75;

снајперска пушка 12,7 мм ЦРНА СТРЕЛА; тенк М84/М84А; борбено-оклопно возило М86; борбено возило пешадије М80; хаубица 122 мм Д30; самоходни вишецевни лансер М77 ОГАЊ; самоходни вишецевни лансер М87 ОРКАН; топ хаубица М84 152 мм НОРА; противоклопни лансирни комплет 9К111 ФАГОТ; противоклопна вођена ракета МАЉУТКА; ручни бацач ракета 90 мм М79 ОСА; ручни бацач ракета 64 мм М80 ЗОЉА; лаки преносни ракетни систем ПВО ИГЛА; ракетни систем ПВО СТРЕЛА-10М; ракетни систем ПВО СТРЕЛА-1М; лаки преносни ракетни систем ПВО СТРЕЛА-2М итд.

Специјална бригада

Специјална бригада је елитна јединица Војске Србије, с традицијом противдиверзантских, противтерористичких, извиђачких, падобранских и ронилачких састава. Формирана је 29. септембра 2006. године, и тај дан обележава као Дан јединице. Настала је преформирањем и обједињавањем 72. специјалне бригаде, 63. падобранске бригаде, делова 82. поморског центра и Противтерористичког одреда „Кобре“. Команда бригаде је у Панчеву, а јединице су стациониране у Нишу и Панчеву.

Специјална бригада ангажује се на комплексним задацима као што су извиђање у стратегијској, оперативној и тактичкој дубини, за потребе извођења противтерористичких и противпобуњеничких дејстава; учешће у обавештајним и контраобавештајним акцијама; решавање талачких ситуација; разоружавање терористичких, одметничких и криминалних наоружаних група; учешће у блокади рејона и објеката; угушење оружане побуне; обезбеђење највиших војних и државних функционера; откривање и обележавање циљева за дејство авијације и далекометне артиљерије у тактичкој и оперативној дубини противника; спаса-

вање оборених пилота и извиђачко-диверзантских група и појединаца у позадини противника; десантирање и снабдевање из ваздуха.

БРИГАДЕ КоВ

У саставу Копнене војске налазе се четири бригаде КоВ. Команде ових бригада лоциране су у Новом Саду, Краљеву, Нишу и Врању. У саставу бригада Копнене војске налазе се пешадијске, оклопно-механизоване, артиљеријске и артиљеријско-ракетне јединица ПВО, инжињеријске и јединице везе.

Бригаде КоВ ангажују се на извршавању различитих и комплексних задатака као што су изградња и одржавање оперативних способности; припрема и ангажовање јединица и војника у обезбеђењу административне линије са Косовом и Метохијом и контроли Копнене зоне безбедности на југу Србије; припрема и ангажовање јединица за пружање помоћи цивилним властима у санацији последица природних непогода и катастрофа.

Прва бригада КоВ формирана је 31. јула 2006. године од јединица Новосадског корпуса и делова Прве оклопне бригаде и два понтонска батаљона (402. понтб и 485. понтб). Дан Прве бригаде обележава се 9. новембра. Тог дана 1918. године јединица српске војске, предвођена мајором Војиславом Бугарским, ушла је у Нови Сад, тадашњи центар политичког покрета за одвајање Срема, Баната, Бачке и Барање од Угарске и њихово присаједињење Србији.

Друга бригада КоВ формирана је 28. марта 2007. године, од делова 252. оклопне бригаде, 20. и 37. моторизоване бригаде, 305. инжињеријске бригаде и 401. артиљеријско-ракетне бригаде ПВО. У њен састав ушли су и делови 228. батаљона везе, 24. батаљона за специјална дејства, и 524. логистичке базе Генералштаба ВС. Дан Друге бригаде КоВ обележава се 12. јула. Тог дана 1805. године Ђорђе Петровић Карађорђе, вођа Првог српског устанка, са 6.000 устаника, кнезовима и тадашњим највиђенијим српским војводама извојевао је победу над Турцима у ослобођењу Карановца, данашњег Краљева са околином.

Трећа бригада КоВ формирана је током организацијско-мобилизацијских промена у Војсци Србије, 4. јуна 2007. године, највећим делом од људства и средстава јединица лоцираних на простору југоисточне Србије. У њен састав ушли су делови 211. оклопне бригаде, 21. наставног центра извиђачких јединица, 4, 125. и 549. моторизоване бригаде, 9. пешадијске бригаде, 52. мешовите артиљеријске бригаде и 52. артиљеријско-ракетне бригаде ПВО, 352. инжињеријског пука, 201. логистичке базе и Војномедицинског центра. Многи од ових састава имали су дугу и богату традицију и завидно борбено и мирнодопско искуство. Дан Треће бригаде КоВ обележава се 7. октобра. Тог дана је у Првом балканском рату 2. пешадијски пук „Књаз Михаило“ позива моравске дивизије кренуо у рат, а у Другом балканском рату, у Брегалничкој бици, због енергичности, силине и непробојности одбране, противник му даје епитет „гвоздени“.

Четврта бригада КоВ формирана је 30. јуна 2007. године од 78. и делова 549. моторизоване бригаде и 52. мешовите артиљеријске бригаде. Јединица наставља традиције Првог пешадијског пука „Књаз Милош Велики“, који је био смештен у касарни у Врању. Дан Четврте бригаде КоВ обележава се 31. јануара на дан ослобођења Врања од Турака, а то је и Дан Првог пешадијског пука „Књаз Милош Велики“.

Мешовита артиљеријска бригада

Артиљерија је један од родова са најдужом традицијом у свету, па и у Србији. Њен развој у Србији почиње формирањем Артиљеријске школе и Тополивнице у Крагујевцу и мањих артиљеријских јединица. Пратећи развој оружаних снага тадашњих европских армија, српска војска убрзо устројава у свакој дивизији по један артиљеријски пук.

У склопу организацијских промена у Војсци Србије, 4. јуна 2007. године формирана је Мешовита артиљеријска бригада (мабр). Команда и јединице Мешовите артиљеријске бригаде распоређени су у Нишу.

Дан Мешовите артиљеријске бригаде обележава се 14. септембра. Тог дана 1918. године почела је артиљеријска припрема пробоја Солунског фронта, која је трајала до почетка пробоја 15. септембра у 05.30 часова. Око 2.000 артиљеријских цеви оглас-

ило је почетак дуго очекиваног напада савезничких армија на Солунском фронту.

Речна флотила

Речна флотила Копнене војске намењена је за дејства на унутрашњим пловним путевима. Команда Речне флотиле налази се у Новом Саду, а јединице су стациониране у Новом Саду, Београду и Шапцу.

Задаци Речне флотиле су оспособљавање и увежбавање команде, потчињених јединица и припадника флотиле за извршавање наменских задатака; изградња и одржавање оперативних способности за извршавање задатака из све три мисије Војске Србије; контрола унутрашњих пловних путева и обезбеђење маневра јединицама КоВ.

Речна флотила је преформирана у јединицу ранга бригаде 2. октобра 2008. године, када су у њен састав ушле и понтонирске јединице. Дан јединице обележава се 6. августа. На тај дан 1915. године, на Сави код београдске Чукарице, поринут је први српски ратни брод „Јадар“, чиме је званично почело формирање српске речне флотиле.

У складу са наменом, Речна флотила има специфичну борбену технику и наоружање које чине: два речна миноловца, десантно јуришни чамец, брод посебне намене „Козара“, речни патролни чамац, речна станица за размаг-

етисање бродова „Шабаци“, чамац моторни патролни и мостовни парк.

ВАЗДУХОПЛОВСТВО И ПРОТИВВАЗДУХОПЛОВНА ОДБРАНА

Ваздухопловство и противваздухопловна одбрана (ВиПВО) је вид Војске који обједињава родове и службе чији су организација, састав, оружје и опрема прилагођени за извођење борбених дејстава по циљевима у ваздушном простору и на земљи

Команде, јединице и установе ВиПВО организоване су на професионалној основи. У састав ВиПВО улазе ваздухопловне и противваздухопловне јединице Војске Србије, подељене на авијацијске базе, ракетне јединице, јединице везе и електронског извиђања и инжењеријске јединице.

Идеја о увођењу ваздухоплова у српске оружане снаге први пут се појавила у 19. веку, планирана је за 1893. годину, али је због спорости у припреми реализована 1912. године. Тиме је Краљевина Србија ушла у првих петнаест земаља у свету које су увеле ваздухоплове у наоружање и створиле ратно ваздухопловство, а и у првих пет земаља које су употребљавале ваздухоплов у ратним дејствима.

но је у ваздухопловство Краљевине СХС.

Ваздухопловство Србије поново се формира 2006. године, распуштањем државне заједнице Србија и Црна Гора од делова РВ и ПВО Војске Србије и Црне Горе који су се налазили на територији Републике Србије. На почетку свог постојања, ВиПВО Војске Србије пролази кроз процес трансформације, упркос великим материјалним и финансијским тешкоћама.

Организацијску структуру ВиПВО данас чине: Команда ВиПВО, 210. батаљон везе (210. бв), 333. инжењеријски батаљон (333. инжб), 204. авијацијска база (204. аб), 98. авијацијска база (98. аб), 250. ракетна бригада ПВО (250. рбр ПВО), 126. центар ваздушног осматрања, јављања и навођења (126.

Ваздухопловна команда, прва ваздухопловна јединица српске војске, формирана је у Нишу 24. децембра 1912. године. У саставу је имала: Аеропланску ескадрилу (одељење), Балонско одељење, Голубију пошту и Водоничну централу. Дан авијације слави се 2. августа, на дан светог Илије Громовника, који је уједно и слава Ваздухопловства. Током Првог светског рата, припадници српске артиљерије оборили су аустријски авион изнад Крагујевца 30. септембра 1915. године, па је тај датум краљ Александар I указом одредио за Дан противавионске артиљерије. После стварања нове државе српско ваздухопловство преименова-

цВОЈИН), Одељење за контролу и заштиту ваздушног простора у Агенцији за контролу летења Србије д.о.о., Институт за ваздухопловну медицину (ИВМ), Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“ (ВЗ „Мома Станојловић“) и Музеј Југословенског ратног ваздухопловства (Музеј ЈРВ).

Авијацијске базе

Авијацијске базе ВиПВО су здружене тактичке ваздухопловне јединице чију основну организацијску структуру чине модуларне јединице ранга ескадрила, батаљон – дивизион. У саставу ВиПВО налазе се две авијацијске базе, чије су команде и јединице размештене на аеродромима Батајница (204. аб), Лађевици и Ниш (98. аб). Поред авијацијских и хеликоптерских ескадрила, авијацијске базе у свом саставу располажу јединицама за ваздухопловнотехничко и техничко одржавање, које су намењене за опслуживање авиона и хеликоптера у првом и другом степену. За логистичко обезбеђење јединица које базирају на аеродромима и придодатих јединица намењени су батаљони за обезбеђење аеродрома. Артиљеријско-ракетне јединице ПВО реализују непосредну противваздухопловну одбрану аеродрома.

У авијацијским базама реализује се обука: пилота, студената пилота (у 204. аб), војника и припадника ваздухопловнотехничке службе.

Наоружање авијацијских база чине авиони домаће и совјетске (руске) производње. Ловачку авијацију чине руски авиони МиГ-29 бис и МиГ-21 бис, који врше улогу пресретача. Јуришну ловачко-бомбардерску авијацију чине авиони домаће производње Ј-22 орао и Г-4 супергалеб произведени у бившој СФРЈ. Транспортну авијацију сачињавају руски авиони антонов Ан-2, антонов Ан-26 и јаковљев Јак-40. Ваздушно извиђање врши се авионима МиГ-21М и ИЈ-22 орао (визуелно извиђање и аеро-фото снимање). Хеликоптерске јединице састављене су од хеликоптера типа СА-342 газела, лицензно произвођених у фабрици „СОКО“, у бившој СФРЈ, руских Ми-24 топовњача, Ми-8 и Ми-17, који су намењени за транспорт, извиђање и лаку ватрену подршку.

Пилоти Војске су показали своју храброст и патриотизам и током дејстава 1999. године, када су полетали у сусрет много надмоћнијем непријатељу, бранећи животима слободу свог неба.

250. ракетна бригада противваздухопловне одбране

250. ракетна бригада противваздухопловне одбране је здружена тактичка јединица чију основну организацијску структуру чине модуларне јединице ранга дивизиона ПВО. Команда 2-50. ракетне бригаде ПВО смештена је у касарни „Бањица“ у Београду, док су јединице размештене на девет локација.

Прва јединица наоружана ракетним системом ПВО (СА-75 „Двина“) у бившој Југославији био је 250. ракетни пук ПВО. Ракетни пук је формиран 24. новембра 1962. године са задатком одбране Београда и шире околине. У знак сећања на формирање прве ракетне јединице, овај датум узет је за Дан 250. рбр ПВО. Увођењем у употребу ракетног система С-125 НЕВА и формирањем нових дивизиона 1980. године, јединица прераста у ранг бригаде. За поднете жртве и допринос у одбрани земље од НАТО агресије 1999. године, бригада је одликована орденом Народног хероја – највећим ратним признањем, а 2004. године Граматом патријарха Павла. Током 2004. године у састав бригаде улази људство и техника расформираног 45-0. ракетног пука ПВО из Краљева.

У оквиру реформе система одбране 26. априла 2007. године бригада је преформирана и тада, поред постојећих јединица наоружаних ракетним системом С-125 НЕВА, у састав бригаде улазе јединице наоружане системом 2К12М КУБ-М у Нишу, Новом Саду и Крагујевцу у које су две године раније интегрисани делови расформираног 60. самоходног ракетног пука ПВО у Даниловграду. Наслеђујући традиције свих ракетних јединица ПВО, ова бригада чува успомену на двадесет осам припадника који су погинули у одбрани земље 1999. године.

250. рбр ПВО намењена је за противваздухопловну одбрану широк рејона градова и јединица Војске Србије од извиђања и дејстава противника из ваздушног простора. Оспособљена је за извршавање борбених задатака самостално и у садејству са осталим јединицама ПВО (ловачка авијација и јединице ВОЈ).

126. центар ВОЈИН

Намењен је да обезбеђује стални увид у ситуацију у ваздушном простору

и обезбеђује информације систему командовања у ПВО и ствара услове за употребу снага за ПВО, а осталим структурама обезбеђује информације за противваздухопловну борбу и противваздухопловну заштиту.

После распада СФРЈ, од постојећа три пука ВОЈИН је 12. октобра 1992. године формирана 126. бригада ВОЈИН. Током борбених дејстава 1999. године, јединица је свих 78 дана успешно обављала свој наменски задатак. За испољену изузетну храброст и остварене резултате у одбрани отаџбине током борбених дејстава 1999. године, јединица је одликована орденом Народног хероја.

Дан 126. центра ВОЈИН обележава се 18. јуна. Тог дана 1915. године српска Врховна команда издала је наређење да се о форме сталне осматрачке сигналне станице, ради означавања правца лета непријатељевих авиона. На основу тога, само у тадашњој Трећој армији формирано је више станица на рејонима Дринске, Тимочке и Комбиноване дивизије.

Зона одговорности јединице је комплетан ваздушни простор изнад Републике Србије. Податке о ситуацији у ваздушном простору дистрибуира свим корисницима у систему одбране. Специфичности јединице су велики број малих издвојених борбених састава и сарадња са Агенцијом за контролу летења. Команда Центра налази се у Београду.

Институт за ваздухопловну медицину

У саставу ВиПВО значајно место заузима Институт за ваздухопловну медицину (ИВМ) као специјализована здравствена и образовна институција одговорна за развој ваздухопловне медицине у свим њеним видовима, школовање кадрова у области ваздухопловне медицине, здравствену селекцију војних и цивилних летача и падобранца и организацију и спровођење специфичних мера превентивне медицинске заштите, примарне и секундарне здравствене заштите у јединицама ваздухопловства Војске Србије.

При команди Ратног ваздухопловства је у пролеће 1945. године формирана прва санитарска служба ЈРВ, а 11. новембра 1945. године у Земуну је формиран Ваздухопловномедицински институт (ВМИ). Нагли развој ваздухопловства условио је да 1947. године Институт постане својеврсна научна установа, јер почиње са истраживањима из области ваздухопловне медицине.

У току борбених дејстава 1999. године, у више наврата бомбардован је аеродром Батајница. У једном од тих бомбардовања оштећена је зграда ВМ-И, што је захтевало измештање Института у нове просторе. Ваздухопловномедицински институт се измешта у Војномедицинску академију, када долази и до његове реорганизације и промене назива у Институт за ваздухопловну медицину (ИВМ).

ИВМ у свом раду користи услуге различитих сектора ВМА, чиме је његов рад рационализован, осавремењен у погледу дијагностике и селекције пилота, падобранца и другог летачког и нелетачког особља, а у саставу Кабинета за барометарску депресију ради и једномесна хипербарична комора.

КОМАНДА ЗА ОБУКУ

Команда за обуку је оперативни састав Војске Србије у миру намењен за индивидуалну обуку војника на добровољном служењу војног рока, кандидата за професионалне војнике и припаднике активне резерве; обуку кандидата за подофицире; усавршавање кадра и колективну обуку територијалних јединица

Формирана је 23. априла 2007. године од делова јединица Оперативних снага, Коопнених снага и Ваздухопловства и противваздухопловне одбране. На тај начин извршено је обједињавање територијалних центара за основну обуку и центара за стручно-специјалистичку обуку видова, родова и служби. Поред центара за обуку, у саставу Команде за обуку су и полигони за обуку и стрелишта. Команда за обуку лоцирана је у Београду.

У саставу Команде за обуку, у миру, су: Команда, Командни батаљон, центри за индивидуалну обуку, центри за обуку КоВ, ВиПВО, логистике, везе и инфор-

матике, Центар за усавршавање кадрова АБХО, Центар за обуку и усавршавање подофицира, Интервидовски полигон „Пасуљанске ливаде“ и команде за развој територијалних бригада.

Команда за обуку реализује индивидуалну обуку војника на добровољном служењу војног рока, кандидата за професионалне војнике и припаднике активне и пасивне резерве и обуку кандидата за подофицире.

У процесу оспособљавања војници најпре завршавају основну, а потом специјалистичку обуку, зависно од рода, службе и специјалности. Након тога, бригада до краја војног рока организују заједничку обуку на нивоу одељења, водова и чета, пошто у тактичке јединице долазе војници већ оспособљени за основне војничке дужности. Обука на тактичком нивоу обухвата: индивидуалну обуку, обуку послуга, посада, тимова, обуку команди и колективну обуку јединица.

Команде видова одговорне су за припрему јединица вида за употребу и управљање системом колективне обуке и за обученост потчињених јединица и команди.

Обуку на тактичком нивоу реализују: команде и јединице тактичког нивоа, центри за основну и центри за специјалистичку обуку, Центар за обуку и усавршавање подофицира, Центар за мировне операције, центар за обуку путем симулација и интервидовски полигон.

У центрима за обуку организује се и изводи општа војна обука и војностручно оспособљавање припадника Војске Србије свих структура, од војника до официра, као и припадника других снага одбране, а постоји и могућност обуке припадника страних армија.

ЉУДСКИ РЕСУРСИ

У оквиру реализације припрема за одбрану, упркос неспорној улози технолошког фактора у овој области, људски фактор и даље представља најзначајнији ресурс система одбране Републике Србије

Управљање кадром

Имајући у виду приоритетан значај људских ресурса за одбрану, у Министарству одбране улажу се стални напори да се развије систем управљања људским ресурсима који омогућава ефикасну селекцију кадра, праћење и развој каријере, правилну структуру по годинама живота и чинovima, развој структуре људских ресурса у складу са пројектованим мисијама и задацима и оспособљавање људства за наставак каријере ван Војске.

Такође, предузимају се мере да се рад у оквиру војне делатности учини привлачним за квалитетан кадар, пре свега кроз реформу законодавства, система школовања и усавршавања кадра, значајније побољшање животног стандарда припадника Војске, објективно вредновање резултата рада и развој каријере у складу с тим.

Након доношења и ступања на снагу Закона о одбрани и Закона о Војсци стекли су се услови за побољшање функционисања система одбране у целини, као и подсистема управљања људским ресурсима. Доношењем већег броја уредби, правилника и одлука побољшан је материјални статус и стандард запослених, што је допринело већем интересовању за рад у МО и Војсци Србије.

Предузимањем корака с циљем смањења броја лица у систему одбране и достизања потребне структуре кадра у складу са потребама, створено је релативно повољно окружење на основу којег се може приступити средњорочном и дугорочном планирању људских ресурса, заснованом на савременим научним принципима.

Основна визија управљања људским ресурсима у систему одбране јесте креирање и спровођење одрживе политике, засноване на реалним ресурсима и прилагођене потребама система одбране. Спровођењем такве политике обезбедиће се задовољавање потреба система одбране за квалитетним кад-

ром, који реализацијом задатака унутар система одбране реализују и своје личне циљеве. Другим речима, остваривање принципа „прави човек на правом месту“ може се постићи не само правилним избором, вођењем и сталним усавршавањем кадра већ и одговарајућом подршком сваком запосленом у систему одбране.

Систем управљања људским ресурсима који се тренутно развија у МО и ВС усмерен је на достизање циљева једнаких могућности, предвидиве каријере, пружања подршке породицама професионалних припадника у свакодневном животу и припреме професионалних припадника МО и ВС за живот у грађанству након престанка професионалне службе. Министарство одбране израдило је Програм управљања кадром који дугорочно дефинише правце развоја у кадровској области. У складу са опредељењима за професионализацију, овим програмом дати су оквири „предвидиве каријере“ у функцији квалитетног вођења кадра. Извршено је рангирање свих запослених у систему одбране према усвојеним *Критеријумима за рангирање професионалних војника, којима се обезбеђује јасно дефинисање и разграничење перспективног од неперспективног кадра.*

Професионални припадници Војске Србије и Министарства одбране Републике Србије су професионална војна лица и цивилна лица на служби у Војсци Србије. Професионална војна лица су официри, подофицири и професионални војници. Цивилна лица су војни службеници и војни намештеници.

Од укупног броја професионалних припадника МО и ВС, 19,23% чине оф-

ицири, 22,78% чине подофицири, 2-2,98% чине војници по уговору и 35,03% чине цивилна лица. У структури Војске Србије, заступљеност по категоријама кадра је следећа: официри 18,81%, подофицири 29,43%, професионални војници 34,19% и цивилна лица 17,56%, што је приближно начелној кадровској структури ВС за 2010. годину дефинисаној Стратегијским прегледом одбране (15% официри, 25% подофицири, 45% војници и 15% ЦЛ).

Структура официра по чинovima у систему одбране је следећа: потпоручника 6,76%, поручника 15,4%, капетана 22,81%, мајора 23,99%, потпуковника 21,87%, пуковника 8,55% и генерала 0,59%. Важно је истаћи да је проценат нижих официра (потпоручник – капетан) подигнут на 44,97%, што је повећање од 5,97% у односу на 2007. годину.

У Министарству одбране и Војсци Србије заступљене су 6.142 жене: 29 официра, 29 подофицира, 531 професионални војник и 5.553 војних службеника односно војних намештеника, што је 18% од укупног броја професионалних припадника МО и ВС.

С циљем пружања помоћи лицима којима престаје професионална војна служба, у организацији Дирекције за промену каријере обуку за промену каријере, односно оспособљавање за обављање неке делатности у грађанству, завршило је укупно 1.569 лица.

Служење у резервном саставу уређено је Законом о војној, радној и материјалној обавези, који је донет 2009. године. Резервни састав обухвата: резервни састав Војске Србије;

резервни састав цивилне заштите и других снага одбране; нераспоређене војне обвезнике. Резервни састав Војске Србије дели се на активну резерву и пасивну резерву.

Школовање и усавршавање

Традиција војног школства у Србији, дуга 160 година, тесно је повезана са процесом стварања модерне српске државе и њене војске у 19. веку. Ратови српског народа за ослобођење од отоманске власти омогућили су обнављање српске државе, а један од њених темеља била је управо војска. Она је на својим леђима изнела главни терет ратова, у исто време се и сама стварала и развијала, а у обновљеној држави активно је учествовала у изградњи државних институција.

Систем војног образовања Републике Србије успешно обезбеђује пројектоване потребе система одбране Републике Србије за кадром одговарајућег профила. То је ефикасан и рационалан систем усклађен са стандардима и принципима образовања професионалних војних лица земаља учесница Програма „Партнерство за мир“ и захтевима заједничке европске зоне високог образовања односно стандардима и принципима *Болоњске декларације*.

Основни извор попуне официрским кадром је школовање у Војној академији, а од школске 2009/10. године, када је почела са радом Висока школа

ВМА, и у Војномедицинској академији. Војна академија и Војномедицинска академија завршиле су процес акредитације као високе школе академских студија и акредитовале су студијске програме, а у току је процес акредитације интегрисаног Универзитета одбране и студијских програма за трећи ниво образовања (докторске студије). Наредна етапа реформе високог војног образовања укључује формирање војног универзитета.

Допунски извор попуне официрским кадром је школовање у цивилним високошколским установама, уз додатно оспособљавање за обављање одређених дужности у Министарству одбране и Војсци Србије.

Новим концептом обуке и професионалног развоја подофицира, подофицирски кадар се оспособљава у центрима за обуку. Кандидати за Основни курс за подофицире су професионални војници у чину десетара, са завршеним основним курсом за лидере, или цивили који се по конкурс јаве на обуку за подофицире.

Припадници МО и ВС упућују се и на школовање и усавршавање у престижне војне високошколске установе у иностранству, а све већи број припадника страних оружаних снага школује се и усавршава у систему војног образовања Републике Србије, на свим нивоима школовања.

У складу са одредбама *Конвенције о поштовању људских права и равноправности полова* и искуствима већине европских држава, од школске 2007/08. године женама је омогућено школовање у Војној академији, а од

почетка рада Високе школе ВМА жене могу равноправно да конкуришу за пријем на школовање и у ову војношколску установу.

Војна академија

У јануару 1850. године Илија Гарашанин проследио је Државном савету предлог пројекта о трансформације Тополивнице у официрску школу, одн-

осно предлог за оснивање Артиљеријске школе. Државни савет усвојио је овај предлог, а кнез Александар Карађорђевић Указом о устројенију артиљеријске школе, од 18. марта 1850. године, одобрио је њено формирање. Данас се 18. март слави као Дан Војне академије и Дан војног школовања.

Школовање у Војној академији пројектовано је као интегрисан систем студијских програма, војне обуке и војно-стручног усавршавања старешинског кадра на свим нивоима и у свим областима. Поред школовања кадра за потребе система одбране Републике Србије, у Војној академији школују се и припадници оружаних снага других држава.

Стручно усавршавање током каријере представља важан сегмент образовне делатности у Војној академији. Овај концепт обухвата четири нивоа усавршавања: основни командно-штабни курс, командно-штабно усавршавање, генералштабно усавршавање и високе студије безбедности и одбране. У Војној академији реализује се и школовање за резервне официре.

Војномедицинска академија (ВМА)

Традиција Војномедицинске академије ВМА сеже до прве половине 19. века када је, Указом кнеза Александра

Карађорђевића, 2. марта 1844. године основана „прва централна војна болница“. Тај се датум данас слави као Дан ВМА. Изградњом нове зграде 1909. године, добијена је најмодернија здравствена установа на Балкану са 400 болесничких постеља. Шест лекара војне болнице учествовало је у формирању Медицинског факултета у Београду. Болница је преименована у Главну војну болницу Краљевине Југославије, а од 1950. године носи назив Војномедицинска академија. Од тада до данас ВМА је водећа војноздравствена, научноистраживачка установа и центар за постдипломско школовање у земљи. Генерације врхунских медицинских радника уграђивале су своје знање, труд и ентузијазам у развој ВМА тако да је данас она једна од најугледнијих установа у региону.

ВМА је здравствена, образовна и научна институција у Министарству одбране а од 2007. године је са 40% капацитета интегрисана и у систем јавног здравства Републике Србије. Систем ВМА организован је у 27 клиника, 17 института, дијагностичко-поликлинички центар са савремено опремљеним Центром за дневну хирургију и Амбулантом за дијаспору. У ВМА постоји Центар хитне помоћи, Центар за контролу тровања и Центар за трансплантацију органа и костне сржи. Формирано је и Одељење за здравствену негу, Одељење за превенцију болничких инфекција, Центар за клиничку фармакологију. Сектор за школовање и научноистраживачки рад носилац је образовног и научноистраживачког процеса, као и публицистичке делатности. Сектор превентивне медицине има посебан значај са војног и општедруштвеног аспекта. Све то подржава Сектор за логику који брине

о свим материјално-техничким аспектима функционисања ВМА. Институт за фармацију ВМА омогућава санитарско снабдевање лековима, реагенсима, дијагностикумима, а представља и малу фабрику лекова и осталих препарата.

ВМА има око 3.000 запослених, од тога 470 лекара, 40 стоматолога, 1.400 медицинских техничара, 36 фармацеута, велики број молекуларних биолога и осталих стручњака. У овој високо стручној медицинској установи терцијерног типа примењују се савремене дијагностичке (мултислајсни скенер и магнетна резонанца) и терапијске процедуре (неурорадиолошке, ендоскопске, кардиолошке и гастроентеролошке, ендоваскуларне технике, извођење компликованих хируршких захвата и лечење свих интернистичких обољења).

Припадници ВМА учествују у мултинационалним операцијама уз претходну заједничку обуку са колегама из земаља које су наши стратешки партнери, као што су припадници санитарске службе Краљевине Норвешке. До сада је више припадника ВМА учествовало у мисијама УН у Конгу, а од 23. јуна 2009. године учествују и у раду санитарских тимова Војске Србије ангажованих у мировним мисијама УН у Чаду и Централноафричкој Републици.

У Војномедицинској академији школују се војни и цивилни медицински кадрови свих профила, а у настави и образовању учествује 120 професора и доцента, 237 доктора и 97 магистара медицинских наука.

Оснивањем високе школе интегрисаних студија медицине створени су предуслови за школовање војних лекара. Медицински факултет ВМА од 2010. године постаје саставни део новоформираног Универзитета одбране Србије.

Војна гимназија

Од оснивања давне 1970. године Војна гимназија представља елитну образовну установу, не само по изванредним успесима, постигнутим у школовању многих генерација будућих војних старешина, већ и по незаобилазној васпитно-образовној улози коју та школа никада није занемарила. Та улога остала је у аманет још од времена када се називала Гимназија краља Александра. Војна гимназија одшколовала је више од 6.000 ученика, од којих су неки достигали највише руководеће и командне дужности у систему одбране Републике Србије и земаља у региону.

Војна гимназија је школа интернатског типа а налази се у Београду. Школска зграда је задужбина краља Александра Првог Карађорђевића саграђена 1933. године. У тој импозантној грађевини реализује се настава у кабинетима, лабораторијама, учионицама и салама, као и културно-забавне активности. Наставнички кадар је искусан, привржен школи и укључен у све активности ученика у интернату.

Задаци Војне гимназије су образовање и васпитање ученика, развој свестране младе личности уз изражене психофизичке способности и подизање мотивације за војни позив. Ученици Војне гимназије стичу опште образовање за наставак школовања у Војној академији. Наставни план и програм усклађен је са наставним планом и програмом гимназије општег смера у систему средњег образовања Републике Србије. Поред стицања општих знања неопходних за наставак школовања на Војној академији, стална пажња посвећује се одржавању мотивационог прага ученика за војну професију.

Обука

Обука у Војсци Србије је плански и организован процес стицања знања, вештина, навика и развијања психофизичких и интелектуалних способности и моралних својстава личности, којима се појединци, јединице, команде и организационе јединице Генералштаба Војске Србије обучавају за извршавање индивидуалних и колективних задатака на безбедан начин, у миру, ратном и ванредном стању.

Циљ обуке је достизање постављених стандарда индивидуалне и колективне обучености појединаца, команди, јединица и установа, односно изградња способности за извршавање додељених мисија и задатака.

Према врсти субјеката обучавања, обука може бити: индивидуална; обука послуга, посада и тимова; колективна и обука команди.

У Војсци Србије примениће се нови модел обуке јединица професионалног састава, чиме ће престати обука рочне војске. Нови модел обуке професионалне војске захтеваће успостављање и развој модела обуке војника на добровољном служењу војног рока, формирање и успостављање активне резерве, обука резервног састава и рат-

них јединица и стварање услова и отпочињање обуке новоуспостављених команди за развој снага за подршку.

Достизање интероперабилности са страним партнерима омогућиће Војсци Србије примену заједничких процедура и поступака у обуци, вежбама и операцијама. Усвајањем стандарда као основног средства за достизање интероперабилности обезбедиће ВС компатибилност и заменивост са чланицама НАТО и другим партнерским земљама.

МАТЕРИЈАЛНИ РЕСУРСИ

Материјални ресурси обухватају природне, привредне, финансијске, информационе и остале потенцијале Републике Србије који се ангажују за потребе одбране.

Најзначајнији материјални ресурси за потребе одбране су финансијска средства, наоружање и војна опрема, војна инфраструктура и капацитети за производњу наоружања и војне опреме.

Политика планирања материјалних ресурса за потребе одбране спроводи се уз поштовање принципа реалности и транспарентности у обрачунавању и трошењу одобрених средстава. Реализацијом процеса управљања материјалним ресурсима обухваћени су и програми који доприносе јачању интероперабилности са оружаним снагама земаља чланица програма „Партнерство за мир“ и Северноатлантског савеза.

Логистичка подршка Војске Србије

Логистика у Војсци Србије представља посебан подсистем војне организације помоћу којег се усклађеним односом, организацијом и ангажовањем логистичких капацитета реализује њен основни задатак, дефинисан као логистичка подршка у извршавању мисија и задатака Војске у свим условима и облицима њене употребе.

Извори логистичке подршке су производња, материјалне резерве, ремонт, оправка и регенерација, увоз, саобраћајни, транспортни и здравствени ресурси и инфраструктура Републике Србије.

Принципи на којима се заснива логистика Војске Србије су: интегралност, територијалност, отвореност система, прилагодљивост, непрекидност, потпуност и мобилност, с циљем обезбеђења ефективне и економичне логистичке подршке.

Применом основних принципа тежи се успостављању функционалне логистичке структуре и њеном повезивању и

ослањању на одговарајуће државне и привредне капацитете, чиме се, према реалним могућностима, на оптималан начин обезбеђује подршка Војске у реализацији циљева и задатака.

Логистичка организација изграђује се на функционалном принципу. Органи логистике чине окосницу логистичке организације, а обухватају командне, управне и извршне органе, који се уграђују у организациону структуру Војске по нивоима командовања. Извршни органи су логистичке јединице од одељења до батаљона, ремонтни заводи, Завод за превентивну медицинску заштиту и Централна логистичка база.

Логистичка подршка Војске Србије обухвата техничку, интендантску, санитарску, ветеринарску, саобраћајну и грађевинску подршку, којима се остварују функције снабдевања, одржавања, транспорта, здравства, инфраструктуре и општих логистичких делатности.

Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“

Формирањем Аеропланске ескадре 1916. године на Крфу, формирана је и прва српска Аеропланска радионица, која је у својој историји више пута мењала базу и име. Након паузе у раду после завршетка Другог светског рата 1944. године прва Аеропланска радионица поново почиње са радом. Формира се Ваздухопловнотехнички ремонтни завод „Јастреб“, који ремонтује ваздухоплове и ваздухопловну опрему, а 1952. године формира се Ваздухопловнотехнички ремонтни завод „Мома Станојловић“, који ремонтује ваздухопловне моторе. Спајањем два завода формиран је Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“. Он под тим именом

успешно послује од 1976. све до 1999. године, када му је интервенцијом НАТО пословање успорено и нанета велика материјална штета. У протеклих 11 година Завод је успео да обнови већи део својих капацитета и настави са радом. Данас ради на обнављању инфраструктуре, интеграцији и модернизацији. Поред за потребе ВС, Завод је радио и ради за цивилни сектор и стране наручиоце.

Широк спектар делатности којима се бави Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“ обухвата: ремонт, производњу и услуге. У свом програму ремонтује надзвучне летелице: МиГ-21 и МиГ-29; млазне авионе: *супергалеб*, *галеб* и *орав*; транспортне авионе Ан-26, Ан-2; клипни авион утва-75; лаке хеликоптере *газела* и *Ми-2*; транспортни хеликоптер *Ми-8*.

ТРЗ Крагујевац основан је 21. октобра 1950. године као главна артиљеријска радионица за оправку муниције под називом Војна радионица бр. 515. ТРЗ Крагујевац наставља традицију погона Лабораторијум који је био у саставу Тополивнице. Тополивница је основана у Београду 1848. године, а потом измеш-

тена у Крагујевац, да би касније постала Војнотехнички завод, највећа војна фабрика на Балкану (уништена током Другог светског рата). У годинама после Другог светског рата обнавља се Војнотехнички завод у Крагујевцу, а већ 1944. године и пиротехничка делатност. Завод је поново оштећен током борбених дејстава 1999. године.

Завод је пројектован и изграђен наменски за одржавање свих врста и калибра муниције и минскоексплозивних средстава – убојних средстава (УБС) из надлежности Копнене војске (КовВ): стрељачке муниције, минобацачких мина и мина за ручне бацаче, ручних бомби, муниције за бестрајна оруђа, артиљериј-

ске муниције земаљске и противваздухопловне артиљерије, тенковске муниције, противпешадијских и противтенковских мина, тротилских метака и муниције помоћне намене (опитне, школске, вежбове и сл.).

Технички ремонтни завод Чачак је установа Војске Србије чија је основна делатност техничко одржавање и генерални ремонт средстава борбене технике, укључујући и одговарајуће припадајуће системе, агрегате и уређаје. На основу развијене технологије ремонта, расположивих капацитета и вишегодишњег искуства у овој области технике, Завод је оспособљен за извођење успешног ремонта борбених средстава: гусеничара и точкаша, артиљеријског, ракетног и пешадијског наоружања, средстава везе, оптичких и оптоелектронских средстава, енергетских средстава и ракетне технике. Своје развијене капацитете Завод ангажује и у пружању услуга за потребе цивилног сектора.

Опремање и модернизација Војске Србије

Опремање наоружањем и војном опремом реализује се кроз истраживање, развој и набавку нових средстава и система, као и модернизацију постојећих перспективних борбених система. У процесу опремања наоружањем и војном опремом преваходно се користе научно-

истраживачки и производни капацитети Србије, у складу са технолошким могућностима и економском оправданошћу.

При набавци средстава из увоза предност се даје заједничким пројектима са страним партнерима, првенствено оним који укључују трансфер технологија и упошљавање привредних капацитета у Републици Србији.

Одређену су бројни приоритети у овој области од којих су најзначајнији: опремање телекомуникационом и информатичком опремом за интегрисани систем веза, развој и опремање Центра за контролу суверенитета ваздушног простора; опремање осматрачким радарима 3D и рачунарском мрежом за обраду података радарских станица и опремање јединица Копнене војске по моделу М21, затим опремање вишенаменским борбеним авионима и школским авионом за почетну обуку *ласџа*, савременим извиђачким средствима, ракетним системом противваздухопловне одбране средњег домета, оклопним борбеним возилима точкашима, опремање тренажерима и симулаторима сложених борбених система, опремање транспортним авионима и транспортним хеликоптерима, набавка беспилотних летелица за потребе извиђачких јединица и опремање јединица за учешће у мултинационалним операцијама.

Модернизацијом наоружања и војне опреме обухваћени су перспективни системи и средства. Реализује се у домаћим научноистраживачким установама и производним капацитетима.

Приоритети у области модернизације су модернизација тенкова, борбених возила и самоходних артиљеријских оруђа, модернизација хеликоптера и авиона, модернизација радара и ракетних система ПВО и модернизација бродских оружних система.

Војна инфраструктура

Инфраструктура одбране обухвата комплексе и објекте које користе Министарство одбране и Војска Србије, стамбене објекте и друге објекте од значаја за одбрану. У квантитативном смислу, односно по расположивом обиму и површини простора и објеката, инфраструктура система одбране премашује потребе Министарства одбране и Војске Србије. Међутим, у квалитативном смислу, када је реч о стању инфраструктуре, оно не задовољава тренутне потребе Министарства одбране и Војске Србије. Ради побољшања стања војне инфраструктуре, израђен је „Мастер план“ отуђења, а Влада Републике Србије донела је закључке у вези са отуђењем одређених војних комплекса.

У области инфраструктуре, у наредном периоду планирају се активности прилагођавања постојећих перспективних војних комплекса и објеката садашњим потребама система одбране, након трајног решавања питања размештаја организационих целина Министарства одбране и Војске Србије. За ту сврху биће израђени неопходни просторни и урбанистички планови за перспективне гарнизоне, са ослонцем на постојеће комплексе, уз максималну рационализацију размештаја јединица и ангажовања простора. Планира се трансформисање перспективних касарни у војне базе и размештај Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије на једну локацију.

ОДБРАМБЕНА ИНДУСТРИЈА

Одбрамбена индустрија у функцији развоја нових технологија под контролом система безбедности прати и подстиче нове технологије у цивилном сектору које су значајне за производњу наоружања и војне опреме, и има респективан потенцијал и виталност.

Одбрамбену индустрију Републике Србије чине предузећа која производе и финализују средства наоружања и војне опреме, кооперантско-услужна предузећа, научне установе, институти и лабораторије. Садашњи комплекс одбрамбене индустрије чини 11 специјализованих предузећа, са око 11.000 запослених. Поред тога, одбрамбена индустрија обухвата и 27 предузећа која поседују појединачне капацитете за производњу наоружања и војне опреме, која као допунски капацитет из области металургије, прераде метала, машиноградње, хемијске индустрије, текстине индустрије и индустрије коже и обуће употпуњава ресурсе за производњу наоружања и војне опреме.

Потребни капацитети за производњу наоружања и војне опреме, у складу са потребама опремања Војске Србије, дефинисани су у Министарству одбране, а предузећа нису усмерена само на задовољавање домаћих потреба већ и на извоз на светско тржиште. Стална тенденција раста извоза резултат је заједничког ефекта обнављања политичких односа са земљама традиционалним купцима, али и спремности српске одбрамбене индустрије да понуди висок квалитет производа. Присуство одбрамбене индустрије на светском тржишту подстиче даљи привредни развој, а у интеграцији са светом кроз разне видове војне, научнотехничке и економске сарадње веће су могућности за пласман производа.

Постојећу групацију „Одбрамбена индустрија Србије“ чини шест предузећа са дефинисаним статусом производње у области одбрамбене индустрије и чија је програмска оријентација у надлежности Министарства одбране, а то су: ХК „Крушик“ а. д., „Милан Благојевић – Наменска“ а. д. Лучани, „Прва искра“ а. д. Барич, „Први партизан“ а. д. Ужице, Компанија „Слобода“ а. д. Чачак и „Застава оружје“ а. д. Крагујевац.

Југоимпорт–СДПР Ј. П. је државно предузеће са успешном вишедеценијском традицијом у промету наоружања, вој-

не опреме и трансфера технологије. Историјат компаније почиње 18. јуна 1949. године када је Решењем председника Владе основано предузеће за међународну трговину „Југоимпорт“ са примарним циљем увоз делова и репродуцијом материјала за потребе домаће војне индустрије. Од 1953. године „Југоимпорт“ почиње да се бави и извозом. Након неколико реорганизација, одлуком Владе Републике Србије од 8. јуна 2006. године „Југоимпорт–СДПР Ј.“ П. послује као јавно предузеће у апсолутном државном власништву. Решењем министра одбране од 11. децембра 2007. године Југоимпорт–СДПР Ј. П. добио је дозволу и за обављање делатности производње наоружања и војне опреме. Основна делатност Југоимпорт–СДПР Ј. П су послови спољнотрговинског промета наоружања и војне опреме, где продаја на иностраним тржиштима учествује са више од 95 одсто.

ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

Основни циљ научноистраживачке делатности у Министарству одбране и Војсци Србије јесте подизање ефикасности развоја Војске у свим њеним сегментима, што подразумева примену нових технологија с циљем јачања Војске, у складу са њеним мисијама и задацима у савременим условима, укључујући развој и производњу наоружања и војне опреме, као и усавршавање научноистраживачког кадра

Основни циљеви развоја научноистраживачке делатности у будућем периоду јесу повећање утицаја науке и технологије на укупан развој система одбране Републике Србије и развијање и унапређивање међународне одбрамбене сарадње.

Крајем 2008. године формиран је Савет за научноистраживачку делатност у Министарству одбране као стручно и саветодавно тела министра одбране које разматра питања из научноистраживачке делатности у области одбране. Чланови Савета су истакнути научни радници и признати стручњаци у областима науке од значаја за одбрану како из система одбране тако и из структура друштва (САНУ, Министарство науке и технолошког развоја РС, Конференције универзитета Републике Србије итд.).

У оквиру праћења кључних научноистраживачких пројеката, у Министарству одбране формирано је Стално радно тело Савета за НИД у МО о рецензији и реализацији кључних пројеката од значаја за одбрану.

Усвајањем документа *Стратегијске смернице развоја научноистраживачке делатности у Министарству одбране и Војсци Србије* средином 2009. године, дефинисана су полазна становишта Министарства одбране Републике Србије о процесу промена у организацији и функционисању научноистраживачке делатности у Министарству одбране и Војсци Србије.

Окосницу научноистраживачких капацитета у Министарству одбране и Војсци Србије чине високе војне школе (Војна академија и Војномедицинска академија), научне установе (Институт за стратегијска истраживања, Војнотехнички институт и Технички опитни центар) и истраживачко-развојне јединице (Војногеографски институт и Центар за примењену математику и електронику).

ФИНАНСИРАЊЕ ОДБРАНЕ

Планирање средстава за финансирање одбране заснива се на реалним економским могућностима Републике Србије, циљевима и задацима система одбране, процени безбедности, дефинисаним приоритетима и преузетим

обавезама. У процесу планирања јасно се дефинишу дугорочни, средњорочни и годишњи приоритети и обезбеђује економична и ефикасна употреба средстава одобрених за потребе одбране.

На основу стратегијских опредељења и утврђених потреба, систем планирања, програмирања, буџетирања и извршења, кроз израду планова и програма развоја, непосредно дефинише управљање ресурсима одбране у функцији изградње способности за доделе не мисије и задатке.

Финансирање одбране врши се на годишњем нивоу из средстава која се утврђују Законом о буџету Републике Србије.

Планирањем посебних средстава у буџету Републике Србије настојаће се обезбедити финансијска средства за опремање сложеним борбеним системима Ваздухопловства и противваздухопловне одбране, као и учешће Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама и другим активностима ван граница Републике Србије.

Основно опредељење у пројектовању финансирања система одбране јесте да се обезбеди изградња потребних способности елемената система одбране уз што повољнију структуру трошкова. Нова структура трошкова треба да омогући већи удео у укупним трошковима дела који се односи на инвестиције и оперативне трошкове, уз истовремено смањење учешћа персоналних трошкова. Циљну структуру трошкова чине: персонални трошкови 50%, оперативни трошкови 30% и инвестициони трошкови 20% буџета одбране. Имајући у виду постојеће стање система одбране, као и садашњу структуру трошкова одбране, циљно

стање достигаће се постепено. Таква структура трошкова успоставиће се најкасније до 2016. године.

За редовно функционисање и развој система одбране, у складу са методологијом Међународног монетарног фонда – Статистика државних финансија 1986, потребно је обезбедити најмање 2% бруто домаћег производа, без средства за исплату војних пензија.

У приложеној табели дат је приказ података о макроекономским показатељима за период од 2010. до 2013. године, предвиђеним средствима за финансирање одбране у 2010. години и пројекцији расхода одбране у периоду од 2011. до 2013. године (извор: Меморандум о буџету и економској и фискалној политици за 2011. годину, са пројекцијама за 2012. и 2013. годину).

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА У ОБЛАСТИ ОДБРАНЕ

Изградња и побољшање партнерских односа са више од 60 држава и оружаних снага широм света и светским и регионалним безбедносним институцијама у функцији је спољне политике Републике Србије, доприноси јачању националне безбедности, обезбеђује међународну подршку реформи система одбране и услове за повратак наше одбрамбене индустрије на светско тржиште наоружања и војне опреме

РАСХОДИ ОДБРАНЕ	2010.	2011.	2012.	2013.
Бруто домаћи производ (БДП)	3.073.456.000	3.314.445.000	3.626.335.000	3.986.466.000
Процент издвајања за одбрану из БДП	2,2	2,1	2,2	2,4
Буџет одбране, од тога за финансирање:	68.000.000	73.000.000	73.217.076	76.853.842
Министарства одбране	67.737.127	72.738.583	72.953.360	76.582.099
Инспектората одбране	17.873	15.790	11.596	13.163
Војнобезбедносне агенције	100.000	100.016	101.276	102.530
Војнообавештајне агенције	145.000	145.611	150.844	156.050

Поред тога, обезбеђује приступ новим технологијама, што се позитивно одражава на стабилност и укупан економски развој. Међународна сарадња у области одбране одвија се на мултилатералном и билатералном нивоу, непосредно и у оквиру међународних организација

Мултилатерална сарадња

Република Србија као незаобилазни фактор стабилности Западног Балкана опредељена је за активно учешће у свим процесима сарадње и заједничког деловања са другим државама у оквиру међународних организација. Она се залаже за афирмацију концепта кооперативне безбедности. Сарадњом са Организацијом уједињених нација, европским и другим међународним организацијама и регионалним структурама, доприноси изградњи и унапређивању сопствене, регионалне и глобалне безбедности.

Организација уједињених нација (ОУН) један је од најзначајнијих механизма за јачање безбедности и очување међународног мира у свету. У спољнополитичкој оријентацији Србије сарадња са ОУН представља дефинишући фактор, кроз који се са успехом може остварити унапређење односа и са другим организацијама и институцијама. Остваривање пуне сарадње са ОУН важан је фактор у напорима Србије да очува свој територијални интегритет и суверенитет.

Сарадња у области одбране са ОУН одвија се преваходно у области мултинационалних операција УН, и кроз реализацију преузетих међународних обавеза из домена разоружања.

Европска унија представља кључног партнера Србије у процесу међународне подршке демократским и економским реформама земље. Чланство у Европској унији приоритетан је спољнополитички циљ Републике Србије.

Кроз процес европских интеграци-

A row of flags on poles in front of a modern building facade. The flags include the flag of Serbia, the flag of the European Union, and the flag of the United States. The building has a dark, textured facade.

Министарство одбране је укључено у процес усклађивања нормативно-правних аката из своје надлежности у процесу хармонизације са правним тековинама ЕУ. Заокруживањем стратегијско-нормативног оквира усвајањем стратегија и закона који нормативно-правно дефинишу и уређују систем одбране, Министарство одбране испунило је своје обавезе из Националног програма за интеграцију Репу-

блике Србије у процесу приступања Европској унији.

Закључивањем споразума о безбедносним процедурама за размену поверљивих информација са ЕУ и споразума Европске уније и Републике Србије о успостављању оквира за учешће Републике Србије у операцијама Европске уније за управљање кризама, створиле се услови за ангажовање представника Републике Србије у операцијама и мисијама под мандатом ЕУ.

Република Србија формално је постала учесница **НАТО програма „Партнерство за мир“ (ПЗМ)** потписивањем Оквирног документа 14. децембра 2006. године, на основу позива НАТО упућеног на самиту у Риги 29. новембра исте године. Обим и садржај ангажовања Републике Србије дефинисани су Презентационим документом, који је представљен у седишту НАТО-а у Бриселу, 5. септембра 2007. године. Том приликом исказана је намера Србије да преузме део одговорности за стабилан и трајан мир у региону, учествује у мировним операцијама под мандатом УН и достигне интероперабилност оружаних снага са снагама држава чланица НАТО-а.

Сарадња под окриљем „Партнерства за мир“ се из године у годину све више унапређује, чему је посебно допринео почетак имплементације Споразума о безбедности информација. Индивидуалним програмом партнерства Републике Србије и НАТО-а, који представља основу за ангажовање у свим осталим расположивим механизмима Програма „Партнерство за мир“, конкретизује се сарадња Републике Србије и НАТО-а, сходно Презентационом документу. У оквиру Процеса планирања и прегледа предвиђени су значајни капацитети Републике Србије за сарадњу са НАТО.

На иницијативу Краљевине Норвешке, као подршка у спровођењу рефор-

ја Србија изражава спремност да изграђује сопствене безбедносне капацитете и одређење да да свој допринос спровођењу Заједничке безбедносне и одбрамбене политике (ЗБОП) ЕУ.

ме одбране и достизању интероперабилности оружаних снага Србије, у фебруару 2006. године успостављена је Група Србија–НАТО за реформу одбране. Захваљујући интензивним разменама искустава у реформи система одбране држава евроатлантског региона, рад Групе у протеклом периоду оцењен је као веома успешан.

Организација за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) највећа је регионална организација на евроатлантском и евроазијском простору. Ова организација има важну улогу у јачању свих димензија безбедности и стабилности.

Значајно је нагласити да Република Србија, сагласно принципима ОЕБС-а, у области безбедности и одбране прихвата: јавност у пословима одбране, размену информација о одређеним категоријама јединица оружаних снага, примену мера за изградњу поверења и безбедности и решавања несугласица мирним путем, општеприхваћене стандарде у дефинисању места и улоге оружаних снага, командовању и надлежностима цивилних власти, промовисању принципа међународног хуманитарног и ратног права.

Мисија ОЕБС-а у Србији активно учествује у пројектима у оквиру реформе сектора безбедности, на плану јачања парламентарног надзора оружаних снага, подршке међуресорној сарадњи и заједничком управљању у сектору безбедности, као и подршке образовању и јачању капацитета и улоге цивилног друштва у сектору безбедности. Посредством Мисије успостављена је сарадња кроз више програма који имају регионални карактер, а посебно се односе на помоћ у формулисању предлога нових законских решења у процесу реформе система одбране и оспособљавању структура друштва за вршење цивилног надзора сектора безбедности.

Министарство одбране сарађује са Мисијом ОЕБС-а у Србији и кроз пројекат „Консолидација процеса де-

мократизације у сектору безбедности Србије“ у периоду 2010–2012. године. Циљ пројекта је јачање принципа управљања оружаним снагама и консолидовање демократског карактера цивилно-војних односа у Србији.

У складу са приоритетним спољнополитичким опредељењем за даље унапређивање **регионалне сарадње** и јачање односа са суседним и државама југоисточне Европе, Србија настоји активностима у оквиру регионалних иницијатива да јача сопствену безбедност и да дијалогом и сарадњом доприноси стабилности региона Југоисточне Европе.

Србија се залаже за даље проширивање и унапређивање стабилности у региону кроз чланство у следећим регионалним иницијативама: Процес сарадње у Југоисточној Европи (SEECР), Регионални савет за сарадњу (RCC), Процес сарадње министара одбране

са у Нишу. Потписивањем заједничке изјаве министара одбране чланица Форума за помоћ земљама југоисточне Европе у октобру 2009. године, Центар АБХО у Крушевцу промовисан је за један од три регионална центра у оквиру наведене иницијативе.

Билатерална сарадња

Билатерална сарадња у области одбране, кроз сарадњу и партнерство са системима одбране других земаља, доприноси јачању националне безбедности Србије и обезбеђује ширу међународну подршку реформи система одбране. Такође, доприноси ширењу могућности и обезбеђењу услова за повратак одбрамбене индустрије Србије на светско тржиште наоружања и војне опреме. Успешном реализацијом планираних и актив-

ности које су иницирале стране државе и привредни субјекти дата је подршка обнављању и унапређењу војноекономске и научно-техничке сарадње. Посебно је значајна чињеница да су обнављањем војноекономске сарадње отворене могућности и за наступ других привредних грана Републике Србије.

Приоритети билатералне сарадње одређују се према регионима, земљама и међуна-

родним организацијама, у складу са дефинисаним интересима система одбране. Процес дефинисања приоритета је по својој природи отворен и динамичан и као такав подлеже периодичној анализи и валоризацији.

Сагласно дефинисаним опредељењима спољне политике Србије, а у складу с политичким, економским и безбедносним утицајем појединих држава, приоритет билатералних односа у области одбране јесте сарадња са САД, Русијом, Кином и Европском унијом.

Билатерална сарадња са суседним државама представља веома значајну компоненту сарадње у области одбране, јер доприноси изградњи поверења, безбедности и стабилности у региону.

Југоисточне Европе (SEDM), Форум за помоћ земљама југоисточне Европе (SEEC), Иницијатива за сарадњу у Југоисточној Европи (SECI), Јадранско-јонска иницијатива (AII), Средњоевропска иницијатива (CEI) и Организација за црноморску економску сарадњу (BSEC). Србија има статус посматрача у једној регионалној иницијативи развијеној на простору Југоисточне Европе, и то Америчко-јадранској повељи (А-5).

Кроз наведене иницијативе Србија нуди капацитете регионалног нивоа: Центар АБХО у Крушевцу, ВМА, Центар за мировне операције у Београду, база „Југ“, Центар за уништавање муниције и наоружања ТРЗ Крагујевац и Центар за узгој паса и обуку водича па-

Припадници Војске Србије у међународним мисијама

Као чланица Уједињених нација, Република Србија, историјски потврђено, привржена је систему колективне безбедности и спремна да допринесе безбедности како на својој територији тако и да учествује ван својих граница у међународном окружењу, у складу са националним и државним интересима. На тај начин наставља се и традиција учешћа у мировним операцијама Уједињених нација започета још 1956. године.

Учешће у мировним операцијама УН настављено је 2002. године упућивањем војних посматрача у мировну мисију УН у Источном Тимору (UNMISSET).

Упућивањем два војна посматрача 2003. године започело је ангажовање у мировној мисији УН у Либерiji (UNMIL). Постепено се број ангажованих посматрача повећавао. Исте године је у мировној мисији УН у ДР Конго (MONUC) започело и ангажовање шесточланог медицинског тима за евакуацију ваздушним путем (АМЕТ).

Током 2004. године војни посматрачи започели су ангажовање у мировним мисијама УН у Обали Слоноваче (UNOCI) и Бурундију (ONUB).

У 2009. години Република Србија је у мировну мисију УН у Републици Чад и Централноафричкој Републици (MINURCAT) упутила медицински контингент ангажован у саставу Норвешке пољске болнице. Од 2010. године српски медицински контингент самостално учествује у мисији пружањем медицинске помоћи припадницима мисије и цивилном становништву.

Припадници Министарства одбране и Војске Србије тренутно су ангажовани у мултинационалним операцијама Уједи-

њених нација у Либерiji, Обали Слоноваче, Демократској Републици Конго, Републици Чад, Централноафричкој Републици, Републици Кипар и Либану на дужностима војних посматрача, штабних официра и у санитарским тимовима.

Поред ангажовања припадника Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама Уједињених нација, у наредном периоду могуће је њихово ангажовање и у операцијама Европске уније.

Контрола наоружања по међународним споразумима

Савезна Република Југославија, у којем је саставу тада била Република Србија, се 1996. године потписивањем Дејтонског мировног споразума укључила у међународне механизме контроле наоружања. Споразумом је дефинисао бројчано ограничење пет основних врста борбених средстава и система (борбени тенкови, оклопна борбена возила, артиљеријска оруђа, борбени авиони и јуришни хеликоптери) у садашњој Републици Хрватској, Босни и Херцеговини, Црној Гори и Републици Србији. Активности контроле наоружања у надлежности МО тежишно спроводи Верификациони центар који је формиран 1996. године као Управа за контролу наоружања ГШ ВЈ. Од 1996. године реализује активности из надлежности Дејтонског мировног споразума.

Повратком у институције ОЕБС-а 2001. године, Република Србија укључује се и у систем мера за изградњу поверења и безбедности по „Бечком документу 1999“ које подразумевају и узајамне инспекције пријављених борбених јединица и формација заједно са још 55 држава чланица ОЕБС-а.

Република Србија је ратификовала највећи број међународних уговора и конвенција које се односе на област контроле наоружања. На основу тога, надлежности Верификационог центра проширују се и на њих. Верификациони центар реализује и активности према прихваћеним конвенцијама и резолуцијама Генералне скупштине и Савета безбедности УН у области контроле наоружања. У складу са документима УН и ОЕБС, Република Србија примењује и све предвиђене мере контроле производње, промета и трансфера наоружања.

ВОЈСКА И ДРУШТВО

Остварујући запажене резултате последњих година у све три дефинисане мисије, Војска Србије враћа углед и поверење у народу какво је одувек имала

Развијајући вишеструке облике цивилно-војне сарадње као организоване делатности, Војска Србије је свакодневно присутна у активностима друштва. Поред тога Војска Србије у свом саставу има неколико установа од културно-историјског значаја са дугом традицијом, које се баве делатностима од ширег друштвеног утицаја и значаја.

У остваривању своје функције Војска Србије, као део друштва, прихвата и подржава принципе демократске и цивилне контроле као гаранције да на најбољи начин служи својој држави и свом народу.

Демократска и цивилна контрола

Општи интерес Републике Србије је, да се демократска и цивилна контрола војске спроводи по парламентарном моделу европске демократије, како би се могла што брже укључити у савремене економске, политичке и безбедносне интеграције. Изградња оваквог модела омогућава централну улогу парламента и његових органа и радних тела да, преко Владе Републике Србије, посебно њених ресорних министарстава, остварују ефикасну контролу војске и осталих субјеката одбране и безбедности.

Демократска и цивилна контрола система одбране подразумева да све одлуке које се доносе о развоју и употреби елемената система одбране буду у надлежности демократски изабраних органа цивилне власти.

Начело демократске и цивилне контроле војске постављено је као уставни принцип према којем је Војска Србије под демократском и цивилном контролом, а Народна скупштина врши надзор рада служби безбедности. Демократска и цивилна контрола Војске Србије нарочито обухвата контролу употребе и развоја Војске Србије, интерну и екстерну контролу трошкова за војне потребе, праћења стања и обавештавања јавности о стању припрема Војске Србије, обезбеђење слободног приступа информацијама од јавног значаја и утврђивање одговорно-

сти за вршење војних дужности у складу са законом. Демократску и цивилну контролу Војске Србије врше: Народна скупштина, председник Републике Србије, извршна власт, заштитник грађана и други државни органи, у складу са својим надлежностима, грађани и јавност.

Цивилно-војна сарадња

Пратећи промене у оперативном окружењу и пројектујући своје способности за прилагођавање новим безбедносним и војним изазовима, Војска Србије развија функцију цивилно-војне сарадње ради планирања, организовања и реализовања послова координације и сарадње Војске Србије и цивилних структура.

Цивилно-војна сарадња у Војсци Србије организује се на стратегијском, оперативном и тактичком нивоу. Зависно од задатака јединица и врсте операције коју Војска Србије изводи, цивилно-војна сарадња организује се од највишег нивоа, у Генералштабу, до нивоа батаљона.

Цивилно-војну сарадњу реализују органи за цивилно-војну сарадњу. Највиши орган у Војсци Србије надлежан за доктринарно уређење цивилно-војне сарадње у целокупном систему одбране, а потом за организовање, планирање и контролу реализације послова цивилно-војне сарадње у Војсци Србије јесте Одељење за цивилно-војну сарадњу (Ј-9), које чини организациону јединицу Генералштаба Војске Србије.

Поред органа за цивилно-војну сарадњу у јединицама, цивилно-војна сарадња одвија се преко њених центара у операцијама, односно канцеларија у свакодневном функционисању Војске, које се формирају ради обезбеђивања локација на којима се грађани и цивилне структуре могу обратити војним снагама за помоћ. С циљем обуке припадника Војске Србије у реализацији послова цивилно-војне сарадње и ради остваривања своје наменске функције, отворене су две канцеларије за цивилно-војну сарадњу, једна у Врању и друга у Краљеву.

Путем цивилно-војне сарадње могу се ангажовати разноврсни ресурси: информације, особље, борбена и неборбена опрема, а такође и војно и невојно особље као специјалисти за цивилно-војну сарадњу у пружању помоћи цивилном становништву и органима власти.

Практичне активности цивилно-војне сарадње у Војсци Србије у протеклом периоду биле су усмерене на пружању подршке цивилним органима власти и становништву у отклањању последица

елементарних непогода широм Републике Србије (заштита и збрињавање становништва у поплавама на територији Републике Србије, учешће у гашењу шумских пожара) и пружању подршке становништву, посебно у Копненој зони безбедности, као што су пружање медицинске помоћи болесним и изнемоглим особама у виду организоване акције „Лекар на селу“, поправка и рашчишћавање путева у зимским условима до удаљених и тешко приступачних села, помоћ у водоснабдевању у сушном периоду, учествовање у хуманитарним акцијама и сл.

Институције од културноисторијског значаја

Музеј Југословенског ратног ваздухопловства богатством експоната, ваздухопловне литературе, фотографија, видео и филмских записа, техничке документације и историјске грађе о јединицама и установама РВ и ПВО – ВиПВО више од педесет година представља својеврстан храм наше ваздухопловне мисли и ваздухопловне културне баштине. Формиран је почетком 1957. године, у Команди Ратног ваздухопловства, као Одсек за историју и музеј. Од оснивања систематски и упорно прикупља музејски материјал и разноврсну историјску и техничку документацију, који сведоче о настанку и развоју разноврсних аспеката ваздухопловне делатности у нашим ваздухопловним снагама. Први експонат укључен у збирку ваздухоплова је домаћи авион за основну обуку физир ФН.

Војни архив наставља традицију историјског одељења основаног 5. фебруара 1876. године указом кнеза Милана Обреновића. Наиме, овим указом о устројству Главног ђенералштаба Српске војске прописано је да се у оквиру Главног ђенералштаба образује посебно (треће) одељење са задатком да „прибира историјска дата“ и пише ратну историју, да чува целокупну архиву и руководи ђенералштабном библиотеком. Тиме је утемеље-

но прво институционализовано бављење архивом у српској војсци. Настављајући ову традицију, Војни архив узима 1876. годину за годину свог настанка.

У Војном архиву чува се архивска грађа која је настала од 1847. године до данас. Постоје и старија документа – најстарији пронађен документ потиче из 1716. године, али се ипак 1847. година сматра кључном годином од које се може писати војна историја српске државе.

Војни музеј као установа од посебног значаја у српској војсци и култури је у свом трајању пропратио два века, памти владавину двеју српских династија, неколико држава и режима, сакупио је предмете од антике до данашњих дана. Делио је судбину народа чувајући његову прошлост и традицију у бројним предметима које с поштовањем и поносом баштине нове генерације.

После Берлинског конгреса у Кнежевини Србији формиране су и институције којима се одликовала свака модерна држава. Тако је Милан Обреновић IV „по милости божијој и вољи народа, књаз српски“ прописао 10/22. августа 1878. године Указ о устројству Војног музеја.

Музејски фонд који чини више од 30.000 предмета сређен је у десетак збирки (уз то сама фотоархива има око 100.000 негатива и фотографија).

Поред фото-архиве, предмети су распоређени у збирку праисторије, антике и раног средњег века, неколико збирки оружја и војне опреме, збирку одеће и униформи, застава, одликовања и уметничку збирку.

Медија центар „Одбрана“, као специјализована војна установа Управе за одnose са јавношћу Министарства одбране, носилац је новинско-информативне и издавачке делатности у систему одбране. Формиран је почетком 2010. године у оквиру организацијско-мобилизацијских промена у Министарству одбране. У том процесу преузео је све делатности и задатке некадашњег Новинског центра „Одбрана“, Централног дома Војске Србије и Војноиздавачког завода.

Новинско-информативна делатност Медија центра „Одбрана“ обухвата прикупљање, припрему и објављивање информација о раду и активностима Министарства одбране, Војске Србије и осталих елемената система одбране у магацину „Одбрана“ и на веб сајтовима Министарства одбране и Војске Србије.

Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ је установа

која је главни носилац музичког живота у систему одбране, једини ансамбл на овим просторима са веома разноврсним и богатим програмом извођачких могућности који на достојан начин афирмише и презентује Војску Србије широј јавности.

Давне 1899. године 26. септембра формиран је, наредбом Краља Александра I Обреновића, први симфонијски „Београдски војни оркестар“ који ће деловати непосредно под министром војним, а један од утемељивача овог оркестра био је и Станислав Бинички, аутор прве српске опере „На уранку“ и патриотски надахнутог познатог марша „На Дрину“ посвећеног пуковнику Миливоју Стојановићу трећем команданту 2. пешадијског пука „Књаз Михаило“ који је учествовао у Церској бици.

У току дуге традиције постојања, која времена задира у три века, Ансамбл је мењао назив, организационе форме и структуру, али програмски и уметнички опстајао и остајао доследан намени и мисији кроз своје активности и делатности.

„Застава филм“ настала у лето 1948. године, је војна филмска кућа, која делећи судбину војске оставља снажан печат у нашој кинематографији током 60 година.

ВФЦ „Застава филм“ поседује филмски и видео архив који је један од најбогатијих и најсрећенијих у земљи, са 402 документарна и 43 кратка играна филма, 3 ТВ серије са укупно 19 епизода, 4 играна филма, 21 анимирани филмом, 5 експерименталних филмова, 132 рекламна филма, око 200 наменских филмова, 150 ТВ емисија, 79 епизода документарних и наменских серија, 564 серије дијафилмова и дијапозитива, више од 12.000 ТВ прилога и око 150 ТВ спотова. Укупна производња снимљена је на више од шест милиона метара филмске траке.

Војна штампарија „Београд“ има дугу традицију. У периоду од 1876. године до 1898. године при Главном ђенералштабу организована је Штампарска радионица, да би на Ђурђевдан, 6. маја 1898. године указом краља Србије, Александра I Обреновића отпочела са радом Штампарија краљевско – српског војног министарства.

Војна штампарија „Београд“ данас организована је у складу са реформским одређењима система одбране и по савременим правилима графичке струке. Њена делатност је пружање штампарско-графичких услуга организационим јединицама Министарства одбране и командама, јединицама и установама Војске Србије. Због могућности пружања разноврсних услуга, Војна штампарија „Београд“ представља јединствен производно-графички систем на тржишту Републике Србије.

ПОГЛЕД У БУДУЋНОСТ

Република Србија заступа становиште да су мир и стабилно безбедносно окружење основни услови за сарадњу између држава и чиниоци њиховог општег напретка и просперитета. Од почетка развоја као самосталне и независне државе, 2006. године, Република Србија ниједним својим актом није утицала на погоршање безбедности у региону. Напротив, настојала је да се сви проблеми решавају на демократски начин и мирним путем.

Уважавајући реалност међународних односа, посебно потенцијалне изазове, ризике и претње безбедности, Република Србија развијаће систем одбране по мери својих потреба, а ради заштите виталних интереса и циљева. Значајни аспекти будућег карактера безбедности и одбране Републике Србије биће: стратешко одређење за пуноправно чланство у ЕУ; регионална сарадња као императив стабилног безбедносног окружења; унапређење сарадње са САД, Кином и Руском Федерацијом; интензивирање односа са државама Африке и Латинске Америке.

Основни правци у развоју система одбране биће усмерени на стварање новог система вредности који ће карактерисати: потпуно професионална Војска; модеран систем школовања и усавршавања; модернизација и опремање; адекватна инфраструктура; учешће у мултинационалним операцијама и побољшање стандарда припадника Војске Србије и Министарства одбране.

Потпуно професионална Војска

Војска Србије биће потпуно професионална већ од 2011. године. Њен састав чиниће два дела једне целине: активни састав и резерва. Активни састав чиниће професионални припадници: официри, подофицири, војници и цивилна лица.

Резервни састав чиниће активна резерва и пасивна резерва. Активна резерва утврђиваће се на годишњем нивоу за сваку наредну годину. Њено формирање и ангажовање биће усклађени са потребама повећања оперативних и функционалних способности Војске за извршење доделених мисија и задатака, као и финансијске одрживости. Пасивну резерву чиниће припадници Војске који су на било који начин оспособљени за службу у Војсци и који су регулисали војну обавезу са оружјем, а у складу са Уставом и законом.

У Републици Србији биће омогућено добровољно служење војног рока лицима која то желе, а у складу са законом. Лица која буду регулисала војну обавезу на добровољном принципу имаће могућност да постану професионални припадници Војске. Лица која се одреде за добровољно служење војног рока имаће посебне погодности који ће бити регулисани законом и подзаконским актима.

Потпуно професионална Војска подразумева нови и савремен модел обуке. Обука ће се реализовати у центрима за обуку и у јединицама. Број и врста центара за обуку биће усклађени са потребама Војске. Нови модел обуке имаће национални и међународни карактер.

Модеран систем школовања и усавршавања

Мушкарци и жене остаће основни фактор нашег система одбране. Стога ће посебна пажња бити усмерена на обезбеђење квалитетног кадра за потребе Војске и система одбране.

Школовање и усавршавање за потребе Војске и система одбране реализоваће се, пре свега, на Универзитету одбране. Поред тога, школовање и усавршавање кадра за потребе Војске и система одбране реализоваће се на факултетима у земљи и иностранству. Такође, Универзитет одбране биће отворен за усавршавање кадра из иностранства.

Професионални официри Војске школоваће се на Војној академији и Војно-медицинској академији, али и на цивилним факултетима у земљи и војношколским институцијама у иностранству. Њихово усавршавање у професионалној каријери зависиће, пре свега, од резултата сопственог рада и потреба Војске и система одбране. Само најспособнији официри достигаће највише чинове и положаје у Војсци и систему одбране.

Професионални подофицири прибављаће се, пре свега, усавршавање у Центру за обуку подофицира, а из реда про-

фесионалних војника. Поред тога, професионални подофицири прибављаће се и из цивилства, уз претходно завршене предвиђене курсеве. Посебан значај у домену обуке и подршке систему командовања и руковођења имаће развој усавршавања подофицирског кора. Најспособнији подофицири, а у складу са потребама Војске, усавршаваће се и на курсевима у иностранству.

Цивилна лица у Војсци и систему одбране прибављаће се у складу са законима који важе у Републици Србији. Усавршавање цивилних лица биће усклађено са образовним системом у Републици Србији. У складу са потребама система, одређени број цивилних лица усавршаваће се и у иностранству.

Модернизација и опремање

Није могуће говорити о новом систему вредности без модернизације и опремања Војске Србије. Модернизација и опремање реализоваће се на два начина: ослоном на сопствене капацитете и кооперацијом са страним партнерима.

Ослонац на сопствене капацитете треба да развије и увеже комплетан систем од развоја, производње до увођења у оперативну употребу и одржавања. Посебан значај имаће научне институције система одбране које се баве развојем и опитовањем, као и ресурси одбрамбене индустрије и ресурси за одржавање, за шта ће систем одбране задржати и даље унапређивати капацитете за те делатности.

Сопствена памет мора бити увезана у међународне токове. Стога, модернизација и опремање Војске Србије захтевају и међународну сарадњу у свим аспектима тог процеса, који обухвата: заједничке активности на пројектовању сложених борбених система; заједнички развој и производњу и заједнички наступ на трећим тржиштима.

Модернизација и опремање Војске реализоваће се у складу са Дугорочним планом развоја система одбране, применом процеса планирања, програмирања, буџетирања и извршења.

Модернизација и опремање Војске Србије, пре свега сложеним и софистицираним борбеним системима у ВиПВО и КоВ, захтеваће и додатна финансијска средства, ван Буџета одбране, у чему очекујемо подршку Владе и Народне скупштине Републике Србије.

Адекватна инфраструктура

За потребе Војске и Министарства одбране развијаће се и адекватна инфраструктура. То подразумева пре свега, оптималан број и распоред објеката за смештај, рад и становање, објеката и полигона за обуку и инфраструктуре за смештај муниције и убојних средстава.

У погледу објеката за смештај, биће изграђен се јединствен објекат за смештај Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије, чиме ће се, у знатној мери, рационализовати њихов размештај и појединити њихово одржавање. Изградња тог објекта омогућиће се, поред осталог, и пренаменом садашњих објеката на већем броју локација.

Оптимизоваће се број касарни Војске Србије и других објеката који се користе у систему одбране. Та оптимизација биће усклађена са оперативним потребама Војске Србије и захтевима за рационализацију положаја и деловања осталих снага у систему одбране.

Посебан акценат биће стављен на развој адекватних капацитета за обуку Војске Србије. Тај процес биће вишесмеран: изградња полигона за обуку на нивоу основних јединица; модернизација јединственог полигона за највише облике обуке – „Пасуљанске ливаде“, и изградња објеката и инфраструктуре за обуку за учешће у мултинационалним операцијама.

Објекти за смештај муниције и убојних средстава биће модернизовани у складу са стандардима који важе у тој области. Све то утицаће на безбедно складиштење и чување, као и на предупређивање могућих техничко-технолошких катастрофа.

Учешће у мултинационалним операцијама

Систем одбране предузеће све мере из своје надлежности да се успешно реализује мисија Војске утврђена *Стратегијом одбране* – учешће у изградњи и очувању мира у свету и региону. Основни начин за реализацију задатака из наведене мисије јесте учешће Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама под окриљем Уједињених нација и Европске уније.

Учешће Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама, у складу са законом, атрибут је наше одговорности и наш допринос развоју

стабилног безбедносног окружења. То је и наш допринос развоју стабилног безбедносног окружења, као предуслов за развој и просперитет и државе и система одбране.

За учешће у мултинационалним операцијама декларисаће се посебне снаге Војске и система одбране, које ће се оспособљавати у земљи и иностранству. Систем одбране развијаће и понудити сопствене капацитете за потребе оспособљавања за мултинационалне операције. Основни капацитети система одбране биће: Војномедицинска академија, Центар за усавршавање кадрова АБХО, база „Југ“ и други.

Побољшање стандарда припадника система одбране

Посебна пажња биће посвећена побољшању стандарда припадника Војске Србије и осталих лица у систему одбране.

Кључне активности на побољшању стандарда одвијаће се кроз следеће активности: обезбеђење оптималних услова за живот и рад; обезбеђење припадности у складу са законом и статусом лица; предвидиву каријеру и напредовање у складу са способностима; стамбено збрињавање и пензионо, здравствено и социјално обезбеђење.

Нови систем вредности подразумева и стварање нове менталне матрице припадника Војске Србије и система одбране. Само оспособљен, опремљен и задовољан условима живота и рада припадник Војске и система одбране биће сигурна гаранција за извршавање наших мисија и задатака.

Будућност је за Војску Србије и систем одбране почела.

